PRAVILO

DIVERZANTSKI ODRED (VOD - GRUPA)

1981.

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU

KoV-1

VOJNA TAJNA
Interno

PRAVILO

DIVERZANTSKI ODRED (VOD-GRUPA)

VOJNOIZDAVAČKI ZAVOD
1981.

Biblioteka

PRAVILA I UDŽBENICI

KNJIGA TRISTA ČETRDESET TREĆA

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU

GENERALŠTAB JNA

Zamenik načelnika generalštaba za rodove KoV

In. br. 757-1

08. 07. 1981. godine

Na osnovu tačke 25 pod h) Uputstva za izradu i korišćenje vojnostručne literature, izdanje 1977. godine, propisujem

PRAVILO

DIVERZANTSKI ODRED (VOD-GRUPA)

koje stupa na snagu **odmah.**

NAČELNIK

general-pukovnik

Veljko Kadijević

UDK 356.118-531.5(497.1)(083.1)

PRAVILO...
PRAVILO DIVERZANTSKI ODRED (VOD-GRUPA).
Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1981; str. 126; 8°
(SSNO. KoV-1. Vojna tajna. Interno)
(Biblioteka Pravila i udžbenici, knj. 343)

Pravilo obrađuje: diverzantska dejstva u ONOR-u, komandovanje, obezbeđenje borbenih dejstava, protivoklopnu, protivdesantnu i protivvazdušnu odbranu, kretanje i odmaranje i način izvođenja diverzantskih dejstava diverzantskog odreda (vod-grupa).

Pravilo je namenjeno prvenstveno starešinama diverzantskih jedinica, komandama (štabovima) koje u svom sastavu imaju diverzantske jedinice i druge jedinice koje izvode borbene zadatke na diverzantski način.

Tiraž: 3.000 Cena: 100

SADRŽAJ

Strana

UVOD 9

Glava I

1. Diverzantska dejstva u ONOR-u 11
2. Namena, načelan sastav, ojačanje i podrška diverzantskog odreda (voda-grupe) 12
3. Borbeni poredak diverzantskih jedinica 17
4. Manevar diverzantskih jedinica 19

Glava II

KOMANDOVANJE 21

1. Opšte odredbe 21
2. Komanda diverzantskog odreda i njeni zadaci . . 23
3. Dužnosti komandira osnovnih jedinica 27
4. Rad komande diverzantskog odreda na pripremi, organizovanju i izvođenju diverzantskih dejstava . . 31

Strana

5. Organizovanje komandnog mesta 39
6. Premeštanje komandnog mesta 40
7. Organizovanje veze 41

Glava III

OBEZBEĐENJE BORBENIH DEJSTAVA 43
1. Obaveštajno-bezbednosno obezbeđenje 43
2. Borbeno obezbeđenje 45
1) Izviđanje 45
2) Osiguranje 49
3) Maskiranje 50
4) Protivelektronsko obezbeđenje 51
3. Politički rad i moralno-političke pripreme . . . 53
4. Inžinjerijsko obezbeđenje 55
5. Protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje . . 58
6. Pozadinsko obezbeđenje 59
1) Opšte odredbe 59
2) Tehničko obezbeđenje 61
3) Intendantsko obezbeđenje 61
4) Sanitetsko obezbeđenje 62
5) Saobraćajno obezbeđenje 63
6) Protivpožarna zaštita 64

Glava IV

PROTIVOKLOPNA BORBA, PROTIVDESANTNA BORBA I PROTIVVAZDUŠNA ODBRANA 66

Strana

1. Protivoklopna borba 66
2. Protivdesantna borba 67
3. Protivvazdušna odbrana 68

Glava V

KRETANJE I ODMARANJE 70
1. Kretanje 70
1) Marševanje 70
2) Prevoženje 77
2. Odmaranje 79

Glava VI

IZVOĐENJE DIVERZANTSKIH DEJSTAVA 82
OPŠTE ODREDBE 82
1. Mere i postupci neprijatelja za zaštitu objekata . . 84
2. Uslovi od kojih zavisi uspešno izvođenje diverzantskih dejstava 93
3. Osnovna obeležja izvođenja diverzantskih dejstava 95
4. Uslovi u kojima se izvode diverzantska dejstva . . 105
5. Načini izvođenja diverzantskih dejstava 106
6. Diverzantski odred (vod-grupa) u izvođenju diverzantskih dejstava 108
1) Izbor objekata dejstva 110
(1) Objekti putnog, železničkog i rečnog saobraćaja 111

Strana

(2) Aerodromi i helidromi 115

(3) Komandna mesta 115

(4) Artiljerijski i raketni položaji i oruđa . . . 116

(5) Neprijateljeve jedinice na odmoru i u pokretu 118

(6) Pozadinske jedinice i ustanove 119

(7) Snage i ustanove za kontrolu teritorije . . 120

7. Diverzantski odred (vod-grupa) u protivdiverzantskim i protivterorističkim dejstvima . . . 122

UVOD

Pravilo diverzantski odred (vod-grupa) zasniva se na Strategiji oružane borbe, koncepciji ONO, iskustvima iz NOR i drugih oslobodilačkih pokreta kao i na iskustvima stečenim u dosadašnjoj borbenoj obuci i vaspitanju diverzantskih jedinica OS.

Pravilo obrađuje namenu i zadatke koje, u borbenim uslovima, izvršava diverzantski odred (vod--grupa), način komandovanja sa specifičnostima koje su karakteristične za ove jedinice, obezbeđenje diverzantskih dejstava, PVO, PDD, POB, zapречavanje i kretanje diverzantskih jedinica. U posebnoj glavi obrađuju se načela u izvođenju borbenih dejstava diverzantskog odreda u različitim uslovima i na raznovrsne objekte neprijatelja. U pravilu su posebno obrađena dejstva diverzantskog voda i diverzantske grupe prema vrstama objekata dejstava, mogućnostima izvođenja tih dejstava i načelni zadaci i postupci diverzanata. Na kraju su obrađene specifičnosti dejstava diverzantskih jedinica u različitim zemljišnim i vremenskim uslovima i način odmaranja — baziranja diverzantskih jedinica.

Cilj pravila je da da jedinstvene poglede na upotrebu diverzantskih jedinica i taktičke postupke odreda, voda i grupe pri dejstvu na konkretne neprijateljeve objekte.

Pravilo je namenjeno prvenstveno starešinama diverzantskih jedinica, komandama (štabovima) koje u svom sastavu imaju diverzantske jedinice i sa njima rukovode drugim jedinicama koje, pored svoje osnovne namene, izvode borbene zadatke na diverzantski način.

Pri korišćenju pravila treba imati u vidu da se u njemu nisu mogli uneti svi taktički postupci, već da su data samo osnovna načela koja u praksi treba stvaralački primenjivati. Sve taktičke postupke treba prihvatiti kao mogućnost, jer su diverzantska dejstva raznovrsna, pa ih treba prilagođavati konkretnim borbenim i drugim uslovima i mogućnostima diverzantskog odreda (voda-grupe). Pravilo treba da posluži kao podsticaj za stvaranje novih i usavršavanje postojećih taktičkih postupaka radi celishodnijeg angažovanja diverzantskih jedinica i postizanja maksimalnih rezultata u borbi.

Glava I

1. DIVERZANTSKA DEJSTVA U ONOR-u

1. — Pored ostalih borbenih dejstava, značajno mesto i ulogu u ONOR-u imaju i diverzantska dejstva, naročito na privremeno zaposednutoj teritoriji. Kao sastavni deo masovnih borbi, organizovanih na najširoj osnovi, ova dejstva znatno doprinose održavanju stalne borbene aktivnosti. Posebno su celishodna u uslovima i borbenim situacijama u kojima nisu moguće druge vrste dejstava, a postavljeni ciljevi se mogu uspešno, ostvariti ovim dejstvima.

2. — Na diverzantska dejstva ne treba gledati izolovano, već u sklopu ukupnih borbenih aktivnosti oružanih snaga, i rata u celini. Njihov osnovni cilj je nanošenje agresoru što većih selektivnih gubitaka u živoj sili i tehnici i njihovom držanju u stalnoj neizvesnosti i nesigurnosti, pa i u onim situacijama kada se u pojedinim zonama ne preduzimaju druge vrste borbenih dejstava.

3. — Diverzantska dejstva izvode prvenstveno posebno obučene i opremljene diverzantske jedinice, na originalan i specifičan način i sa diverzantskim borbenim sredstvima. Za izvođenje diverzantskih dejstava, pored diverzantskih jedinica, mogu se, prema

potrebi, angažovati i druge jedinice, posebno u većim diverzantskim poduhvatima. Od drugih jedinica najpogodnije su izviđačke, pionirske, partizanske i jedinice teritorijalne odbrane. Zavisno od borbene situacije i uslova, mogu se angažovati i ostale jedinice ili njihovi delovi. U posebno povoljnim uslovima i krupnije jedinice KoV mogu dejstvovati na diverzantski način. U pojedinim, naročito manje složenim i masovnim diverzantskim dejstvima se može angažovati i stanovništvo u gradovima i drugim urbanim sredinama na privremeno zaposednutoj teritoriji.

2. NAMENA, NAČELAN SASTAV, OJAČANJE I PODRŠKA DIVERZANTSKOG ODREDA (VODA-GRUPE)

4. — Diverzantski odred je taktička jedinica oružanih snaga (OS) stalnog formacijskog sastava. Namenjen je za izvođenje najsloženijih diverzantskih dejstava na širem prostoru PZT, odnosno u zoni dejstva opštevojne jedinice u čijem se sastavu nalazi. Diverzantski odred angažuje se za izuzetno značajne zadatke na bilo kom delu vojišta, po posebnom planu, kao celina ili po delovima, kao:

— intenziviranje borbenih dejstava na određenoj teritoriji;

— hitne intervencije u težim, posebno kritičnim situacijama na pojedinim vojištima (zonama) po konkretnom zadatku koji proistekne u toku izvođenja borbenih dejstava neke krupnije jedinice ili operativno-strategijskih sastava;

— uništavanje ili oštećenje ključnih objekata radi paralisanja komunikacija i strategijsko-operativnih uporišta neprijatelja;

— nanošenje gubitaka komandama združenih operativnih i taktičkih sastava neprijatelja;

— likvidiranje neprijateljevih snaga za kontrolu teritorije i kolaboranata;

— onesposobljavanje ključnih objekata infrastrukture;

— paralisanje komandovanja i dejstva neprijateljevog naoružanja i tehničkih sredstava većeg razornog dejstva, i

— izvršavanje zadataka koje ne mogu uspešno izvoditi ostale jedinice.

5. — Diverzantski odred se načelno sastoji iz komande, komandnog odeljenja ili odeljenja veze, 2—5 diverzantskih vodova, mešovitog voda, pozadinskog odeljenja i grupe pirotehničara, a može biti i drugog sastava. Naoružan je i opremljen specijalnim naoružanjem i vojnom opremom, podešenom za brza i iznenadna dejstva u svim borbenim uslovima. Diverzantski odred, prema potrebi, može u svom sastavu imati i izviđačko odeljenje.

Zavisno od vrste i obima zadatka diverzantski odred se ojačava jedinicom načelno do jedne čete (inžinjerije, pešadije, jedinicama TO i drugim) radi:

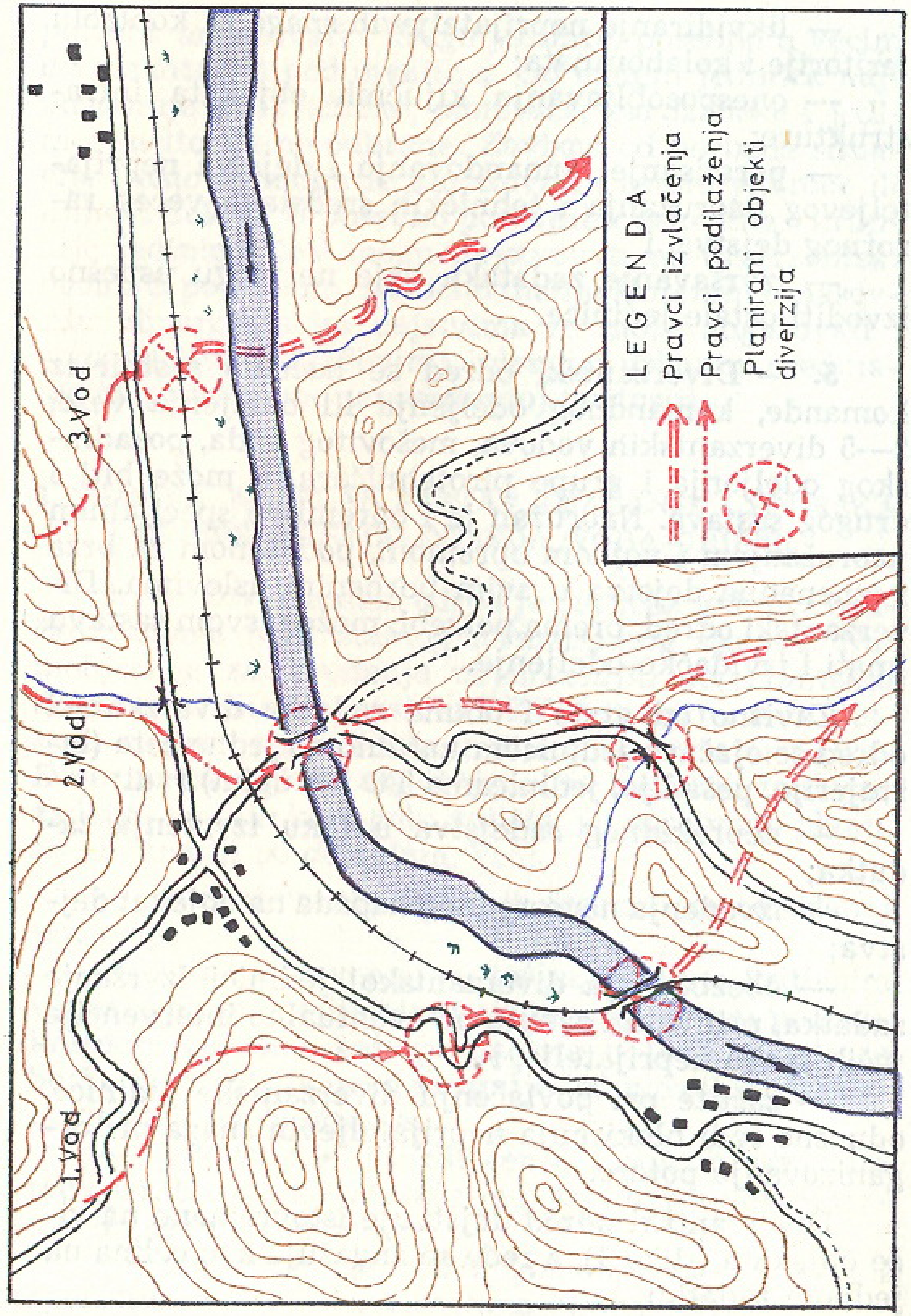
— neprekidnog sadejstva u toku izvršenja zadatka;

— izvođenja neposrednog napada na objekat dejstva;

— obezbeđenja diverzantskoj jedinici izvršenje zadatka, prihvata i zaštite od eventualne intervencije jačih snaga neprijatelja, i

— zaštite pri povlačenju diverzantske jedinice, odnosno radi blokiranja neprijateljevih snaga pri organizovanju potere.

Diverzantski odred dejstvuje istovremeno na više objekata (slika 1), a ređe se angažuje kao celina na jednom zadatku.

Sl. 1 — Dejstvo diverzantskog odreda

6. — Diverzantski vod je osnovna borbena diverzantska jedinica. Nalazi se u organskom sastavu diverzantskih odreda operativne armije i teritorijalne odbrane, a može biti i samostalan.

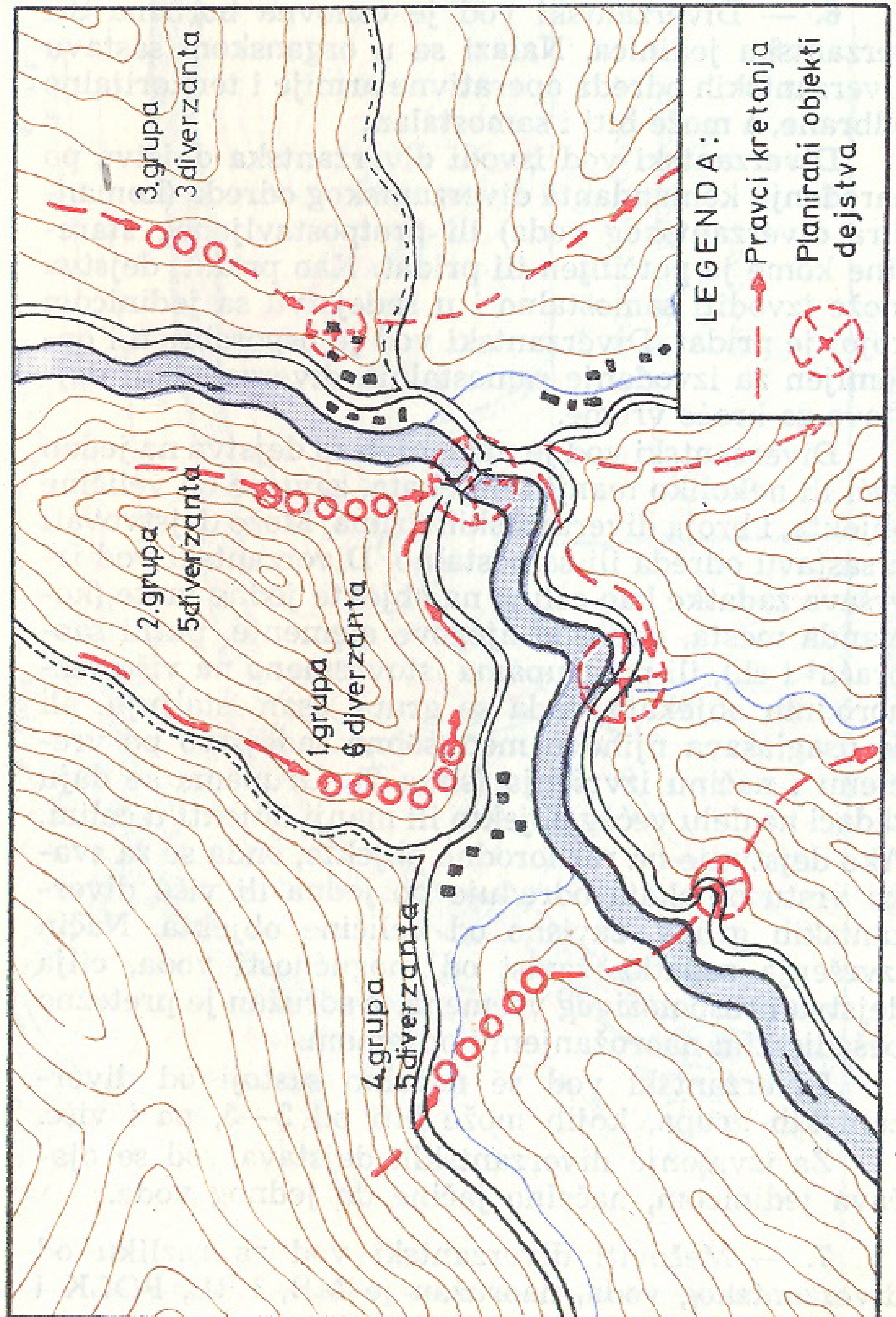
Diverzantski vod izvodi diverzantska dejstva po naređenju komandanta diverzantskog odreda (komandira diverzantskog voda) ili pretpostavljenog starešine kome je potčinjen ili pridat. Kao pridat, dejstva može izvoditi samostalno i u sadejstvu sa jedinicom kojoj je pridat. Diverzantski vod je osposobljen i opremljen za izvođenje samostalnih diverzantskih dejstava za kraće vreme.

Diverzantski vod je namenjen za dejstva na jedan veći ili nekoliko manjih objekata, zavisno od veličine objekta, i broja diverzantskih grupa. Može dejstvovati u sastavu odreda ili samostalno. Diverzantski vod izvršava zadatke kao celina na objekte jedne vrste (komanda mesta, odnosno njegove elemente, putni saobraćaj i sl.), ili po grupama istovremeno na više raznorodnih objekata, tada se grupe osamostaljuju, ali se usaglašava njihovo međusobno sadejstvo po vremenu i načinu izvršenja (slika 2). Grupama se daju zadaci na delu većeg objekta ili manji objekti u celini. Ako dejstvuje na raznorodne objekte, onda se za svaku vrstu objekata određuje po jedna ili više diverzantskih grupa, zavisno od veličine objekta. Način izvršenja zadatka zavisi od mogućnosti voda, cilja dejstva i raspoloživog vremena. Naoružan je pretežno pešadijskim naoružanjem i opremom.

Diverzantski vod se načelno sastoji od diverzantskih grupa, kojih može biti od 2—5, pa i više.

Za izvršenje diverzantskih dejstava vod se ojačava jedinicom, načelno jačine do jednog voda.

7. — Mešoviti diverzantski vod za razliku od diverzantskog voda, naoružan je MB, LRL, POLK i

Sl. 2 — Dejstvo diverzantskog voda

namenjen za ostvarivanje diverzantskih dejstava sa udaljenosti.

U diverzantskom odredu, s obzirom na naoružanje, samo mešoviti vod može efikasno realizovati diverzije na objekte kojima je, iz bilo kojih razloga, onemogućen neposredan prilaz.

Borbenim sredstvima voda, mogu se ojačati pojedine diverzantske grupe diverzantskih vodova, ako se za to ukaže potreba. Vod dejstvuje kao celina ili po grupama kratkim vatrenim udarima, sa čestim i brzim promenama vatrenih položaja.

8. — Diverzantska grupa je najmanja diverzantska jedinica. Dejstvo diverzantske grupe može biti u sastavu voda ili samostalno — zavisno od zadatka. Ako dejstvuje samostalno, treba je obezbediti svim potrebnim materijalnim sredstvima za vreme u kome izvršava zadatak.

Diverzantska grupa može biti jačine od 3 do 20 ljudi, sastavljena je od diverzanata raznih specijalnosti, ili od diverzanata jedne vrste specijalnosti.

9. — Diverzantski odred (vod, grupa) za vreme izvođenja diverzantskih dejstava može biti podržan drugim jedinicama. Jačina podrške zavisi od zadatka diverzantske jedinice. Snage podrške su namenjene za paralisanje vatrenih sredstava neprijatelja i sprečavanje njegove intervencije na najosetljivijim pravcima.

3. BORBENI POREDAK DIVERZANTSKIH JEDINICA

10. — Diverzantske jedinice nemaju klasičan borbeni poredak. Načelno njihov borbeni poredak sastoji se od snaga za izvođenje diverzantskog dej-

stva i snaga za neposredno obezbeđenje. Pored ovih, borbeni poredak može imati i sledeće elemente:

— snage u rezervi;
— snage za vatrenu podršku, i
— ubačene — pritajene snage za dejstvo iznutra.

Snage u rezervi načelno se angažuju radi: uspešnijeg izvršenja osnovnog zadatka, sprečavanje neprijateljeve brze intervencije, sprovođenje zarobljenika, odvođenje talaca, izvlačenje ratnog plena i sl.

Snage za vatrenu podršku svojim neposrednim dejstvom obezbeđuju uspešno izvršenje zadatka snagama za izvođenje diverzantskog dejstva.

Ubačene — pritajene snage se načelno nalaze u objektu na koji se izvode diverzantska dejstva i u pogodnom momentu otpočinju napad iznutra, prema napred razrađenom planu. Mogu biti različite jačine od pojedinca do diverzantske grupe.

11. — Na borbeni poredak tj. na raspored snaga i sredstava imaju uticaja razni faktori kao što su: cilj diverzantskog dejstva; jačina, sastav i stanje neprijatelja; jačina vlastitih snaga; urbani, zemljišni, vremenski i drugi uslovi.

Izuzetno borbeni poredak može imati i sledeće elemente: snage za POB, snage za PVO, snage za zaprečavanje i snage za naknadno ubacivanje.

Komandant diverzantskog odreda borbeni poredak prilagođava konkretnoj borbenoj situaciji.

12. — Svaka diverzija mora biti nova i neponovljiva, ne samo u odnosu na način i primenjeno sredstvo, već i na borbeni poredak i jačinu snaga koje su izvršile diverzantska dejstva.

4. MANEVAR DIVERZANTSKIH JEDINICA

13. — Diverzantska dejstva su po svojoj prirodi veoma dinamična. To zahteva od diverzantskih jedinica da stalno manevrišu snagama i sredstvima u cilju:

— postizanja iznenađenja;
— najpovoljnijeg grupisanja;
— racionalne upotrebe snaga i sredstava;
— veće slobode dejstva i
— izbegavanja efikasnog protivdejstva neprijatelja.

14. — Grupisanje snaga i sredstava treba obezbediti tako da se izvrši jednovremen udar na više neprijateljevih objekata u pravo vreme. To se postiže tajnošću i brzinom pokreta, a ostvareno iznenađenje, unosi zabunu u neprijateljeve redove i stvara pogrešan zaključak o pravcu pokreta i jačini snaga i načinu izvršenja diverzantskih dejstava.

15. — Brzim pokretima, iz jednog rejona dejstva u drugi i sa jednog objekta na drugi, uz primenu helikoptera i dr. neprijatelj se dovodi u zabludu i otežavaju mu se protivdejstva i organizovanje efikasne potere. Na taj način se dovodi u nepovoljan položaj u odnosu na vreme u kome se izvode diverzantska dejstva.

16. — Istovremeno sa manevrom snagama, neophodno je pravovremeno izvršiti i manevar diverzantskim sredstvima, kako bi se obezbedile dovoljne količine tamo gde su ona najneophodnija za izvršenje zadatka. Diverzantske jedinice nose samo najneophodnija sredstva i opremu, bez kojih se planirani zadatak ne može izvršiti, dok ostala borbena sredstva

i opremu ostavljaju na sigurno mesto, odnosno u pozadini diverzantske jedinice, ili jedinice koja snabdeva diverzantsku jedinicu.

17. — Malo brojno stanje, lako naoružanje i dobra fizička kondicija ljudstva, diverzantskim jedinicama omogućava dobru pokretljivost na svakom zemljištu i u svim vremenskim uslovima.

18. — Po izvršenom zadatku, diverzantske jedinice se najvećom mogućom brzinom, po vodovima, grupama ili pojedinačno povlače određenim pravcima u predviđene rejone. Pri planiranju dejstava planirati nekoliko varijanti povlačenja, pri čemu uzimati u obzir i najteže okolnosti.

19. — Svako prihvatanje borbe diverzantsku jedinicu dovodi u težu situaciju, a odmicanje vremena neprijatelju ide u prilog.

Glava II

KOMANDOVANJE

1. OPŠTE ODREDBE

20. — Specifičnost i velika uloga sistema rukovođenja i komandovanja diverzantskim dejstvima proističu iz izvanredne složenosti izvođenja diverzija i raznovrsnih uslova u kojima se organizuju i izvode.

Stalno usavršavanje sistema i metoda rukovođenja i komandovanja diverzantskim jedinicama u miru i ratu, jedan je od najvažnijih preduslova za uspeh u borbi.

21. — Komandovanje diverzantskim jedinicama ima sledeće specifičnosti:

— originalnost rešenja u izvođenju diverzantskih dejstava, radi postizanja apsolutnog iznenađenja. Zato stvaralačka mašta i dosetljivost starešina u pronalaženju odgovarajućeg načina realizacije konkretnih diverzantskih zadataka, mora doći do punog izražaja;

— stalan kontinuitet u praćenju situacije na određenom prostoru dejstava i organizovanom prikupljanju podataka o neprijatelju i potencijalnim objektima za napad, radi skraćenja vremena za organizaciju dejstava i postizanja maksimalnog uspeha;

— temeljitost planiranja i organizovanja diverzantskih dejstava, radi sigurnosti u postizanju uspeha. Vreme trajanja diverzija je jedan od presudnih faktora, pa je neophodno da se često predvide svi detalji postupaka pojedinaca i grupa. Stepen složenosti objekta i uslova diverzantske akcije, obično je u srazmeri sa vremenom trajanja priprema;

— korekcije i izmene u toku izvođenja diverzija, naročito u višestrukim međusobno povezanim dejstvima, obično će biti otežane zbog narušenog sadejstva između pojedinaca i grupa i kratkoće trajanja dejstava, radi čega pripreme moraju biti dobro proračunate;

— stvaralačka inicijativa starešina posebno je izražena u fazi pripreme i organizacije diverzantskih dejstava uz apsolutnu disciplinu u realizaciji planiranih i sinhronizovanih postupaka.

22. — Komandovanje diverzantskim odredom (vodom, grupom) ostvaruje se: prikupljanjem, proučavanjem i procenom podataka o neprijatelju i zemljištu; procenom situacije i donošenjem odluke; postavljanjem zadataka potčinjenim i pripremom jedinica i pojedinaca. Posle svakog zadatka sledi analiza i izbor novih načina dejstava. Održavanje pune borbene gotovosti diverzantske jedinice, stalan je zadatak komandi i starešina.

23. — Na strategijskom nivou diverzantska dejstva planira i usmerava VK, a na operativnom operativne komande JNA i TO. Za usklađivanje i sadejstvo diverzantskih dejstava odgovorne su komande jedinica JNA, odnosno štabovi TO u čijim se zonama — teritorijama izvode borbena dejstva. Pogrešnim izborom ciljeva i objekata napada (naročito infrastrukture na PZT), mogu se dobiti suprotni efekti na vojnom i političkom planu.

2. KOMANDA DIVERZANTSKOG ODREDA I NJENI ZADACI

24. — Komanda diverzantskog odreda može da bude različitog sastava i jačine. Diverzantskim odredom komanduje komandant, neposredno ili preko svog zamenika (pomoćnika).

Komandant je dužan da:

— priprema i stalno održava najviši stepen borbene gotovosti komande i jedinice u miru i ratu;

— prati razvoj tehnike i taktike diverzantskih i protivdiverzantskih dejstava u armijama stranih zemalja i aktivno učestvuje u odgovarajućoj izgradnji sopstvene diverzantske organizacije i taktike;

— organizuje maksimalnu borbenu aktivnost jedinica i u najsloženijim uslovima. Ako iz bilo kojih razloga nije primljen borbeni zadatak od pretpostavljene komande, komandant odreda preduzima mere za izbor ciljeva napada u skladu sa opštim i posebnim propisima i smernicama za diverzantska dejstva, o čemu izveštava pretpostavljenog starešinu, a ako je potrebno i rukovodstvo na terenu;

— obezbeđuje tajnost i bezbednost baziranja odreda radi izvođenja uspešnih priprema za izvršenje borbenih zadataka;

— organizuje stalnu obaveštajno-izviđačku delatnost radi prikupljanja i proučavanja podataka o neprijatelju i zemljištu. Podatke od šireg interesa, najbržim putem dostavlja pretpostavljenoj komandi;

— sarađuje sa organima vlasti, društveno-političkim organizacijama, stanovništvom i odgovarajućim komandama jedinica i štabova TO na teritoriji na kojoj dejstvuje;

— održava stalan kontinuitet poznavanja situacije na prostoru dejstva odreda i pravovremeno do-

nosi odluke za organizovanje i izvođenje diverzantskih dejstava;

— reguliše postupak sa ratnim plenom i zarobljenicima u duhu opštih stavova i posebnih ciljeva akcije;

— organizuje rad na proučavanju tehničkih i taktičkih mera koje preduzima neprijatelj na obezbeđenju objekata, radi pronalaženja odgovarajućih tehničkih i taktičkih postupaka u toku dejstva;

— organizuje pozadinsko obezbeđenje i preduzima mere za preživljavanje ljudstva u posebnim uslovima izvršenja borbenog zadatka.

25. — Zamenik komandanta odreda odgovara za deo poslova kojima je zadužen. On zamenjuje komandanta u njegovoj odsutnosti sa svim pravima i dužnostima koja ima komandant; pomaže komandantu u pripremi, organizaciji i izvođenju diverzantskih dejstava. U toku borbe, on može po naređenju komandanta odreda komandovati delovima jedinice u pripremi i izvršenju određenih zadataka. Izvršava i ostale zadatke koje mu postavi komandant (pozadinsko obezbeđenje i sl.).

26. — Pomoćnik komandanta za moralno-političko vaspitanje neposredno je odgovoran komandantu za sprovođenje mera MPV u jedinicama odreda, i postupaka protiv psihološkog uticaja neprijatelja. U vezi s tim dužan je da:

— preduzima mere za jačanje moralno-političkog stanja u jedinici;

— na osnovu zaključaka iz moralno-političke i psihološke procene i plana mera pretpostavljene komande, predloži komandantu odreda mere i aktivnosti za neposredno moralno-političku i psihološku pripremu ljudstva;

— neprekidno informiše jedinicu o svim važnijim događajima vezanim za izvršenje borbenih zadataka odreda;

— organizuje praćenje situacije preko sredstava informisanja i daje potrebna objašnjenja;

— obavlja analizu izvršavanja borbenih zadataka, ističe primerne pojedince — grupe i vodove;

— u kritičnim situacijama, sa komandantom odreda ili sam, povede odred u izvršenju zadataka;

— pri samostalnim dejstvima odreda, organizuje saradnju sa jedinicama i organima teritorijalne odbrane, DPZ i drugim organizacijama i strukturama ONO i stanovništvom;

— organizuje podelu i korišćenje štampe i časopisa;

— izvršava druge zadatke po naređenju komandanta odreda.

27. — Pomoćnik komandanta odreda za obaveštajno-bezbednosne poslove izvršava sledeće zadatke: prati, prikuplja i obrađuje podatke o neprijatelju i objektima predviđenim za napad, pri čemu se oslanja na organe TO, društveno-političke organizacije DPZ i druge organe na teritoriji; na osnovu procene neprijatelja, odluke komandanta i drugih uslova i mogućnosti, planira i organizuje obaveštajno obezbeđenje — izviđanje u odredu; organizuje i sprovodi kontra-obaveštajni rad radi sprečavanja obaveštajne i druge subverzivne delatnosti spoljnjeg i unutrašnjeg neprijatelja; učestvuje u predlaganju i organizovanju mera bezbednosti i zaštite tajnosti koje organizuje i sprovodi komanda odreda; upoznaje komandu odreda, a po potrebi i druge starešine, sa pojavama iz oblasti bezbednosti koje negativno utiču na borbeni moral i spremnost jedinica; po naredbi komandanta odreda izvršava i druge zadatke iz okvira obaveštajnog i

bezbednosnog obezbeđenja, a u skladu sa Uputstvom za rad pomoćnika komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove«,

— na osnovu procene, prikuplja i obrađuje detaljne podatke o neprijatelju i objektima predviđenih za napad i učestvuje u planiranju diverzantskih dejstava;

— vrši kontra-obaveštajne i druge stručne obaveštajno-bezbednosne poslove koji su mu zakonom, pravilima i drugim propisima određeni;

— predlaže i planira obaveštajno-bezbednosne mere i samozaštitu u okviru plana dejstava i naređenja komandanta odreda.

28. — Pomoćnik komandanta za elektronska dejstva: proučava svojstva elektronske tehnike za obezbeđenje objekata (prostora); utvrđuje mere i postupke tajnog podilaženja objektima ili neutralisanja elektronske tehnike obezbeđenja; učestvuje u pripremi i planiranju diverzantskih dejstava; organizuje i predlaže mere i postupke protivelektronske zaštite odreda.

29. — Referent za opšte poslove ima sledeće dužnosti:

— dosledno primenjuje propise kojima se reguliše evidencija, manipulacija, tehnička obrada, čuvanje i arhiviranje akata, a posebno zaštita tajnih podataka;

— pravovremeno, kvalitetno, ekonomično i bezbedno obavlja sve administrativno-tehničke poslove;

— vodi evidenciju starešina komande odreda i starešina u potčinjenim jedinicama;

— vodi evidenciju o odmorima, odsustvima, dežurstvima i drugim rashodima starešina u odredu;

— stara se o pravovremenom upućivanju kurira u pretpostavljenu komandu i potčinjene jedinice;

— odgovoran je za smeštaj i opsluživanje komande odreda.

3. DUŽNOSTI KOMANDIRA OSNOVNIH JEDINICA

30. — Komandir diverzantskog voda i diverzantske grupe odgovoran je za stanje i borbenu gotovost svoje jedinice, za izvršenje zadatka i uspeh u borbi.

Osnovne dužnosti komandira diverzantskog voda (grupe) su sledeće:

— obezbeđenje visokog moralno-političkog stanja, discipline i borbene gotovosti celog sastava voda (grupe) u kom cilju organizuje i izvodi diverzantsku obuku i vaspitanje;

— ličnim primerom u radu i držanjem u borbi (za vreme izvođenja diverzantskih dejstava) svojim autoritetom i pravilnim odnosom, neposredno vaspitno utiče na sastav voda (grupe);

— poznaje sastav svoje jedinice, karakterne osobine potčinjenih starešina i vojnika, njihove sklonosti i stepen obučenosti;

— neprekidno organizuje i sprovodi mere bezbednosti i samozaštite;

— organizuje vezu u vodu (grupi) i neprekidno je održava sa pretpostavljenim i potčinjenim grupama, a po potrebi i pojedincima;

— kontroliše ispravnost i popunjenost voda (grupe) materijalno-tehničkim sredstvima i stara se o zanavljanju diverzantske opreme (kompleta alata i dr.);

— poznaje diverzantska tehnička sredstva i racionalno ih koristi;

— sprovodi mere protivelektronske i kriptozaštite i mora biti osposobljen da rukuje i održava vezu radio-stanicom svoje jedinice;

— stara se o zbrinjavanju ljudstva i odgovara za smeštaj, ishranu i negu;

— neprekidno usavršava svoje vojnostručno i političko znanje i znanje potčinjenih;

— poznaje TMS neprijatelja namenjena za borbu protiv diverzantskih jedinica i njegove postupke u borbi;

— ceni situaciju, izdaje zapovest i organizuje diverzantska dejstva sa vodom (grupom);

— pri brzim promenama situacije, koje su kod diverzantskih dejstava česti, i kad nema mogućnosti za dobijanje naređenja od komandanta diverzantskog odreda komandir voda (grupe) dužan je da dejstvuje samoinicijativno u skladu sa idejom pretpostavljenog starešine;

— za vreme izvođenja diverzantskih dejstava, komandir voda (grupe), ako nije zapovešću određeno, rukovodi radom grupe (podgrupe) koja izvršava najvažniji zadatak i koja se može naći u kritičnoj situaciji;

— brižljivo i temeljno priprema i najmanje akcije imajući u vidu sve promene koje se mogu desiti za vreme i nakon izvođenja diverzije.

31. — Komandir mešovitog diverzantskog voda pored iznetog u t. 30 ima i sledeće zadatke:

— da poznaje mogućnosti pratećeg voda i da ih u toku diverzantskih dejstava maksimalno koristi;

— kad god ima uslova i vremena određuje vatrene položaje oruđima;

— osmatra uspeh vatre i upravlja istom ako mu to vreme i drugi uslovi omogućavaju;

— ostvaruje planirano sadejstvo sa diverzantskim vodovima ili drugim jedinicama koje učestvuju u izvođenju diverzantskih dejstava;

— stara se da su diverzantske grupe mešovitog voda maksimalno obučene za iznenadna, brza i smela dejstva;

— osposobljava vod i za eventualnu protivoklopnu borbu ako se ista ne može izbeći;

— pravovremeno upućuje iz svog sastava diverzantske grupe ili delove grupe koje su pridate drugim diverzantskim vodovima, pri čemu vodi računa o njihovoj popunjenosti i spremnosti za izvršenje namenskih zadataka.

32. — Pozadinsko odeljenje: Pozadinsko odeljenje svojom delatnošću stvara diverzantskom odredu povoljne materijalne, zdravstvene, saobraćajne i druge uslove za život i izvršavanje namenskih zadataka. Diverzantske jedinice najčešće svoja dejstva ostvaruju na PZT i u uslovima kada je snabdevanje od jedinice na koju su naslonjene otežano ili onemogućeno za određeno vreme te će pored pozadinskog odeljenja, pozadinsko obezbeđenje u konkretnim uslovima rešavati sve jedinice — vodovi za svoje potrebe.

Komandir pozadinskog odeljenja dužan je da:

— vodi računa o čuvanju, održavanju, namenskom i racionalnom trošenju MS;

— poštuje mere tehničke zaštite kod prijema, čuvanja i izdavanja minsko-eksplozivnih zapaljivih i drugih osetljivih sredstava pri rukovanju (za ispomoć na ovom poslu mogu se angažovati i pirotehničari);

— detaljno poznaje materijalne potrebe odreda za predstojeći zadatak;

— na određenom punktu ili rejonu baziranja odreda vrši prihvat dodeljenih TMS za odred;

— po naređenju komandanta odreda (ili lica koga on ovlasti) organizuje pregled i podelu ratnog plena i mesnih sredstava;

— sa svojim ljudstvom obezbeđuje osnovno održavanje TMS sa kojim je odeljenje zaduženo, organizuje pripremu hrane, opravku TMS, odeće i obuće, stara se o obezbeđenju ljudstva vodom, ogrevom i sredstvima za osvetljenje;

— predlaže komandantu evakuaciju, uništenje ili skrivanje nepotrebnih i dotrajalih TMS;

— predlaže mere i postupke sa ranjenim i obolelim ljudstvom nakon ukazane prve pomoći;

— preko medicinskog tehničara, koji mu je odgovoran za zdravstveno stanje ljudstva, sprovodi higijenske i preventivno-epidemiološke mere u jedinicama odreda;

— pravovremeno snabdeva diverzantske vodove potrebnim sredstvima, opremom, materijalom i alatom za izvršenje zadatka;

— organizuje prevoženje ljudstva, materijalnih rezervi i ratnog plena;

— ceni pozadinsku situaciju i predlaže mere za unapređenje pozadinskog obezbeđenja;

— predlaže komandantu raspored pozadinskog odeljenja za izvršenje zadatka.

U pogledu pozadinskog obezbeđenja odred se oslanja na tajna skladišta, pozadinske organe OS ili odgovarajuće strukture DPZ.

33. — Dužnosti vodnog bolničara. Vodni bolničar je odgovoran komandiru diverzantskog voda za sanitetsko obezbeđenje ljudstva voda. Njegove su dužnosti:

— stara se o sprovođenju higijenskih mera u diverzantskom vodu;

— izveštava komandira voda o higijenskim uslovima u vodu, predlaže potrebne mere za zaštitu zdravlja ljudi i učestvuje u njihovom sprovođenju;

— predlaže pravce iznošenja ranjenih i mesto za njihovo prikupljanje (sklanjanje);

— za vreme dejstva nalazi se na mestu koje mu omogućava najbolju preglednost rejona izvođenja diverzije, radi lakše intervencije, odnosno pružanja prve pomoći potrebnom ljudstvu voda;

— u toku diverzantskih dejstava stara se da teško povređeni budu što pre evakuisani. Ako u vodu ima veći broj povređenih, traži pomoć od komandira voda za njihovo iznošenje, prikupljanje i evakuaciju;

— snabdeva ljudstvo voda sanitetskim sredstvima koje dobija od pozadinskog odeljenja odreda;

— učestvuje u obuci ljudstva za pružanje prve pomoći, sprovođenju mera medicinske samozaštite i zdrastvenom vaspitanju;

— vodi evidenciju o povređenima i obolelima u vodu.

Kada je reč o stručnim pitanjima, vodni bolničar je potčinjen medicinskom tehničaru odreda.

4. RAD KOMANDE DIVERZANTSKOG ODREDA NA PRIPREMI, ORGANIZOVANJU I IZVOĐENJU DIVERZANTSKIH DEJSTAVA

34. — Do prijema zadatka za marš ili diverzantska dejstva celokupan rad komandanta i komande diverzantskog odreda usmeren je na održavanju stalne borbene gotovosti, pripremanju potčinjenih starešina i jedinica za izvršenje predstojećeg zadatka. Radi toga komandant diverzantskog odreda: neprekidno prati razvoj situacije, prikuplja i proučava podatke o

neprijatelju i zemljištu, upoznaje potčinjene starešine sa prikupljenim podacima, organizuje borbeno obezbeđenje, moralno-političke pripreme, evakuaciju povređenog i obolelog ljudstva i nepokretnih TMS, po potrebi izvodi obuku jedinica (diverzantskih vodova i grupa). Pri izvršenju tih zadataka komandant diverzantskog odreda oslanja se na pretpostavljenu komandu, a ako se nalazi na PZT na odgovarajući štab TO ili DPO.

Ako prijemu zadatka prethodi pripremno naređenje, komandant odreda upoznaje u potrebnom obimu organe komande i starešine potčinjenih jedinica i izdaje im odgovarajuće zadatke.

35. — Komandant diverzantskog odreda može dobiti zadatak za marš ili diverzantska dejstva od pretpostavljene komande usmeno, pismeno (kurirom), a može i preko sredstava veze. U svakom slučaju komandant diverzantskog odreda proverava verodostojnost izvora zadatka pre njegovog izvršenja. Načelno, na PZT diverzantski odred dobije više dugoročnijih zadataka, a izvršava ih u skladu sa situacijom ili posebnim zahtevom.

36. — Borbena aktivnost diverzantskog odreda je neprekidna, pa je neophodno da priprema i organizacija dejstva bude stalna, potpuna i pravovremena. To ukazuje na potrebu kontinuiteta u radu komande na istovremenom pripremanju više diverzantskih dejstava. Celishodna organizacija diverzantskih dejstava je jedan od odlučujućih faktora uspeha.

37. — Posle prijema zadatka, rad komande diverzantskog odreda obuhvata: proučavanje zadatka, prethodnu procenu situacije i izdavanje pripremnih naređenja, planiranje organizacije rada komande, procenu situacije i donošenje odluke, izdavanje naređenja (zapovesti) i pripremu jedinica za izvršenje zadatka.

38. — Proučavanjem zadatka komandant diverzantskog odreda treba da sagleda: ciljeve i efekte koji se žele postići; ideju pretpostavljenoga o načinu, vremenu, obimu i sredstvima izvršenja zadatka (ukoliko je određeno); karakter i svojstva objekta i stepen složenosti zadatka; mogućnosti saradnje i sadejstva sa drugim snagama.

39. — Prethodna procena situacije načelno obuhvata: procenu elemenata situacije na širem i užem prostoru; utvrđivanje nepoznatih podataka o objektu koji su potrebni za planiranje diverzije; organizaciju i način prikupljanja potrebnih podataka, kao i konkretne mere na obezbeđenju tajnosti priprema diverzantskog dejstva.

Ukoliko komandant raspolaže potrebnim elementima, na osnovu prethodne procene situacije, saopštava potčinjenim OSNOVNU ZAMISAO.

40. — Pripremno naređenje se izdaje radi pravovremene pripreme jedinica (diverzantskih vodova i grupa), sredstava i opreme za izvršenje predstojećeg zadatka. Izdaje se pre i za vreme donošenja odluke.

41. — Planiranje rada komande i vremena mora uvek biti realno i saobrazno karakteru zadatka, konkretnoj situaciji i uslovima u kojima je primljen zadatak. Plan rada sadrži redosled, vreme i način izvršenja svih poslova u vezi sa pripremom i organizovanjem diverzantskog dejstva. Planom obezbediti potčinjenim jedinicama dovoljno vremena za rad.

42. — Procenu situacije bez obzira na raspoloživo vreme i složenost uslova u kojima se izvode di-

verzantska dejstva, neophodno je izvršiti. Ona obuhvata: procenu neprijatelja, vlastitih snaga, zemljišta i vremena.

Procenom neprijatelja, komanda diverzantskog odreda načelno utvrđuje: karakter i strukturu objekta i položaj vitalnih delova, sredstava ili snaga (ličnosti); efekte koji se postižu izvršenjem diverzije; jačinu, sastav i detaljan raspored snaga i sredstava na koje se vrše diverzantska dejstva, kao i snaga koje mogu itnervenisati i za koje vreme; najosetljivija mesta u njegovom rasporedu; mesto, stanje objekta i pogodno vreme za postizanje najvećih efekata; snage, raspored, promenljivost i mogućnosti fizičkog i tehničkog obezbeđenja objekta i najslabija mesta u odnosu na snage, tehnička sredstva i vreme, nove metode i sredstva zaštite objekata i njihove slabe pozicije; vrstu i raspored mogućih prepreka (minsko-eksplozivnih, fortifikacijskih i dr.) mogućnosti i uticaj tehnike daljnjeg osiguravanja neprijatelja i način njegovog paralisanja; slaba mesta u sistemu objekta, koja se mogu iskoristiti; raspoložive mogućnosti za primenu lukavstava i postizanja iznenađenja; vitalne pozicije objekta koji treba pratiti do izvršenja diverzije; opremljenost jedinica neprijatelja za poterne akcije (motostreljačke, motomehanizovane, oklopne, helikopterske i dr. jedinice); uslovi za ubacivanje diverzanata u objekte planirane za diverzantska dejstva, navike vojnika i starešina, ako su objekat napada; da li su na planirane objekte do sada izvođena diverzantska dejstva, obim i rezultati.

Procenom vlastitih snaga načelno se utvrđuju: raspoložive mogućnosti (varijante) dejstva, elementi usklađenih radnji i postupaka u izvršenju diverzija; izbor tehničkih sredstava i opreme za diverzantska dejstva i procena angažovanja neophodnih snaga; uloga i zadaci u diverziji drugih činilaca (pojedinaca, grupa, organizacija, itd.); posebne mere obmane neprijatelja, izbor i sastav ljudi prema odgovarajućim moralnim, psihofizičkim, stručnim i iskustvenim osobinama, ukupne mere zaštite tajnosti priprema, postupak u slučaju prevremenog otkrivanja akcije; način, sredstva i snage praćenja vitalnih pozicija objekta — cilja predviđenog za napad; sredstva, snage i način obezbeđenja diverzije od interventnih snaga neprijatelja i mogućnost odvraćanja od poterne akcije; vreme i način pripreme snaga za akciju, mere maskiranja akcije, materijalnog obezbeđenja i zbrinjavanja; mogućnosti izvlačenja, i povlačenja prikrivenim pravcima u određene rejone (predvideti više pravaca i više rejona); posle izvođenja diverzantskih dejstava; mogućnosti prihvata od drugih snaga; pripreme koje treba preduzeti do početka dejstava; mogućnosti i načini održavanja veze; mogućnost iskorišćavanja sredstava podrške; uticaj drugih snaga (dejstava) na izvršenje zadatka; mogućnost sadejstva vodova u okviru odreda, grupa u vodu i pojedinaca u grupi; način prebacivanja diverzantske jedinice do objekta napada; stanje odreda (voda — grupe) popunjenost bitnim MTS, zamorenost ljudstva i dr.

Procenom zemljišta treba utvrditi: opšti uticaj karaktera zemljišta (prostora) na plan diverzije (pokrivenost, ispresecanost, naseljenost, prohodnost, prirodne i veštačke prepreke i dr.); izbor najsigurnijeg pravca, sredstava i načina izvršenja TAJNOG PRIBLIŽAVANJA objektu napada, izbor pravca, sredstava i načina izvršenja TAJNOG PODILAŽENJA objektu napada i stvaranje optimalnih uslova za iznenađenje i izvršenje diverzije; uticaj zemljišta na efikasnost tehničkih sredstava; mogućnost manevra diverzantskih jedinica u toku i posle izvođenja di-

verzantske akcije, za pokretne ciljeve treba proceniti najpovoljnije mesto, vreme i zemljišne oslonce za izvršenje diverzije; pravce, sredstva i način iznenadnog izvlačenja i povlačenja (ili privremenog skrivanja) sa mesta izvršenja diverzije; način maskiranja raznih tragova izvlačenja i mogućnost zaklanjanja; određivanje rejona i vremena prebaziranja vodova — grupa ili odreda u celini, ako to nalažu uslovi daljih dejstava. Uticaj zemljišta na dejstvo neprijateljevih snaga i sredstava.

Procenom vremena treba sagledati: kako vreme kao prostor utiče na izvršenje zadatka (koliko ima minuta, sati i dana za pripremu, dolazak na mesto — objekat diverzantskog dejstva i povratak na zborno mesto-rejon); uticaj vremena kao doba dana (noći) i kao godišnje doba; kako vreme kao metorološka pojava (kiša, sneg, magla i sl.) utiče na izvršenje diverzantskog dejstva.

Koje materijalno-tehničke i druge pripreme treba preduzeti da se iskoristi uticaj vremena.

43. — Kada okolnosti dozvoljavaju, korisno je da se potčinjene starešine uključe u procenu situacije, u predlozima za donošenje odluke i planiranju diverzantskih dejstava. Takav način rada obezbeđuje jedinstvo misli i akcije starešina, i skraćuje vreme procesa za organizaciju diverzantskih dejstava.

44. — Kod veoma složenih diverzantskih dejstava na izuzetno važne objekte, dozvoljava se izvesno pomeranje vremena izvršenja (unapred ili unazad) ako se proceni da od toga zavisi uspeh.

45. — Odluka komandanta diverzantskog odreda za izvođenje diverzantskih dejstava načelno sadrži:

— cilj diverzantskog dejstva;

— mesto i način izvršenja diverzantskog dejstva;

— gotovost za izvršenje zadatka — diverzantskog dejstva,

— vreme početka i završetka diverzantskog dejstva;

— snage sredstva i opremu za realizaciju diverzantskog dejstva;

— zadatak diverzantskih vodova (grupa, pojedinaca, sredstava podrške i dr.) u svim fazama;

— zadatak sadejstvujućih jedinica i saradnika,

— postupak vodova, grupa i pojedinaca u mogućim izmenjenim situacijama koje imaju uticaja na pojedine faze diverzantskog dejstva,

— mere kojim se postiže tajnost i iznenađenje,

— snage, sredstva i organizaciju praćenja objekta diverzantskog dejstva i način prenošenja podataka,

— mere borbenog obezbeđenja,

— način snabdevanja i zbrinjavanja,

— način komandovanja i organizovanja veze.

46. — Odluku potčinjenim i drugim učesnicima komandant diverzantskog odreda načelno saopštava usmeno na zemljištu. Ako se nalazi daleko od objekta na kojem se planira diverzantsko dejstvo, odluku saopštava po karti, s tim kad se stvore uslovi, precizira zadatke potčinjenim na zemljištu.

47. — Ako vreme i drugi uslovi dozvoljavaju, komandant diverzantskog odreda izvodi izviđanje i to načelno s jedne radne tačke.

Komandantsko izviđanje može se vršiti pre i posle donete odluke. Pre donete odluke vrši se radi što potpunijeg sagledavanja celokupne situacije i donošenja što pravilnije odluke, a posle donete odluke radi provere i dopune odluke na zemljištu i njenog prenošenja na potčinjene.

48. — Komandant diverzantskog odreda organizuje sadejstvo načelno na zemljištu, tokom komandantskog izviđanja. Pojedina pitanja sadejstva u toku diverzantskog dejstva rešavaće često potčinjene starešine samoinicijativno, bez većeg uticaja komandanta odreda, kada su objekti dejstva diverzantskih vodova i grupa na većoj udaljenosti.

49. — Ako se plan diverzantskog dejstva u toku realizacije naruši ili kad situacija zahteva njegovu izmenu, način daljeg dejstva potčinjenih (diverzantskih vodova i grupa) i podržavajućih jedinica reguliše se dopunskim naređenjem.

50. — Zapovest za diverzantska dejstva komandant diverzantskog odreda izdaje usmeno na zemljištu kada situacija dozvoljava, a jedinicama (diverzantskim vodovima i grupama) koje se nalaze na odvojenim rejonima može i pismeno.

Zapovest za diverzantska dejstva, načelno, sadrži:

— podatke o neprijatelju i objektima diverzantskog dejstva;

— zadatak diverzantskog odreda, njegova ojačanja i podrška;

— podatke o susedima (jedinice TO, partizanske i druge);

— zamisao za izvršenje zadatka:

— borbena radnja (napad, zaseda, prepad, dejstvo sa udaljenosti, selektivno zarobljavanje ili likvidiranje neprijateljeve žive sile, rušenje, paljenje, poplave i drugo);

— zadatak neposredno potčinjenih jedinica (vodova, grupa i pojedinaca na važnim zadacima);

— zadatak pridatih i podržavajućih jedinica;

— organizacija POB, PDB i PVO;

— obezbeđenje diverzantskih dejstava;

— organizacija komandovanja i veza, signali i vreme izveštavanja.

51. — Svakom diverzantskom dejstvu, načelno prethodi marš diverzantske jedinice u rejonu (mesto, objekat) izvođenja diverzantskog dejstva. Komandant diverzantskog odreda reguliše marš zapovešću koja načelno sadrži:

— podatke o neprijatelju (njegov mogući uticaj na tok marša);

— marševski pravac;

— cilj izvršenja marša;

— polazne i regulativne tačke;

— sastav marševske kolone (glavnine i osiguravajućih delova);

— mesta zastanaka, odmora i predanaka;

— postupak diverzantskog odreda (voda-grupe) u slučaju susreta sa neprijateljem;

— zadatak po stizanju na marševski cilj, i

— način održavanja veze na maršu.

Važniji podaci iz zapovesti, naređenja i izveštaja upisuju se u ratni dnevnik.

5. ORGANIZOVANJE KOMANDNOG MESTA

52. — Komandno mesto (KM) je rejon (objekat) na kome se radi komandovanja razmešta komanda diverzantskog odreda, sa odgovarajućim sredstvima veze, transportnim i drugim sredstvima.

Komandno mesto se načelno postavlja bliže onim snagama odreda, koje izvršavaju najvažnije i najsloženije zadatke i koje se mogu naći u kritičnoj situaciji.

53. — Pored što povljnijih uslova za komandovanje, KM treba da omogući: prikriven raspored komande; prirodne uslove za maskiranje i zaklanjanje i mogućnost osmatranja i pogodne uslove za uspostavljanje i održavanje veze.

Ljudstvo na KM-u načelno se razmešta u zaklone i skloništa. Poslužioci sredstava veze vode računa o mogućnostima realizacije plana veze, odnosno mogućnostima njenog uspostavljanja.

54. — Zbog specifičnosti diverzantskih dejstava komanda diverzantskog odreda biće prinuđena da često vrši premeštanje KM. Pravac premeštanja i način, komanda diverzantskog odreda pravovremeno određuje. Premeštanje KM načelno se vrši jednovremeno.

55. — Ako dođe do uništenja KM, komandovanje odredom preuzima jedan od komandira diverzantskog voda, što komandant odreda reguliše svojom zapovešću.

6. PREMEŠTANJE KOMANDNOG MESTA

56. — Komandno mesto (KM) diverzantskog odreda premešta se kad je komandovanje sa KM otežano (plansko premeštanje) ili kada je ono ugroženo (prinudno premeštanje). O premeštanju KM, kada postoje uslovi, komandant odreda izveštava pretpostavljenu komandu.

U toku premeštanja KM veza se održava u pokretu radio-uređajima preko ugovorenih signala. Veća naređenja prenose se kurirskom vezom.

7. ORGANIZOVANJE VEZE

57. — Planiranje i organizovanje veza, za potrebe rukovođenja i komandovanja diverzantskim snagama, vrši organ veze pretpostavljene komande (štaba), a uspostavljanje i održavanje veze i kriptozaštitu informacija odeljenja veze, odnosno starešine i vojnici VES-a veze.

58. — U diverzantskim jedinicama sa pretpostavljenom komandom (štabom) organizuje se radio, kurirska i, ako je moguće žična veza.

Kurirska i radio-veza predstavljaju osnovne vrste veza sa diverzantskim jedinicama, a žična i signalna veza mogu se koristiti zavisno od konkretnih uslova. Žična veza može se organizovati osloncem na stacionarne elemente žičnih veza OS ili drugih imalaca (PTT, JŽ i dr.) ili korišćenjem žičnih veza najbližih drugih komandi, štabova ili jedinica.

59. — Za organizovanje veze između komandi (štabova) i organa koje organizuju i rukovode diverzantskim dejstvima sa starešinama (komandama) diverzantskih jedinica odgovorna je pretpostavljena komanda, a za organizovanje veza u okviru diverzantske jedinice odgovoran je starešina diverzantske jedinice.

Ako je iz bilo kojih razloga pretpostavljenoj komandi nemoguće da organizuje vezu sa potčinjenim starešinom (komandom) diverzantske jedinice ili se veza prekine, one su dužne da je u najkraćem vremenu uspostavi bilo na koji način.

60. — Radi zaštite tajnosti informacije koja se prenose sredstvima veze bilo u okviru diverzantske jedinice ili sa pretpostavljenom komandom, neophodno je koristiti dokumenta TKT. Zabranjuje se svako

otvoreno prenošenje podataka u vezi sa zadacima ovih jedinica. Sva sredstva i postupci u održavanju veza treba da budu znalački primenjeni.

Radio-vezu treba održavati uređim neredovnim intervalima za minimalno potrebno vreme i odmah posle završene veze, radio-sredstvo premestiti. Zbog toga radio-sredstva treba da budu laka, pogodna za prenošenja i brzo postavljanje za rad.

Diverzanti u okviru grupe koja izvršava zadatak moraju biti u čvrstoj i neposrednoj međusobnoj vezi.

Kad god ima uslova, između grupa koje izvršavaju zajednički zadatak, treba ostvariti signalnu vezu.

Organizacija i korišćenje veza mora obezbediti prvenstveno tajnost priprema i izvođenja diverzantskih dejstava, kao i uopšte fizičku bezbednost diverzantskih jedinica na PZT.

Usmeno komandovanje je osnovni način komandovanja u diverzantskim jedinicama.

Glava III

OBEZBEĐENJE BORBENIH DEJSTAVA

61. — Obezbeđenje borbenih dejstava diverzantskih jedinica sastoji se od mera, radnji i postupaka radi njihove odbrane i zaštite od tajnih i iznenadnih dejstava neprijatelja i radi stvaranja što povoljnijih uslova za izvođenje diverzantskih dejstava. Obezbeđenje borbenih dejstava neprekidno se sprovodi i obuhvata:

1. Obaveštajno-bezbednosno obezbeđenje
2. Borbeno obezbeđenje
3. Politički rad i moralno-političke pripreme
4. Inžinjerijsko obezbeđenje
5. Protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje
6. Pozadinsko obezbeđenje.

Rad u organizovanju i sprovođenju svih mera obezbeđenja borbenih dejstava usklađuje komandant odreda.

1. OBAVEŠTAJNO-BEZBEDNOSNO OBEZBEĐENJE

62. — Obaveštajno-bezbednosno obezbeđenje odreda organizuje se i sprovodi radi prikupljanja, obrade i korišćenja podataka o neprijatelju i otkrivanja

i sprečavanja obaveštajno-izviđačke i druge subverzivne delatnosti neprijatelja usmerene na slabljenje borbene gotovosti i spremnosti za izvršenje diverzantskih dejstava.

Za organizaciju i sprovođenje mera bezbednosti i samozaštite odgovoran je komandant diverzantskog odreda.

63. — Bezbednost diverzantskih dejstava odreda postiže se: merama bezbednosti koje preduzima komanda odreda i svaki starešina u okviru svoje nadležnosti; razvijanjem i podizanjem svesti, samoinicijative, budnosti i odgovornosti svih pripadnika odreda, osloncem na sistem bezbednosti pretpostavljene komande i usklađivanje mera bezbednosti sa postupcima koje preduzimaju jedinice TO i DPZ na teritoriji (rejonu-pravcu) izvođenja diverzantskih dejstava.

64. — Mere bezbednosti koje se preduzimaju radi zaštite priprema i izvođenja diverzantskih dejstava su: zaštita tajnosti borbenih dokumenata i pokreta jedinica; zaštita baza, tehnike i naoružanja; zaštita tajnosti pri saobraćaju sredstvima veze; sprečavanje dezinformacija, obuke o bezbednosti i kontrola propisanih i naređenih mera bezbednosti.

Pored navedenih mera, odred pri izvođenju diverzantskih dejstava na PZT, preduzima još i sledeće mere bezbednosti:

— zaštita tajnosti baziranja i pokreta do objekta planiranog za diverzantska dejstva;

— zaštita tajnih skloništa, skladišta i drugih značajnih objekata, i

— uništavanje neprijateljevih specijalnih organa i jedinica (obaveštajno-izviđačkih, terorističkih i sl.).

Procena situacije u vezi sa bezbednošću u komandi diverzantskog odreda vrši se na osnovu podataka dobijenih od pretpostavljene komande, štabova TO i drugih organa na terenu, kao i prikupljenih podataka vlastitim ljudstvom i sredstvima.

2. BORBENO OBEZBEĐENJE

65. — Borbeno obezbeđenje diverzantski odred organizuje radi sprečavanja iznenadnih dejstava neprijatelja i omogućava jedinicama odreda pripremanje i izvođenje diverzantskih dejstava u što povoljnijim uslovima. Obuhvata: izviđanje, osiguranje, maskiranje i protivelektronsko obezbeđenje. Borbeno obezbeđenje organizuje se i sprovodi neprekidno.

1) Izviđanje

66. — Diverzantskim dejstvima prethodi izviđanje koje se organizuje na osnovu:

— predstojećeg zadatka odreda,

— obima raspoloživih podataka o neprijatelju (objektu) i zemljištu;

— raspoloživih snaga i sredstava koje se angažuju na izvršenju određenog zadatka;

— stanja i mogućnosti obaveštajnih organa i drugih koji se angažuju na prikupljanju podataka;

— poznavanja sistema, odnosno načina obezbeđenja pojedinih objekata u neprijateljevom rasporedu.

67. — Raznovrsnost neprijateljevih objekata koji će se naći pod udarom diverzantskih jedinica, zahteva od diverzanata u ulozi izviđača visok stepen tehničke kulture, sposobnost proučavanja (zapažanja,

pamćenja) i da mogu nepogrešivo odrediti najosetljivija mesta na pojedinim objektima radi što uspešnijeg izvođenja diverzije. Realno je pretpostaviti da će pristup neprijateljevim objektima biti izuzetno težak (nekada i nemoguć), jer će nastojati da solidno obezbedi (osigura) sve svoje jedinice, komande i ustanove, a naročito vitalne objekte kao: komandna mesta centre veza, aerodrome, luke, pristaništa, skladišta (oružja municije i goriva), važnije privredne objekte i remontna postrojenja.

Izviđanje radi izvođenja diverzantskih dejstava može trajati i duže vreme, kako bi se upotpunila slika o objektu na koji će se dejstvovati. Ovo iz razloga što to zahteva priroda objekta ili je otežan pristup tom objektu zbog mera obezbeđenja koje je neprijatelj preduzeo.

68. — Za izvođenje diverzantskih dejstava u zahvatu fronta izviđanje će biti znatno otežano zbog gustine rasporeda neprijateljevog borbenog poretka, posebno u zonama borbenih dejstava operativno-taktičkih jedinica. Prilazi objektima radi prikupljanja podataka mogući su u međuprostorima, na teže prohodnom i pokrivenom zemljištu.

69. — Izviđanje na privremeno zaposednutoj teritoriji (PZT) zbog razvučenosti neprijateljevih snaga i nemogućnosti da se dobro zaštite svi objekti, te stalnog prisustva stanovništva, znatno je povoljnije.

70. — Pri izviđanju na neprijateljevoj teritoriji, izviđači prethodno moraju dobro poznavati strani jezik, mentalitet stanovništva, nacionalne, socijalne, verske i druge prilike dotične teritorije. Isto tako neophodni su saradnici, koji će, u slučaju potrebe, pružati potrebnu pomoć izviđačima — diverzantima. Za izviđanje na neprijateljevoj teritoriji, potrebno je

izvršiti posebne pripreme ljudstva, borbenih i drugih sredstava.

Pre i u toku izviđanja biće neophodno izraditi precizne i detaljne skice (šeme, crteže), fotografije, i sl., zbog čega diverzanti — izviđači moraju u tome biti dobro uvežbani.

Pri neposrednom izviđanju radi izvođenja diverzantskih dejstava posebno je bitno da se ne otkriju izviđači, kao ni jedinice za koju se prikupljaju podaci. Imati u vidu da će neprijatelj na razne načine pokušavati da ih otkrije.

71. — Načelno se za izvođenje diverzantskih dejstava prikupljaju podaci o:

— rejonu (mestu) objekata dejstva i najpogodnijim prilazima u odnosu na sistem obezbeđenja, jačinu i grupisanje neprijatelja, konfiguraciju zemljišta, njegovu prohodnost i pokrivenost;

— vrsti objekta dejstva i njegovim tehničkim osobinama (ako se radi o građevini), kao: broj otvora na fasadi (prozori, vrata, balkoni, lođe), oblik, struktura i položaj u odnosu na ostale objekte, osetljivost sa stanovišta izvođenja diverzije i posledice koje mogu nastati po neprijatelja.

72. — Ako je živa sila kao objekat dejstva, neophodno je sagledati da li se radi o istaknutim starešinama, oficirima ili vojnicima; kada i gde se grupišu (bioskopi, pozorišta, ugostiteljski objekti i sl.), mesta postrojavanja, pravci kretanja pojedinaca, mesta gde se zadržavaju redovno ili povremeno i sl.;

— sistemu, rasporedu i načinu obezbeđenja ljudstvom, tehničkim sredstvima i preprekama. Kod obezbeđenja ljudstvom neophodno je prikupiti podatke o jačini, sastavu i rasporedu stražara (dežurnih, požarnih, objavnica, patrola i sl.), njihove navike i po-

našanje, vreme i način smene, naoružanje i opremu kojom raspolažu, da li se nalaze na otvorenom prostoru ili u objektima i kojim. Ako se radi o tehničkim sredstvima, neophodno je utvrditi: njihovu vrstu, raspored, osobine (mogućnost — efikasnost), osetljiva mesta, raspored punktova odakle se aktivira ili upravlja tehničkim sredstvima (TV uređaji, radarski detektori, senzori, laseri, reflektori i dr.). Ako je neprijatelj ugradio prepreke oko objekata, treba ustanoviti: vrste prepreka (minsko-eksplozivne, fortifikacijske), njihov raspored, veličinu, mogućnosti savlađivanja ovih i dr.;

— postojanju pasa — čuvara, njihov broj i raspored i načinima njihovog neutralisanja;

— najunosnijem načinu izvođenja diverzije u odnosu na vrstu objekta, njegovu osetljivost, strukturu, način obezbeđenja i mogućnost dejstva raspoloživim borbenim sredstvom;

— najpogodnijem vremenu izvođenja diverzije;

— najcelishodnijoj primeni oružja, minsko-eksplozivnih, zapaljivih i drugih diverzantskih sredstava;

— mogućnostima i pravcima najsigurnijeg izvlačenja i povlačenja diverzanata posle izvršenog zadatka, i

— najpogodnijim taktičko-tehničkim postupcima pri protivdejstvu neprijatelja, posebno u sprečavanju efikasne potere.

Za pojedine podatke, neophodno je, ako je moguće obezbediti više pouzdanih izvora njihovog prikupljanja, jer u diverzijama postoji veliki rizik. Potrebno je ograničiti broj ljudi angažovanih na prikupljanju podataka, izuzev ljudstva koje učestvuje u izvođenju diverzantskih dejstava, odnosno ne treba dozvoliti da se prikupljanjem podataka otkriju namera i planovi

za dejstvo. Zato je neophodno obezbediti stroge mere tajnosti pri izviđanju.

73. — Diverzantska dejstva mogu se uspešno izvoditi samo ako se zasnivaju na tačnim i najsvežijim podacima o neprijatelju. Zbog toga diverzantske jedinice moraju neprekidno pratiti mere, postupke i dejstva koja preduzima neprijatelj. To se postiže na taj način što svaki diverzant istovremeno treba da bude i izviđač odnosno da bude za to osposobljen.

74. — Diverzantski odredi, jačeg sastava, imaju posebnu izviđačku jedinicu (jačine do grupe vojnika) namenjenu za prikupljanje podataka o objektima dejstva. Ovi izviđači su ujedno osposobljeni i za izvršavanje diverzantskih zadataka.

75. — Pri izvođenju diverzantskih dejstava, pored neposrednog izviđanja svojim snagama i sredstvima, diverzantske jedinice podatke dobijaju od pretpostavljene komande (štaba) koje dejstvuju na određenoj teritoriji, odnosno za čiji račun se izvode diverzantska dejstva. Jedan broj podataka prikuplja se proučavanjem neprijateljevih zaplenjenih dokumenata, praćenjem radio-telefonskog-telegrafskog saobraćaja, fotografisanjem, praćenjem i proučavanjem raznih javnih publikacija, proučavanjem raspoložive tehničke dokumentacije privrednih i drugih objekata na koje se planiraju dejstva, dobijanjem podataka od teritorijalnih, partizanskih i drugih jedinica, preko društveno-političkih organizacija, organa vlasti i od stanovništva.

2) Osiguranje

76. — Osiguranje preduzimaju jedinice diverzantskog odreda u svim uslovima borbene situacije, da se neprijatelju onemogući izvođenje jedinica od-

reda, spreči njegov iznenadni napad i stvore povoljni uslovi za odmor, pripremu, kretanje, razvoj i izvođenje diverzantskih dejstava. S obzirom na specifičnost dejstva diverzantskih jedinica njihovo osiguranje ima veoma važnu ulogu. Jačina snaga i sredstava za osiguranje zavisi od sastava, jačine i načina dejstva neprijatelja, osobina zemljišta, veličine rejona koji se osigurava i sl.

77. — Osiguranje u toku izvođenja diverzantskih dejstava jedinice ostvaruju pogodnim rasporedom snaga i sredstava određivanjem neophodnih stražara, patrola i zaseda. Diverzantske jedinice na PZT osiguranje usklađuju sa partizanskim jedinicama, štabovima i jedinicama TO.

Neposredno osiguranje sprovode sve starešine i jedinice (vodovi i grupe) vlastitim snagama i sredstvima.

3) Maskiranje

78. — Maskiranje se preduzima i sprovodi radi zaštite od neprijateljevog osmatranja i dejstva njegove vatre. Preduzimaju ga i sprovode pojedinci i jedinice ne čekajući za to posebno naređenje. Pri planiranju organizovanju i sprovođenju maskiranja treba se pridržavati načela da maskiranje bude pravovremeno, prirodno, raznovrsno, neprekidno i potpuno. Veštim prikrivanjem pokreta i namera diverzantskih jedinica stvaraju se uslovi za iznenađenje, a time i za uspeh diverzantskog dejstva. S obzirom na velike tehničke mogućnosti neprijatelja za izviđanje i osmatranje sa zemlje i iz vazduha (sa mora), neophodno je stalno voditi računa o maskirnoj disciplini i dosledno je sprovoditi. Za maskiranje se koriste prirodne osobine zemljišta (pokrivenost i ispresecanost), vremenske prilike (noć, kiša, magla), formacijska i mesna sredstva.

79. — Najvažniji demaskirajući znaci su: kretanje, figura (silueta), sjaj (blešteći delovi), boja, tragovi i zvuci. Kretanje treba da bude raznovrsno (pretrčavanje, pognuto, puzanje, kotrljanje i sl.) zavisno od zemljišnih uslova; figura (silueta) ne sme da se nazire iznad maske iza koje se diverzant nalazi; boju odela treba prilagoditi okolini (korišćenje zimskih i letnjih maskirnih odela; sjajne delove opreme obojiti ili matirati; maskirati tragove korišćenjem tvrde podloge zemljišta; ličnu opremu podesiti da ne lupa i sl. U svim situacijama voditi računa da maskiranje ne smeta osmatranju i dejstvu. Kada je god moguće, treba primeniti obmane i znalački pripremati lukavstva, kako bi se neprijatelj doveo u zabludu.

4) Protivelektronsko obezbeđenje

80. — Protivelektronsko obezbeđenje čini kompleks mera i postupaka radi zaštite radio-uređaja i drugih uređaja od izviđanja, ometanja i uništenja.

Protivelektronska dejstva diverzantske jedinice izvode sa ciljem prikupljanja podataka o neprijateljevim elektronskim sredstvima i sistemima, radi njihovog uništenja.

Protivelektronska zaštita treba da obezbedi siguran rad sopstvenih elektronskih sredstava.

— Da bi se izbeglo dejstvo neprijatelja na radio-sredstva diverzantskih jedinica, neophodno je:

— radio-vezu koristiti samo kada se drugim sredstvima veze ne može preneti naređenje (signal) za dejstvo;

— obavezno poštovati propisane mere i postupke za zaštitu tajnosti dokumenata;

— izbegavati primopredaju dužih i važnijih saopštenja radio-uređajima, a u periodu pripreme diverzija, potpuno zabraniti njihovu upotrebu;

— često menjati tajne nazive i talas radio-stanica i maskirati vreme radio-predaje, različitim vremenskim intervalima;

— sprečiti pojavu karakterističnih osobenosti u radu pojedinih poslužilaca, na osnovu kojih se može identifikovati i pratiti rad radio-stanice;

— radio-uređaje postavljati na takva mesta sa kojih je moguće održavati planirane veze, a koja će neprijatelju otežati izviđanje i ometanje. Pored toga, radio-stanice često premeštati radi otežavanja goniometrisanja.

81. — Diverzantske jedinice su dužne da neprestano preduzimaju mere zaštite od radarskog osmatranja sa zemlje i avio-radarskog osmatranja. To se postiže korišćenjem pogodnosti zemljišta i preduzimanjem maskiranih mera. Prepreke za radarsko osmatranje sa zemlje predstavljaju: reljefne neravnine, građevine, sve metalne i homogene konstrukcije, snežni nanosi preko 50 cm debljine, naslage busena preko 20 cm i delovi šume iz kojih se vizuelno ne vidi objekat osmatranja. Za radarsko izviđanje iz vazduha prirodne maske predstavljaju šumski kompleksi, naseljena mesta i neravnine zemljišta, zato su diverzantske baze razmeštene u okviru ovih maski teško uočljive.

82. — Diverzantske jedinice parališu TV izviđanje neprijatelja noćnim dejstvima i dejstvima pri slaboj vidljivosti, korišćenjem veštačkog dima i pokrivenog zemljišta, kao uništenjem neprijateljevih TV centara i uređaja.

83. — Zaštita od osmatranja IC uređajima zasniva se na korišćenju njegovih loših osobina, a to su: da ne mogu funkcionisati sa efikasnošću u tamnim noćima sa niskim oblacima, po magli i veštačkom dimu.

Starešine diverzantskih jedinica moraju računati pri proceni i izboru objekata diverzantskih dejstava na prisustvo IC tehnike neprijatelja i preduzimati mere za njeno paralisanje.

3. POLITIČKI RAD I MORALNO-POLITIČKE PRIPREME

84. — Visok borbeni moral vojnika, starešina i komandi diverzantskih jedinica je izuzetno značajan, a najčešće i odlučujući činilac uspeha u borbi. Velika i stalna psihofizička naprezanja, kao i psihološki pritisci koje će neprijatelj preduzimati, zahtevaju temeljan politički rad i moralno-političke i psihološke pripreme diverzantskih jedinica. Samo organizovan, svestran i neprekidan vaspitno-obrazovni i politički rad može razvijati i održavati visoku svest, moral, patriotizam, drugarstvo i saradnju sa stanovništvom. Stepen moralno-političke i psihološke pripremljenosti uslovljen je i neprekidnim praćenjem i poznavanjem snaga, ciljeva, metoda i sredstava psihološko-propagandnih aktivnosti neprijatelja.

85. — Plan rada i aktivnosti za ostvarenje političkog rada i moralno-političkih i psiholoških priprema, načelno treba da sadrži:

— pravovremeno, svestrano i objektivno informisanje o vojno-političkoj situaciji u zemlji i u svetu;

— tumačenje uloge, značaja i zadataka diverzantske jedinice i svakog pojedinca u izvođenju bor-

benih dejstava i razvijanje motivisanosti za uspešno izvršavanje svakodnevnih zadataka;

— angažovanje kolektiva na jačanju discipline, drugarstva i brige za ljude;

— razvijanje mržnje prema neprijatelju;

— popularisanje uspeha pojedinaca i jedinice, razvijanje hrabrosti, odlučnosti, odvažnosti i snalažljivosti, posebno u otežanim borbenim uslovima;

— razvijanje intenzivne saradnje sa društveno-političkim organizacijama i mesnim stanovništvom;

— suprotstavljanje neprijateljevim psihološko-propagandnim pritiscima, i

— organizovanje stalnih mera borbenog obezbeđenja, bezbednosti i samozaštite ljudstva.

Politički rad u diverzantskom odredu (vodu-grupi) mora uvek da bude usklađen sa zadatkom jedinice. On mora biti utoliko intenzivniji ukoliko je borbena situacija teža i složenija.

86. — Moralno-političke pripreme su deo delatnosti komande diverzantskog odreda u donošenju odluke. U pripremi borbenih dejstava komanda odreda vrši moralno-političku procenu vlastitih snaga, neprijatelja i teritorije i izvlači potrebne zaključke koji načelno sadrže:

— ocenu moralno-političke, psihološke i fizičke spremnosti jedinice za izvršenje diverzantskog zadatka.

— ocenu borbenog morala neprijateljevih jedinica;

— ocenu uticaja neprijateljeve psihološko-propagandne i druge aktivnosti na borbeni moral diverzantskog odreda;

— ocenu moralno-političke situacije i na teritoriji na kojoj se planiraju diverzantska dejstva i

— ocenu mogućnosti zbrinjavanja povređenih i obolelih.

87. — Starešine imaju odlučujući uticaj na moral i držanje potčinjenih. Njihov uticaj dolazi do punog izražaja u težim borbenim situacijama.

88. — Sve mere i aktivnosti u sklopu moralno-političkih i psiholoških priprema sprovode se preko sastanaka SKJ, omladinske organizacije, kolektiva jedinice, zborova vojnika i starešina, razgovora, proslava, čitanja naredbi, svečane obaveze, kraćih sastanaka i raznih oblika kulturno-zabavnih delatnosti u skladu sa konkretnim borbenim uslovima.

4. INŽINJERIJSKO OBEZBEĐENJE

89. — Inžinjerijsko obezbeđenje (InžOb) preduzimaju sve jedinice odreda u svim vrstama diverzantskih dejstava i u svim situacijama, a u skladu sa potrebama i mogućnostima. Njega čini skup inžinjerijskih radova i dejstava koji se preduzimaju radi zaštite jedinica odreda, obezbeđenja što povoljnijih uslova za njegova dejstva i radi otežavanja dejstava neprijatelju. Kada god postoje uslovi, jedinice odreda se oslanjaju na inžinjerijsko obezbeđenje koje preduzimaju združene jedinice u čijim zonama dejstva se angažuju jedinice odreda.

90. — Inžinjerijsko obezbeđenje borbenih dejstava odreda obuhvata: zaprečavanje, utvrđivanje, obezbeđenje kretanja, hidrotehničke i maskirne radove.

91. — Diverzantski odred (vod, grupa) preduzima zaprečavanje u sklopu izvršavanja svakodnevnih

zadataka, prvenstveno rušenjem objekata i pri povlačenju pod pritiskom brojno i tehnički nadmoćnijeg neprijatelja, danju i na otkrivenom zemljištu koje omogućava upotrebu oklopno-mehanizovanih snaga neprijatelja.

Postavljanjem grupe protivtenkovskih mina na teže obilaznoj deonici puta (useku, nasipu, zaseku i sl.), delimičnim rušenjem mosta; zakrčivanjem puta obaranjem većih stabala, itd. vrlo se uspešno mogu usporiti ili zaustaviti goneći delovi neprijatelja. Izuzetno, u pojedinim situacijama, diverzantski odred se može angažovati i za zaprečavanje na nekom od pravaca (u rejonu), a pod uslovom da nije angažovan na svojim redovnim zadacima.

Za realizaciju zadataka zaprečavanja diverzantske jedinice angažuju pored svojih formacijskih minskoeksplozivnih sredstava i sredstva zaplenjena od neprijatelja.

92. — Sve minskoeksplozivne prepreke, bez obzira na vreme koje stoji na raspoloženju jedinici koja ih postavlja, moraju biti evidentirane izradom »zapisnika minskoeksplozivne prepreke«.

Diverzantske jedinice svojim aktivnim dejstvom po objektima na komunikacijama, objektima infrastrukture, industrijskim objektima, itd. uspešno doprinose opštem zaprečavanju, odnosno slabljenju ukupne borbene moći i morala neprijatelja.

93. — U okviru utvrđivanja diverzantski odred (vod, grupa) izrađuje objekte za vatreno dejstvo, osmatranje i zaštitu ljudstva i tehničkih materijalnih sredstava u rejonima dejstva i rejonima baziranja. Prilikom izvršavanja borbenih zadataka, jedinice odreda prvenstveno koriste već izrađene objekte utvrđivanja i prirodne pogodnosti zemljišta uz neophodno prilagođavanje vlastitim potrebama.

94. — U okviru obezbeđenja kretanja jedinice odreda preduzimaju savlađivanje prirodnih i veštačkih prepreka, manje opravke i održavanje puteva i manjih objekata na njima na pravcima kretanja, prvenstveno kada su izvan zona borbenih dejstava združenih jedinica.

Jedinice odreda manje vodene prepreke savlađuju mesnim i priručnim sredstvima, gazom, preplivavanjem, a veće korišćenjem već uređenih mesta prelaska. Teško savladive terene, kanjone, klisure, letice i sl. diverzantske jedinice savlađuju veranjem uz korišćenje veračke opreme. Minskoeksplozivne, fortifikacijske i druge veštačke prepreke jedinice odreda savlađuju obilaskom, a kada to nije moguće izradom prolaza (prelaza). Radioaktivne i hemijske prepreke, načelno, obilaze, a kada nije moguće koriste lična zaštitna, mesna i priručna sredstva.

95. — Diverzantski odred (vod, grupa) u okviru hidrotehničkih radova pronalaze i uređuju manje objekte za vodu, prečišćavaju i obrađuju vodu. Prvenstveno se koriste vodom iz mesnih objekata i objekata koje su uredile druge jedinice, a ako ih nema u dovoljnoj količini, uređuju nove objekte za vodu. Vodu prečišćavaju formacijskim i priručnim sredstvima, ili se snabdevaju iz stanica za vodu jedinica u čijim zonama dejstava borave. Na PZT objekti za vodu (izvori, česme, bunari i sl.) biće često nedostupni diverzantskim jedinicama. U bezvodnim krajevima (područje krasa) voda može biti problem u snabdevanju, o čemu komande i starešine diverzantskih jedinica moraju strogo voditi računa, pre svega ako se planirana diverzantska dejstva izvode u letnjim mesecima.

96. — Diverzantski odred (vod, grupa) preduzima maskirne radove radi maskiranja inžinjerijskih objekata i radova koje izvodi, kao i radi maskiranja ljudstva i tehničkih materijalnih sredstava u rejonima dejstva i rejonima baziranja. Za maskiranje koriste formacijsku opremu, mesna i priručna sredstva, kao i prirodne pogodnosti zemljišta.

5. PROTIVNUKLEARNO-HEMIJSKO-BIOLOŠKO OBEZBEĐENJE

97. — Protivnuklearno hemijsko-biološko obezbeđenje (PNHBOb) je skup mera i postupaka kojim se povećava otpornost diverzantskih jedinica na dejstva neprijatelja iz NHB oružja. Planira se, organizuje i sprovodi u svim uslovima, a postiže se pravovremenim uspostavljanjem i stalnim funkcionisanjem NHB kontrole; organizovanjem i preduzimanjem mera NHB zaštite ljudstva, stoke i materijalnih sredstava i organizovanjem otklanjanja posledica dejstva nuklearnih i hemijskih udara.

98. — Osmatranje nuklearnih i hemijskih udara sprovode sve diverzantske jedinice radi pravovremenog preduzimanja odgovarajućih mera i upotrebe sredstava i objekata za zaštitu. Ovo osmatranje se obavlja u sklopu opšteg osmatranja.

99. — Ličnu i kolektivnu zaštitu preduzimaju pojedinci i jedinica kao celina na ugovoreni signal NHB opasnosti. Ona se sastoji u brzoj i pravilnoj upotrebi formacijskih i priručnih sredstava za zaštitu organa za disanje i tela od hemijske i radiološke kontaminacije; podešavanja i korišćenja zaklona i drugih objekata za zaštitu od dejstva nuklearne eksplozije i hemijske kontaminacije; zaštiti hrane, ličnog i zajedničkog naoružanja od uništenja i kontaminacije.

100. — Dozimetrijsku kontrolu ljudstva organizuje komandant odreda. Lične dozimetre u vodu očitava dozimetrista. O rezultatima dozimetrijske kontrole vodi se evidencija i to pojedinačna u vodu (grupi) a zbirna u odredu.

101. — Dekontaminaciju sebe i ličnog naoružanja vrše svi kontaminirani pojedinci, priborima za dekotnaminaciju ili priručnim sredstvima odmah nakon kontaminacije.

Dekontaminaciju zajedničkog oružja i vozila obavlja posluga priborima za dekontaminaciju ili priručnim sredstvima na licu mesta.

Čim borbeni uslovi omoguće završna dekontaminacija, teže kontaminiranog ljudstva i TMS izvodi se na posebno uređenim stanicama za kontaminaciju, uz saradnju sa ostalim jedinicama JNA i TO ili štabovima civilne zaštite, kada za to ima uslova.

6. POZADINSKO OBEZBEĐENJE

1) Opšte odredbe

102. — Pozadinsko obezbeđenje mora biti organizovano tako da osigurava prvenstveno uspešno i dugotrajno vođenje diverzantskih dejstava u uslovima agresije. Istovremeno, ono mora da bude ekonomično, racionalno, elastično i sposobno da neprekidno funkcioniše u svim uslovima.

103. — Materijalni izvori za obezbeđenje diverzantskih dejstava su: materijalne rezerve, ratni plen, opravke i izrada improvizovanih sredstava.

Od planske, organizovane i pravovremene popune diverzantskih snaga materijalnim sredstvima za život i borbu zavisi ostvarenje diverzantskih zadataka.

Poseban značaj za obezbeđenje diverzantskih dejstava, naročito u početnom periodu rata, imaju materijalne rezerve. Materijalne rezerve se planski stvaraju, održavaju i zanavljaju.

Diverzantski odred raspolaže pokretnim materijalnim rezervama, koje se nose u transportu odreda i materijalnim rezervama, koje se za potrebe diverzanskih snaga čuvaju u skladištima armijskih baza i tajnim diverzantskim skladištima.

Početni raspored materijalnih rezervi diverzantskih snaga usklađuje se sa planom angažovanja diverzantskih odreda, vodova i grupa u najtežoj varijanti agresije.

Obzirom na opšte uslove izvođenja diverzantskih dejstava veliki značaj za materijalno obezbeđenje imaju opravke (remont) i ratni plen, ostvaren diverzantskim dejstvom odreda.

Opravke se organizuju na najširoj osnovi PZT uz korišćenje svih raspoloživih kapaciteta.

Ratni plen je izvor materijalnih sredstava na koji diverzantske jedinice moraju da računaju tokom čitavog rata. Zaplenjeno naoružanje, municija i MES, sredstva veze i druga ratna oprema može na PZT u izvesnim periodima rata predstavljati osnovni vid materijalnog obezbeđenja.

104. — Diverzantske jedinice snabdevaju se po istim principima kao i za ostale delove OS, s tim što snabdevačke jedinice ne vrše dotur od baza i skladišta OS i organizacija udruženog rada do diverzantskih odreda, već samo do određenih punktova i tajnih skladišta. Preuzimanje materijalnih sredstava sa punktova i iz tajnih skladišta diverzantski odred obavlja

sopstvenim snagama, prvenstveno ljudstvom pozadinskog odeljenja. Dotura se po metodu »puno za prazno«. U sprovođenju pozadinskog obezbeđenja diverzantski odred se oslanja na komandu stana pretpostavljene komande, odnosno na ŠTO.

U nepovoljnim uslovima, na PZT, pozadinsko obezbeđenje diverzantskih jedinica zasniva se na mesnim materijalnim izvorima, ratnom plenu i izradi improvizovanih sredstava za izvršenje diverzantskih zadataka.

2) Tehničko obezbeđenje

105. — Tehničko obezbeđenje (TOb) je skup radnji kojima se postiže snabdevanje diverzantskog odreda tehničkim materijalnim sredstvima (TMS), njihovo održavanje i remont.

106. — Snabdevanje TMS diverzantskog odreda obuhvata: popunu jedinica municijom, minsko-eksplozivnim sredstvima, pogonskim gorivom i mazivom, rezrvnim delovima i potrošnim materijalom.

107. — Osnovno održavanje (pregled i opsluživanje) organizuju i sprovode komandiri diverzantskih rodova i grupa, a izvršavaju ga posluge i rukovodioci MTS.

108. — U težim borbenim i vremenskim uslovima treba voditi računa o eksploataciji TMS: naprezanju, režimu rada i sl. Da ne bi došlo do oštećenja TMS zbog nepravilne eksploatacije.

3) Intendantsko obezbeđenje

109. — Intendantsko obezbeđenje (InOb) diverzantskog odreda se planira, organizuje i sprovodi radi što urednijeg obezbeđenja ljudstva hranom, odećom, vodom i materijalom za rad i boravak na terenu.

110. — Za vreme dejstva na PZT intendantsko obezbeđenje diverzantskog odreda vrše odgovarajući štabovi TO, DPZ ili OUR, što reguliše pretpostavljena komanda.

111. — Ljudstvo diverzantskog odreda (voda-grupe) se hrani, zavisno od situacije, kuvanom ili suvom hranom ili kombinovano što reguliše komanda diverzantskog odreda. Hranu najčešće priprema ljudstvo (kuvari) pozadinskog odeljenja. Za pravovremeno preuzimanje hrane od pozadinskog odeljenja, dotur i podelu ljudstvu, odgovorne su starešine diverzantskih vodova (grupa).

112. — Kada nije moguće dobiti i pribaviti hranu na propisani način, komanda diverzantskog odreda organizuje prikupljanje i pripremanje jestivog bilja i divljih životinja (divlje flore i faune), pri čemu se mora obezbediti puna opreznost i potpuna kontrola njihove upotrebljivosti za ishranu zbog mogućnosti trovanja ljudi.

113. — Stanovanje ljudstva diverzantskog odreda (voda-grupe) organizuje se kad uslovi dozvoljavaju u veštačkim i prirodnim objektima, ako za to nema uslova već se za smeštaj koriste bivak ili fortifikacijski objekti, kada komanda diverzantskog odreda organizuje obezbeđenje prostirke (slama, seno, paprat, suvo lišće i sl.) i ogrev iz rejona baziranja.

4) Sanitetsko obezbeđenje

114. — Sanitetsko obezbeđenje (Sn Ob) diverzantskog odreda obuhvata: opšte mere preventivno-medicinske zaštite, opštu medicinsku pomoć; evakuaciju povređenih i obolelih i snabdevanje jedinica diverzantskog odreda sanitetskim materijalom.

Diverzantski odred sanitetsko obezbeđenje sprovodi osloncem na sanitetske jedinice pretpostavljene komande, odnosno zdravstvene ustanove DPZ, što reguliše pretpostavljena komanda ili štab TO.

Prva pomoć povređenim i obolelim se pruža u vidu uzajamne pomoći i samopomoći, ličnom sanitetskom opremom. Bolničari i nosioci povređenih pružaju prvu pomoć prvenstveno teže povređenim i obolelim.

115. — Za evakuaciju povređenih i obolelih (sem sanitetskih) koriste se i druga transportna sredstva i imaju prioritet u saobraćaju. Za evakuaciju povređenih i obolelih može se koristiti i stanovništvo.

116. — Pri dejstvu na PZT za zbrinjavanje povređenih i obolelih diverzantski odred se može osloniti na tajna skrovišta, tajne bolnice, ambulante i stanovništvo što odobrava pretpostavljena komanda.

117. — Diverzantske jedinice raspolažu materijalnim sredstvima i kadrom za pružanje prve pomoći i osnovne medicinske pomoći, dok se za evakuaciju, pružanje specijalističke pomoći i dugotrajnija lečenja oslanjaju na zdravstvene kapacitete pretpostavljene komande, DPZ i DPO.

5) Saobraćajno obezbeđenje

118. — Saobraćajno obezbeđenje (Sb Ob) diverzantskog odreda planira i organizuje komandant diverzantskog odreda.

Način korišćenja komunikacija regulisanja i kontrolu saobraćaja na njima određuje, načelno, pretpostavljena komanda.

119. — Saobraćaj i transport na PZT organizuje i sprovodi komanda diverzantskog odreda prema konkretnim uslovima na određenoj teritoriji, pri čemu je nosilac saobraćajnog obezbeđenja nadležni štab TO.

Komanda diverzantskog odreda organizuje regulisanje i kontrolu saobraćaja priučenim ljudstvom, kad nema teritorijalnih saobraćajnih jedinica i kada želi da obezbedi veću tajnost pokreta.

120. — Saobraćajno obezbeđenje diverzantske jedinice sprovode osloncem na sopstvene saobraćajne kapacitete, saobraćajne kapacitete pretpostavljene komande i kapacitete i organizaciju društveno-političkih zajednica.

121. — Putni saobraćaj je osnovna vrsta saobraćaja. Automobilski, zaprežni i tovarni transport mogu se neprekidno koristiti i u najtežim uslovima rata.

Pored toga, veoma pogodni oblici transporta za kompletne diverzantske jedinice ili pojedine njihove delove mogu biti i železnički, plovidbeni i vazdušni saobraćaj (posebno helikopterski).

6) Protivpožarna zaštita

122. — Protivpožarnu zaštitu (PPZ) u rejonu baziranja (izvođenja diverzantskih dejstava) organizuju i sprovode same diverzantske jedinice odreda.

123. — Požarno-preventivne mere (protivpožarna disciplina, ukopavanje lako zapaljivih materijalnih sredstava, obučenost ljudstva i dr.) sprovode sve jedinice diverzantskog odreda u svim borbenim uslovima.

Osmatranje i javljanje o pojavi požara vrše svi osmatrači, izviđači i stražari.

124. — Početne požare gase jedinice (vodovi-grupe) na čijim su se rejonima pojavili. Ako je potrebno u gašenju požara mogu učestvovati i druge jedinice o čemu odlučuje komandant odreda. Ukoliko se širenje požara ne može sprečiti, jedinice se po naređenju pretpostavljenog starešine izvlače na pogodnija mesta.

Glava IV

PROTIVOKLOPNA BORBA, PROTIVDESANTNA BORBA I PROTIVVAZDUŠNA ODBRANA

125. — Osnovna namena diverzantskih jedinica je izvođenje diverzantskih dejstava, ostala dejstva prihvataju u krajnjoj nuždi, tj. kada ih ne mogu izbeći. Bez obzira na namenu, diverzantske jedinice moraju biti stalno spremne za vođenje protivoklopne borbe, protivdesantne borbe i protivvazdušne odbrane.

1. PROTIVOKLOPNA BORBA

126. — Protivoklopna borba je borba sa svim oklopnim sredstvima, pri čemu dominantnu ulogu ima borba protiv tenkova i oklopnim transporterima. U svim vidovima borbenih dejstava, sve jedinice su dužne da organizuju i izvode protivoklopnu borbu sa formacijskim i pridatim protivoklopnim sredstvima.

127. — Sve diverzantske jedinice moraju uvek biti spremne za vođenje protivoklopne borbe, koristeći formacijska improvizovana, pridata i sredstva ratnog plena.

Za protivoklopnu borbu diverzantske jedinice koriste sva raspoloživa sredstva, a ukoliko su im neka

protivoklopna sredstva pridata, koriste ih prema njihovoj nameni i mogućnostima.

Pre korišćenja zaplenjenih protivoklopnih sredstava, neophodno je izvršiti proveru njihove ispravnosti, a zatim izvršiti obuku ljudstva koje će koristiti navedena sredstva.

128. — Diverzantske jedinice, svojim aktivnim dejstvima na: neprijateljeve oklopno-mehanizovane kolone u pokretu, na odmoru i u drugim prilikama, uspešno doprinose opštem uspehu protivoklopne borbe.

2. PROTIVDESANTNA BORBA

129. — Diverzantske jedinice uvek moraju biti spremne da prime i vode protivdesantnu borbu.

Protivdesantnu borbu diverzantske jedinice izvode prvenstveno kada su same napadnute. Radi toga, sve starešine diverzantskih jedinica moraju preduzeti mere u organizovanju i vođenju, koje načelno obuhvataju:

— organizaciju osmatranja vazdušnog prostora;
— održavanje gotovosti jedinica za borbu protiv vazdušnih desanata;
— organizaciju sadejstva pri vođenju PDB;
— procenu pogodnih rejona za spuštanje neprijateljevih VD.

Najbolji uspeh u borbi protiv vazdušnog desanta postiže se u fazi spuštanja.

130. — Izvođenjem raznih vrsta diverzija na aerodrome, helidrome i sl., diverzantske jedinice slabe ukupnu borbenu moć desantnih snaga neprijatelja.

131. — Diverzantske jedinice izbegavaju prihvatanje frontalne borbe, kao i dužu borbu sa određenih

položaja, sem u krajnjoj nuždi kad se jedino na taj način mogu zaštititi sopstvene snage i sredstva, kao i ako se takvim dejstvom mogu naći u povoljnijem položaju za realizaciju predstojećih zadataka — dejstava.

3. PROTIVVAZDUŠNA ODBRANA

132. — Protivvazdušna odbrana u diverzantskim jedinicama organizuje se u svim situacijama radi odbrane i zaštite od napada iz vazduha. One uvek organizuju osmatranje vazdušnog prostora, preduzimaju mere protivvazdušne zaštite i vode borbu svim raspoloživim sredstvima protiv neprijateljevih aviona i helikoptera koji lete na malim visinama.

133. — U svim situacijama, starešine diverzantskih jedinica dužne su da odrede osmatrače vazdušnog prostora i regulišu postupke jedinica na signal o vazdušnoj opasnosti.

134. — Za borbu protiv neprijateljevih aviona i helikoptera koji lete na malim visinama koristi se sve raspoloživo naoružanje diverzantskih jedinica.

Pored formacijskog naoružanja, diverzantske jedinice mogu biti u izvesnim situacijama ojačane lakim protivvazdušnim naoružanjem.

Ciljeve u vazdušnom prostoru gađati sa srednjom vatrom.

135. — Diverzantske jedinice mogu uspešno dejstvovati po neprijateljevim ciljevima u vazduhu i sa zaplenjenim neprijateljevim protivavionskim naoružanjem.

136. — Uspešnim diverzantskim dejstvima po aerodromima i helidromima i objektima na njima,

diverzantske jedinice doprinose ukupnoj protivvazdušnoj odbrani.

137. — Mere protivvazdušne zaštite diverzantske jedinice preduzimaju u svim situacijama i uslovima dejstva. One u načelu sadrže:

— maskiranje i ukopavanje;

— kretanje noću i u drugim uslovima slabe vidljivost i pokrivenim zemljištem;

— primena rastresitog rasporeda;

— brzo i rastresito savlađivanje otkrivenih prostora;

— uzbunjivanje i zaklanjanje ljudstva;

— otklanjanje posledica napada iz vazdušnog prostora.

Glava V

KRETANJE I ODMARANJE

1. KRETANJE

138. — Kretanje je borbena taktička radnja kojom se diverzantski odred premešta iz jednog rejona u drugi u punoj borbenoj gotovosti i u skladu sa predstojećim zadatkom.

Diverzantski odred se kreće: marševanjem, prevoženjem i kombinovano, u svim borbenim, zemljišnim i vremenskim uslovima.

1) Marševanje

139. — Marševanje je osnovni način kretanja diverzantskog odreda. Izvodi se: peške, na vozilima i kombinovano, načelno noću, a danju pri nepovoljnim meteorološkim uslovima, na pokrivenom zemljištu i kada borbena situacija to izričito zahteva.

140. — Marš diverzantskog odreda može biti:

a) U odnosu na trajanje: običan — do 10 časova i usiljen — preko 10 časova;

b) U odnosu na način kretanja: peške, na motornim vozilima i kombinovano.

141. — Brzine kretanja određuje komandant diverzantskog odreda. One zavise od: zadatka diverzantskog odreda, fizičke kondicije ljudstva, vrste vozila, stanja puta, meteoroloških uslova, doba dana i godine, aktivnosti i uticaja neprijatelja.

Maksimalne brzine kretanja diverzantskih jedinica na motornim vozilima je danju po dobrim putevima 60 km/č, a po lošim 40 km/čas, noću po dobrim putevima uz upotrebu svetla 40 km/čas, po slabim putevima 30 km/čas, sa zamračenim ili ratnim svetlom po dobrim i obeleženim putevima 20 km/čas, a po slabim 15 km/čas.

Ako borbena situacija zahteva, brzina kretanja vozila može da iznosi onoliko koliko dopuštaju tehničke karakteristike vozila i stanja puta, o čemu odlučuje komandant odreda.

Ukoliko diverzantski odred za marševanje koristi zaprežna vozila, prosečna brzina marša zavisi od veličine tereta koji se prevozi i nagiba puta (terena) i načelno iznosi 3—6. km/čas.

b) Diverzantske jedinice koje maršuju peške, kreću se 4 km/čas. Pri nagibima 5—10° brzina kretanja se smanjuje za oko 1 km/čas, a pri usponu preko 10° dodaje se po jedan čas na svakih 300—400 metara razlike relativne visine pri penjanju, odnosno 450—600 metara za razliku u relativnoj visini pri spuštanju.

Komandant diverzantskog odreda za pojedine deonice marš-rute može odrediti maksimalne i minimalne brzine kretanja radi bržeg i bezbednijeg prolaženja kritičnih deonica.

Delovi diverzantskog odreda koji mogu da ostvare veću brzinu od ostalih, izvode marš u kraćim ili dužim skokovima, zavisno od zemljišta i borbene situacije.

Kada diverzantski odred nije u celini motorizovan, maršuje po delovima, s tim što se vozila vraćaju da prihvate deo ljudstva po turama.

Pri marševanju peške, radi povećanja brzine i pokretljivosti, kad god je to moguće, a zavisno od zadatka, diverzantske jedinice se rasterećuju od trenutno nepotrebnih sredstava i opreme, kao i od povređenog i obolelog ljudstva koje ostavljaju na sigurna mesta — u bazama ili kod sanitetskih ustanova drugih jedinica, odnosno kod mesnih sanitetskih ustanova.

142. — PZT diverzantski odred će često marševati preko teško prohodnog zemljišta slabim putevima i stazama. Stoga je marš na PZT veomà složen i naporan, zahteva dobro organizovanje, besprekornu tačnost pokreta, veliko zalaganje i izdržljivost vojnika i starešina, visok stepen borbene gotovosti i strogu marševsku disciplinu.

143. — Marševski poredak je najcelishodniji raspored jedinica za izvršenje marša.

Marševski poredak diverzantskog odreda sastoji se od glavnine i osiguravajućih delova. Pri marševanju na motornim vozilima, odred može formirati više manjih grupa vozila (po vodovima), što će zavisiti od zadatka, broja puteva i borbenih uslova. Odred se redovno obezbeđuje čelnim, začelnim i bočnim osiguranjima jačine do jedne diverzantske grupe. Ulogu osiguranja u nekim situacijama mogu da imaju i druge jedinice, a na PZT i jedinice TO. Ako na pravcu marša postoje prelazi preko reka, prevoji i druga osetljiva mesta, unapred se izviđaju i posedaju osiguravajućim delovima sa zadatkom da ih drže dok ne prođe glavnina kolone.

Komanda diverzantskog odreda, sa potrebnim sredstvima veze, kreće se načelno na čelu glavnine.

Osiguravajući delovi diverzantskog odreda su: čelno odeljenje, začelno odeljenje i bočno odeljenje.

Čelno odeljenje jačine do ojačane diverzantske grupe kreće se ispred čela glavnine na 1 do 1,5 km. Začelno odeljenje jačine diverzantske grupe kreće se na odstojanju 0,5 km od začelja glavnine, a bočno osiguranje jačine diverzantske grupe kreće se u visini čela glavnine na rastojanju 1—1,5 km.

Diverzantski (mešoviti) vodovi i pozadinski delovi u glavnini odreda, kreću se na međusobnom odstojanju do 500 m.

Odstojanja na maršu između motornih vozila su do 50 m, a ne smeju biti manja od dužine vozila. Pri većoj brzini odstojanja mogu biti i veća od 50 m. Odstojanja između zaprežnih vozila su od 5 do 10 m, a između tovarnih grla 3—5 m.

144. — Pripremu za marš komandant i komanda diverzantskog odreda obavlja prema odredbama t. 51 ovog pravila.

145. — U proceni marševskog pravca komandant diverzantskog odreda analizira: osobine zemljišta i stanje puteva na pravcu marša i udaljenost marševskog cilja, mogućnosti neprijatelja, uticaj dejstva neprijateljeve avijacije, obaveštajno-izviđačkih, diverzantskih i drugih jedinica na pravcu marša.

146. — U toku pripreme marša komandant odreda upućuje, po potrebi, izviđače za izviđanje neprijatelja i zemljišta na marševskom pravcu.

Kad ima uslova, jedinicama se na maršu priprema kuvana hrana i deli za vreme odmora; osiguravajućim delovima izdaje se suva hrana.

147. — Vezu na maršu komandant odreda organizuje tako da mu obezbedi uvid u tok marša. Radio-veza se koristi načelno za vezu sa izviđačkim i osiguravajućim delovima i to radio-signalima. Kuriri se redovno upućuju između komande diverzantskog odreda i diverzantskih vodova. Signalna veza se koristi za najavu vazdušne i druge opasnosti, pod uslovom da se signalom ne oda prisustvo jedinice.

148. — Pre početka marša ako diverzantski odred maršuje motornim vozilima, komandant odreda treba da:

— izvrši podelu motornih vozila na jedinice;

— odredi rejone prikupljanja motornih vozila, kao i vreme izlaska vodova na pojedina ukrcna mesta.

149. — Odred otpočinje marš prelaskom čela glavnina kroz polaznu tačku u određeno vreme, odnosno svaka jedinica sa svoje polazne tačke koje su određene duž marševskog pravca. Radi toga se može odrediti više prilaznih puteva i vreme ulaska jedinica u kolonu.

150. — Jedinice se mogu ukrcati na motorna vozila jednovremeno ili postupno. Pri jednovremenom ukrcavanju određuje se rejon ukrcavanja, odnosno ukrcna mesta na međusobnom udaljenju od oko 1 km. Pri postupnom ukrcavanju odredu se određuje ukrcno mesto na kojem se vodovi ukrcavaju jedan za drugim, u određenom vremenskom razmaku. Ukrcavanje mora biti veoma kratko. Prema potrebi, ukrcavanje se može izvršiti i duž puta na marševskom pravcu, a marševski poredak se formira postepeno u pokretu.

151. — Radi regulisanja marša određuju se regulativne tačke koje jedinice prolaze čelom kolone u određeno vreme. Za to se biraju pogodni objekti na zemljištu, na međusobnom udaljenju oko 2 do 3 časa marša. Na brdsko-planinskom zemljištu ta udaljenja mogu biti i kraća.

152. — Radi obezbeđenja planskog i sigurnog marševanja, pored komandira pojedinih jedinica i vozila, određuje se i vodič u čelnom vozilu sa zadatkom vođenja kolone (grupe vozila) i regulisanja brzine i tempa kretanja i vodič u začeljnom vozilu, sa zadatkom da kontroliše tačnost i pravilnost kretanja pojedinačnih vozila i da se brine o zaostalim, odnosno o uklanjanju pokazivača pravca kretanja i drugih privremenih znakova.

U svakom motornom vozilu određuje se komandir vozila, koji sedi pored vozača i kontroliše kretanje vozila i rad vozača.

Ako se u toku marša onesposobi manji broj vozila, ljudstvo se sa njih ravnomerno raspoređuje na ostala vozila; ako oštećenje (kvarovi) nastanu kod većeg broja vozila, delovi jedinica koji ostanu bez vozila nastavljaju marš peške, s tim što se, posle završetka marša, mogu prihvatiti vraćanjem potrebnog broja vozila.

153. — Kada odred maršuje zimi, zavisno od dubine snega i drugih vremenskih i borbenih uslova, vojnici koriste smučke (krplje) i zimska maskirna odela. Peške, po snegu, odred maršuje u koloni po jedan, pri čemu se delovi na čelu kolone češće smenjuju.

154. — U toku marša, radi očuvanja TMS i planskog odmaranja ljudstva daju se: zastanci, odmori i predanci.

Zastanci se daju: jedinici koja maršuje peške, u trajanju 10 minuta, posle 50 minuta kretanja ili u trajanju 30 minuta posle 2 do 3 časa kretanja; ako maršuje jedinica motornim vozilima u trajanju od 15 do 20 minuta posle 2 do 4 časa kretanja, s tim da se prvi zastanak od 10 minuta daje posle prvog sata marša.

Odmori se daju u trajanju od 2 do 4 časa u drugoj polovini dnevnog marša. Na maršu noću i marševima kraćim od 6 časova odmori se ne daju.

Predanak se daje kod višednevnih marševa u drugoj polovini marševskog zadatka u trajanju od 12 do 24 časa.

Zavisno od zadatka i borbenih uslova, zastanci, odmori i predanci mogu biti i drukčije regulisani, o čemu odlučuje komandant odreda. Način izvođenja marša može se podešavati prema konkretnoj borbenoj situaciji.

155. — Marševanje diverzantskog odreda na PZT, gde je i težište dejstva diverzantskih jedinica, načelno se izvodi peške po slabim putevima, teže prohodnom i pokrivenom zemljištu, u uslovima slabe vidljivosti i u najvećoj tajnosti. Komandant diverzantskog odreda biće često u situaciji da sam određuje marševski pravac i diverzantska dejstva na osnovu orijentirno dobijenog zadatka od pretpostavljene komande. Diverzantske jedinice načelno baziraju bliže rejonu (mestu, objektu) izvođenja diverzantskih dejstava, na prirodno maskirnim i teže pristupačnim terenima (planinskim masivima, šumskim kompleksima i sl.) odakle su u mogućnosti da od pada

mraka do svanuća izvrše marš do objekta dejstva, realizuju postavljeni zadatak i vrate se u određeni rejon — bazu.

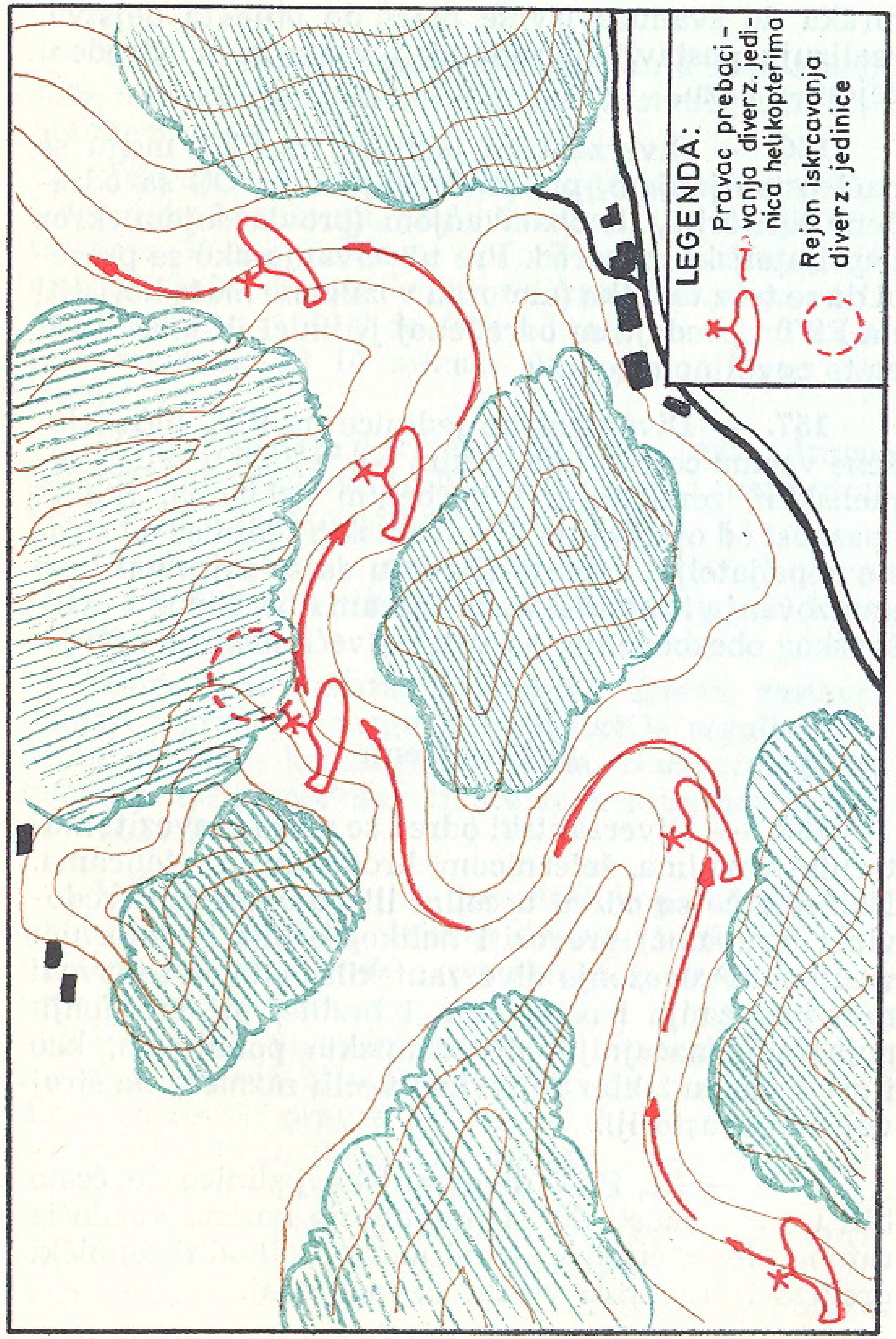
156. — Diverzantske jedinice na PZT mogu se naći ostavljanjem, pri povlačenju dela OS sa određene teritorije, ili ubacivanjem (provlačenjem) kroz neprijateljski raspored. Pre ubacivanja ako se proceni da se teža tehnika (motorna vozila) ne može koristiti na PZT i predaje se određenoj jedinici ili maskira u za to povoljnom rejonu.

157. — Diverzantske jedinice na PZT biće izložene veoma čestim i napornim pokretima u svim vremenskim, zemljišnim i borbenim uslovima. Stalna opasnost od otkrivanja diverzantskih jedinica od strane neprijatelja, nameće obavezu da se pripremi i organizovanju kretanja, kao i merama borbenog i marševskog obezbeđenja, posveti najveća moguća pažnja.

2) Prevoženje

158. — Diverzantski odred se može prevoziti motornim vozilima, železnicom, brodovima i letelicama. Najčešće će se odred u celini ili po delovima (vodovima, grupama) prevoziti helikopterima i motornim vozilima. Prevoženje diverzantskih jedinica se izvodi radi postizanja iznenađenja i brzine, pri izvođenju pojedinih značajnijih diverzantskih poduhvata, kao i pri diverzantskim dejstvima većih razmera na široj vojišnoj prostoriji.

159. — Na PZT diverzantske jedinice će često biti u mogućnosti da za prevoženje koriste vozila iz ratnog plena, čijoj upotrebi mora prethoditi tehnički pregled ispravnosti vozila za saobraćaj.

Sl. 3 — Prikriveno prebacivanje diverzantskih jedinica helikopterima

160. — Ako se diverzantske jedinice prevoze helikopterima, veoma je važno da se pravilno izaberu: marš-ruta i mesta (rejoni) ukrcavanja — iskrcavanja. Načelno, jedinice se, kad je god to moguće, ukrcavaju i iskrcavaju izvan rejona mogućeg osmatranja i dejstva vatrom iz pešadijskog oružja neprijatelja i uvek sa drugog mesta. Helikopteri lete maksimalno prikriveni, zaobilaznim marš-rutama, a iskrcavanje treba vršiti sletanjem na više mesta radi obmanjivanja neprijatelja u odnosu na stvarno mesto iskrcavanja jedinice (slika 3). Izbor mesta prizemljenja (iskrcavanja lebdenjem) određuje vođa posade ili komandir helikopterske jedinice, zavisno od zadatka i tehničkih normi za dotičnu vrstu helikoptera koji se koristi za prevoženje. Za vreme ukrcavanja, leta i iskrcavanja postupa se u skladu sa uputstvom vazduhoplovnog starešine.

Posle izvršenog iskrcavanja jedinice diverzantskog odreda što pre odlaze iz rejona iskrcavanja u određene rejone.

2. ODMARANJE

161. — Odmaranje diverzantskog odreda organizuje se načelno radi: oporavka, popune ljudstvom i MTS, moralno-političkih, stručnih i drugih priprema za naredna diverzantska dejstva.

Odmaranje se organizuje u diverzantskim bazama, u toku marša na odmorima i predancima, i kada to borbeni uslovi dozvoljavaju.

U toku odmaranja diverzantski odred u svim uslovima organizuje i sprovodi borbeno obezbeđenje.

162. — Rejon odmaranja diverzantskog odreda treba da omogući: prirodno maskiranje i zaštitu; povoljne uslove za razmeštaj ljudstva i TMS; odr-

žavanje borbene gotovosti, sprovođenje mera borbenog obezbeđenja, uslove za prikriven ulazak i izlazak iz rejona odmaranja i dobre uslove za održavanje veze sa pretpostavljenom komandom.

Na planinskom zemljištu za rejon odmaranja biraju se mesta koja nisu izložena vetru, kamenim uslovima i snežnim lavinama.

163. — U rejonu odmaranja odred se razmešta u bivake i fortifikacijske objekte, a ređe u naseljena mesta.

Razmeštaj jedinica odreda (vodova i grupa) treba da je takav da omogućava brz prelazak iz rastresitog rasporeda u skupno angažovanje ili pokret na određenom pravcu.

Komanda odreda razmešta se na pogodno mesto, najčešće na sredini rejona odmaranja da bi se mogao ispoljiti uticaj na organizovanje i tok odmaranja jedinica kao i na komandovanje ako je to potrebno.

Pozadinsko odeljenje razmešta se tako da bude zaštićeno rasporedom diverzantskih vodova.

164. — Na odmaranju se planira radio-veza, ali se ne koristi, sem pri iznenadnom napadu neprijatelja. Signalna veza organizuje se za davanje uzbune pod uslovom da ne otkriva prisustvo diverzantskog odreda. Kurirska veza je osnovna veza između komande diverzantskog odreda i diverzantskih vodova i grupa.

U rejonu odmaranja komandant odreda određuje dežurnu jedinicu jačine do voda.

165. — Odmaranje komandant odreda reguliše zapovešću koja načelno sadrži:

— podatke o neprijatelju, posebno o mogućnostima upotrebe specijalnih snaga;

— podatke o našim snagama;

— zadatak odreda u toku odmaranja;

— rejon razmeštaja vodova (načelno na međusobnom rastojanju oko 500 m) i zadatak u toku odmaranja, postupak u slučaju iznenadnog napada sa zemlje i iz vazdušnog prostora, zborno mesto za svaku osnovnu jedinicu i pravac pokreta;

— način i redosled dolaska jedinice u rejon za odmaranje;

— obaveštajno-bezbednosno, borbeno, inžinjerijsko i pozadinsko obezbeđenje;

— organizovanje KM;

— organizovanje saradnje sa jedinicama JNA, TO, DPZ i DPO.

166. — Ako je predviđeni rejon za odmor na PZT obavezno se izvrši provera da u njemu nema prikrivenih neprijateljevih vojnika, zaostalih mina i sl.

Radi sprečavanja iznenađenja odred se osigurava, načelno predstražnim odeljenjima. Jačina, sastav, odstojanje i mesto predstražnih organa određuje se za svaki konkretan slučaj. Manje važni i teže prolazni pravci obezbeđuju se patrolama i osmatranjem, pojedini pravci se mogu i zaprečiti grupom mina.

Svaki diverzantski vod organizuje osmatranje vazdušnog prostora.

167. — Pozadinsko obezbeđenje za vreme odmaranja oslanja se, kad ima uslova, na pretpostavljenu komandu ili odgovarajuće teritorijalne organe i društveno-političke zajednice. Za vreme odmaranja diverzantski odred se rasterećuje nepotrebnih TMS, bolesnika i ranjenika ako postoje bolji uslovi za lečenje u drugim jedinicama i ustanovama.

168. — Pre odlaska iz rejona za odmaranje diverzantski odred uništava sve tragove po kojima bi se mogla ustanoviti jačina i sastav jedinice.

Glava VI

IZVOĐENJE DIVERZANTSKIH DEJSTAVA

OPŠTE ODREDBE

169. — Diverzantska dejstva su posebna vrsta napadnih dejstava. Izvode se u zahvatu fronta i na privremeno zaposednutoj teritoriji (PZT je prostor od linije fronta do državne granice).

Cilj diverzantskih dejstava je:

— slabljenje vatrene mogućnosti neprijatelja;

— neutralisanje sistema komandovanja i informisanja;

— sprečavanje manevra, snabdevanja i evakuacije njegovih snaga;

— onemogućavanje uspostavljanja i funkcionisanja njegove vlasti, političkih i drugih organizacija, i

— uništavanje materijalnih dobara i objekata infrastrukture koje on koristi u ratne svrhe.

Diverzantskim dejstvima se neprijatelj iscrpljuje i uznemirava i osigurava kontinuitet borbe na PZT, bez obzira na raspored i jačinu njegovih snaga.

170. — Primarni objekti diverzantskih dejstava su:

— naoružanje i oprema raketnih, artiljerijskih, oklopnih, avijacijskih i pomorskih jedinica;

— organi, objekti i sredstva komandovanja;

— objekti i sredstva za upravljanje vatrom;

— objekti i sredstva za osmatranje, javljanje, obaveštavanje i navođenje;

— objekti i instalacija na aerodromima i u lukama;

— skladišta oružja, municije, i druge ratne opreme;

— radionice i zavodi za izradu i remont naoružanja i druge opreme;

— skladišta pogonskog goriva i maziva;

— transportna sredstva;

— stanična postrojenja;

— objekti sistema distribucije električne energije;

— objekti za eksploataciju ruda;

— proizvodni objekti koje neprijatelj koristi za ratne potrebe;

— objekti i sredstva informacija i komunikacija;

— organi vlasti i pripadnici neprijateljskih političkih i drugih organizacija i drugo.

171. — Težište dejstva diverzantskog odreda (voda-grupe) može se prenositi sa jedne vrste objekata diverzantskog dejstva na drugu, odnosno na objekte koji su od posebnog interesa u konkretnoj borbenoj situaciji.

172. — Pri izboru objekata za diverzantska dejstva određivanje cilja i vremena napada mora se strogo voditi računa da se ne ruše i razaraju oni objekti koji su od vitalnog značaja za preživljavanje našeg stanovništva, posebno u gradovima.

Diverzantska dejstva na PZT uslovljava: veličina PZT, gustina rasporeda i način dejstva neprijatelja; zemljište, vreme i drugo.

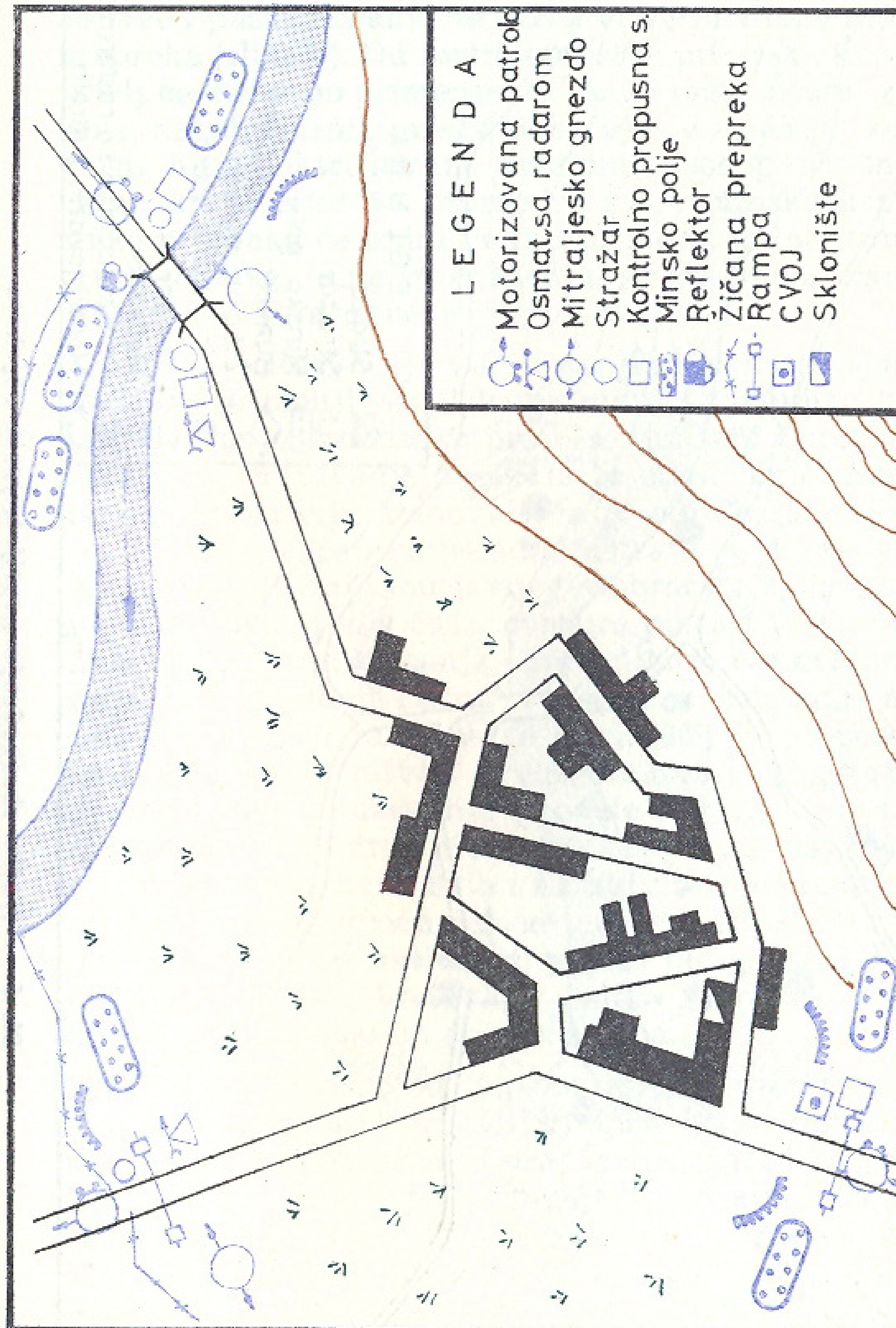
1. MERE I POSTUPCI NEPRIJATELJA ZA ZAŠTITU OBJEKATA

173. — Neprijatelj će preduzimati veoma opsežne i raznovrsne mere, postupke, aktivnosti i borbena dejstva za odbranu i zaštitu svog borbenog poretka, komandi, ustanova, objekata i borbenih sredstava. Pored neposrednog borbenog osiguranja koje ima svaka jedinica, za zaštitu će angažovati specijalne jedinice, policijske snage, obaveštajne i kontraobaveštajne organe, kao i domaće izdajnike.

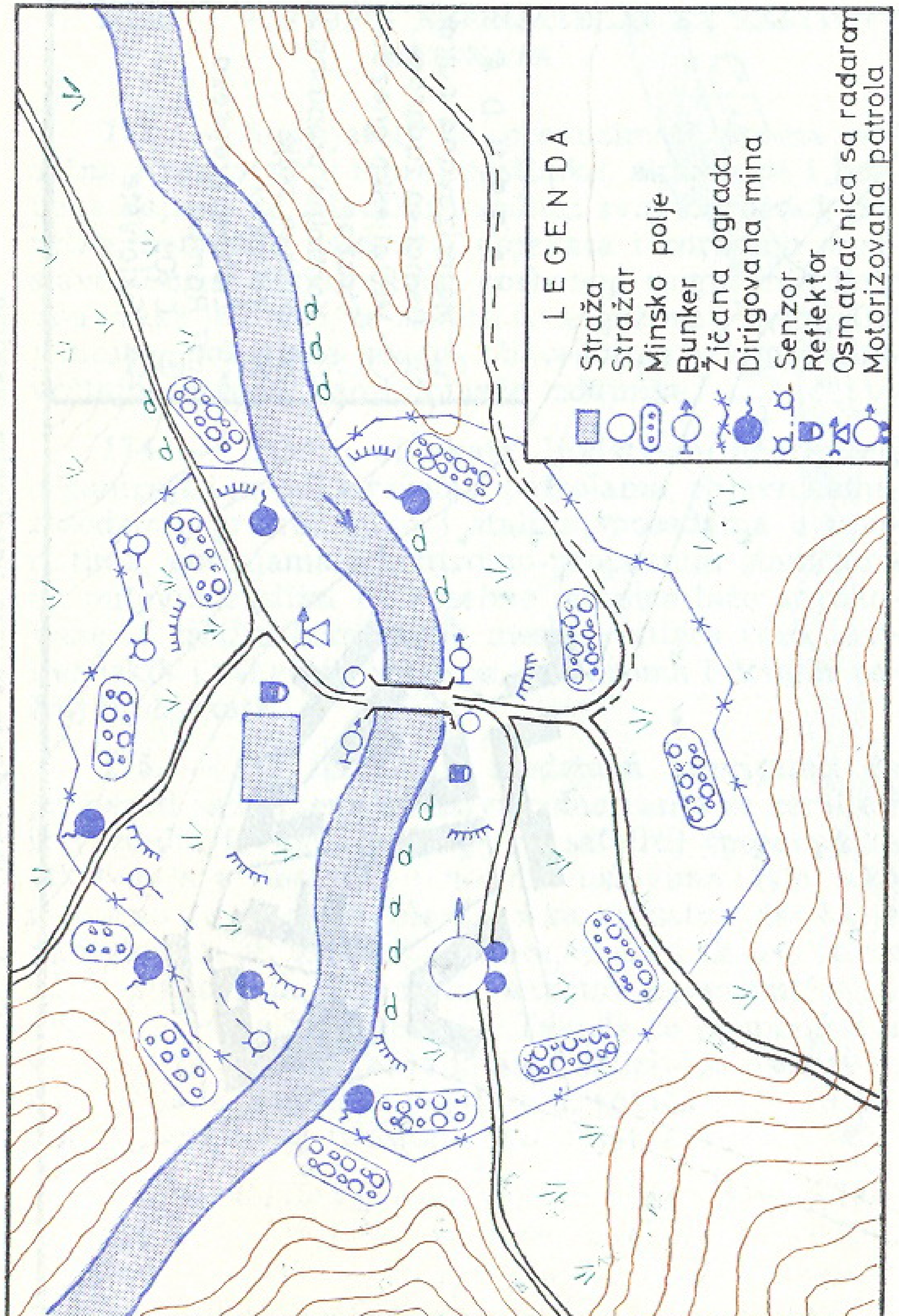
174. — Zaštitu objekata ljudstvom neprijatelj organizuje i izvodi stražama, patrolama, objavnicama, zasedama, privremenim i stalnim posadama u uporištima, postajama i kontrolno-propusnim stanicama na putevima (slika 4). Posebne jedinice biće angažovane za zaštitu komandnih mesta, centara veza, artiljerijskih i raketnih jedinica, aerodroma i drugih važnijih objekata.

175. — Od tehničkih sredstava neprijatelj će primeniti savremena sredstva osmatranja sa zemlje i iz vazduha (avioni, helikopteri, sateliti) sposobna za otkrivanje u dnevnim i noćnim uslovima. Isto tako masovno će koristiti elektronska sredstva detekcije na principu IC zračenja, lasera, radara, kao i razne vrste magnetnih, toplotnih, akustičnih, seizmičkih i drugih uređaja za detekciju. Takođe će primenjivati sredstva za osvetljavanje jakog intenziteta, usmerena na određene zemljišne prostore ili rotaciono — za osvetljavanje celog prostora oko objekta koji se štiti.

176. — Realno je očekivati i brojne objekte utvrđivanja kao: streljačke zaklone, bunkere za kružno dejstvo, zaštitne rovove, podzemne hodnike, tornjeve sa grudobranom, stražarske kućice sa zaklonima za

Sl. 4 — Obezbeđenje prilaza naseljenim mestima

Sl. 5 — Način obezbeđenja neprijateljevih objekata

dejstvo i puškarnicama, te razne vrste fortifikacijskih prepreka (slika 5). Od fortifikacijskih prepreka neprijatelj će masovno primenjivati razne vrste žičanih ograda, niskih žičanih mreža, nabačaja od žice i sl. (koje mogu biti elektrificirane strujom visokog napona), zatim krstila, ježeve, tetraedre i dr. Minskoeksplozivne prepreke će imati veliku primenu (mine usmerenog dejstva, mine iznenađenja, grupe mina, manja protivpešadijska minska polja i sl.).

177. — Radi bolje zaštite svojih objekata, neprijatelj će primenjivati i druge mere i postupke kao prisluškivanje, iznenadne pretrese ljudstva i pretrage zemljišta, uništavanje objekata za stanovanje, internacije, evakuaciju stanovništva iz određenih rejona i sl. Primenjivaće i razne administrativne mere, kao: ograničenje ili zabranu javnog saobraćaja svih vrsta, uvođenje policijskog časa, cenzure pošta i telekomunikacija, zabranu kretanja određenim pravcima, hapšenja, javna suđenja i druge represalije, izdavanje naredbi, proglasa i razne vrste deklaracija i propisa o ponašanju stanovništva. Treba očekivati i rigorozne mere kontrole proizvodnje i podele svih životnih namirnica, lekova i drugog sanitetskog materijala, minskoeksplozivnih, hemijskih i zapaljivih sredstava, kao i odeće i obuće. Preduzimaće i veoma široke propagandno-psihološke aktivnosti putem radia, TV, glasogovornika, letaka, brošura, i drugih tehničkih sredstava i talasifikovanim dokumentima.

178. — Zavisno od stepena ugroženosti njegovih objekata, neprijatelj će izvršiti podelu teritorije na određene zone u kojima će preduzimati jače ili slabije mere zaštite. Isto tako, primenjivaće i određena lukavstva, kao: izradu lažnih objekata, dezinformisanje, presvlačenje u uniforme vojnika i starešina naših jedinica, postavljanje raznih vrsta klopki i sl.

179. — Preko svojih specijalnih i posebno opremljenih i uvežbanih jedinica i tehničkih sredstava, neprijatelj će preduzimati brze intervencije u određene rejone. Dobro organizovanim sistemom veza javljaće o grupisanju naših snaga na određenom prostoru, pa čak i najmanjih jedinica kao što su diverzantske grupe. Takođe će obezbediti podršku iz vazduha i sa zemlje svojim slabije zaštićenim jedinicama, ako se za to ukaže potreba. Neprijateljeve intervencije mogu se i naknadno očekivati u vidu potera koje će biti kombinovane sa zemlje (ljudstvom na motornim vozilima ili peške, psima tragačima i sl.) i iz vazduha primenom helikoptera. Iznad pojedinih važnijih objekata može se očekivati neprestano osmatranje helikopterima koji bi se povremeno smenjivali.

180. — Realno je pretpostaviti da neprijatelj neće raspolagati dovoljnim brojem snaga i sredstava za zaštitu svih svojih objekata. Posadne snage štitile bi važnije objekte u naseljenim mestima, pozadinske baze, čvorišta i uporišta, aerodroma i sl. Njih bi činile policijske jedinice, kvislinške i deo jedinica operativne armije (na veoma važnim objektima). Jačina snaga na pojedinim objektima zavisiće od važnosti i stepena ugroženosti objekta i veoma je različita: od odeljenja i voda do ojačanog bataljona.

181. — Objekti od naročitog značaja za nerpijatelja u naseljenim mestima biće: sedišta njegovih komandi i ustanova, saobraćajne raskrsnice, podzemni objekti, skladišta, železničke stanice, luke i pristaništa, RTV i PTT objekti, bolnice, aerodromi i sl. Za zaštitu ovih objekata neprijatelj će angažovati policijske jedinice. Na svim važnijim ulazima (izlazima) u naseljena mesta postavljaju se kontrolno-propusne stanice, a međuprostori se posedaju manjim snagama i

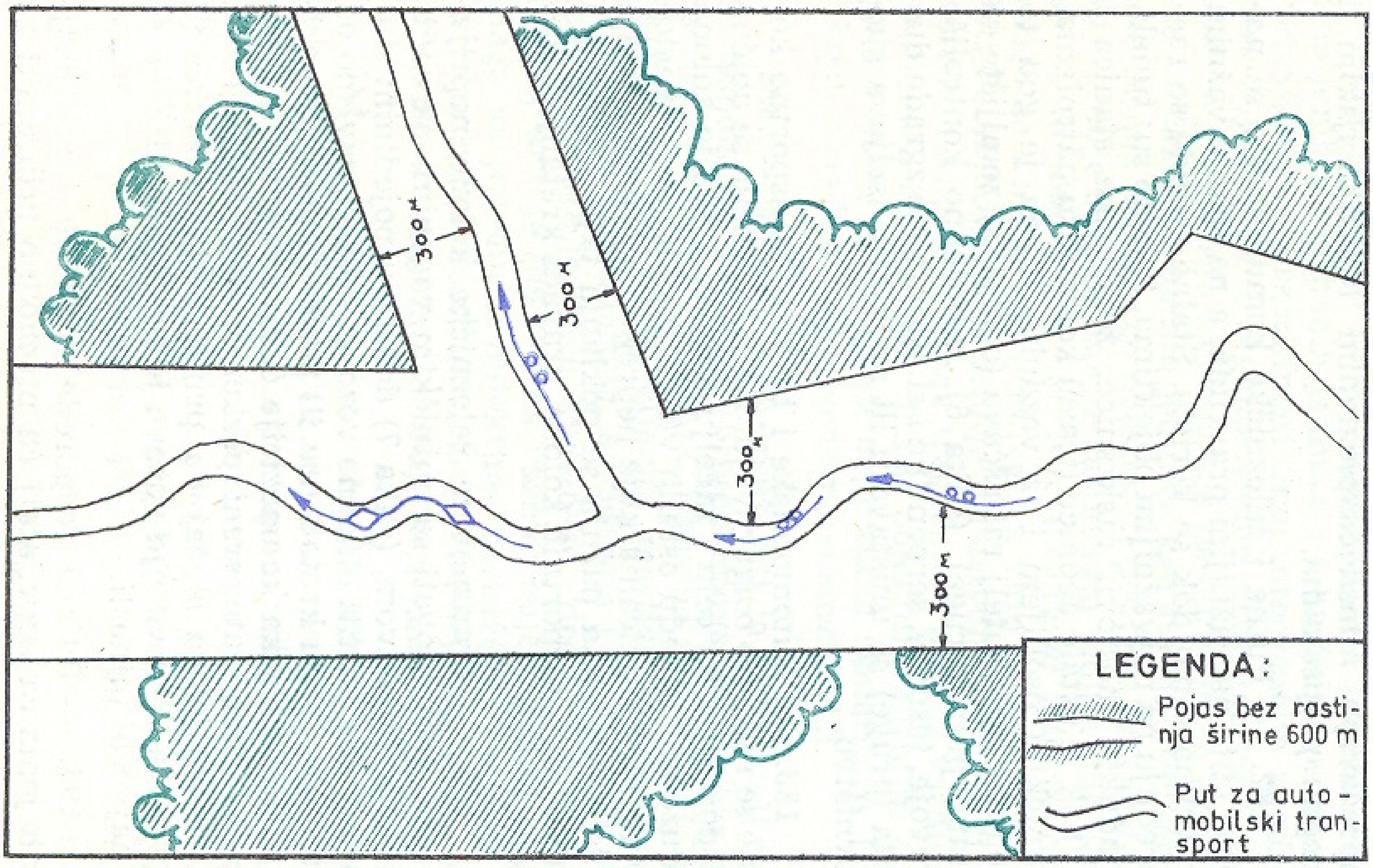
zaprečavaju minskoeksplozivnim fortifikacijskim i drugim preprekama.

182. — Putne i železničke komunikacije se načelno štite na važnijim pravcima, a na manje važnim pravcima samo dok se koriste. Stalne posade se raspoređuju na najvažnijim objektima, kao što su: tuneli, vijadukti, mostovi, raskrsnice, železničke stanice i sl., dok se ostale deonice (trase) kontrolišu patrolama, tehničkim osobljem i iz vazduha. Kada je god to moguće, neprijatelj raščišćava (ogoljeva) zemljište sa strane puta (pruge), (slika 6), a posebno kontroliše prevoje, tesnace, serpentine i sl. Stambene zgrade duž puta (pruge) se uništavaju ili se iz njih iseljava stanovništvo.

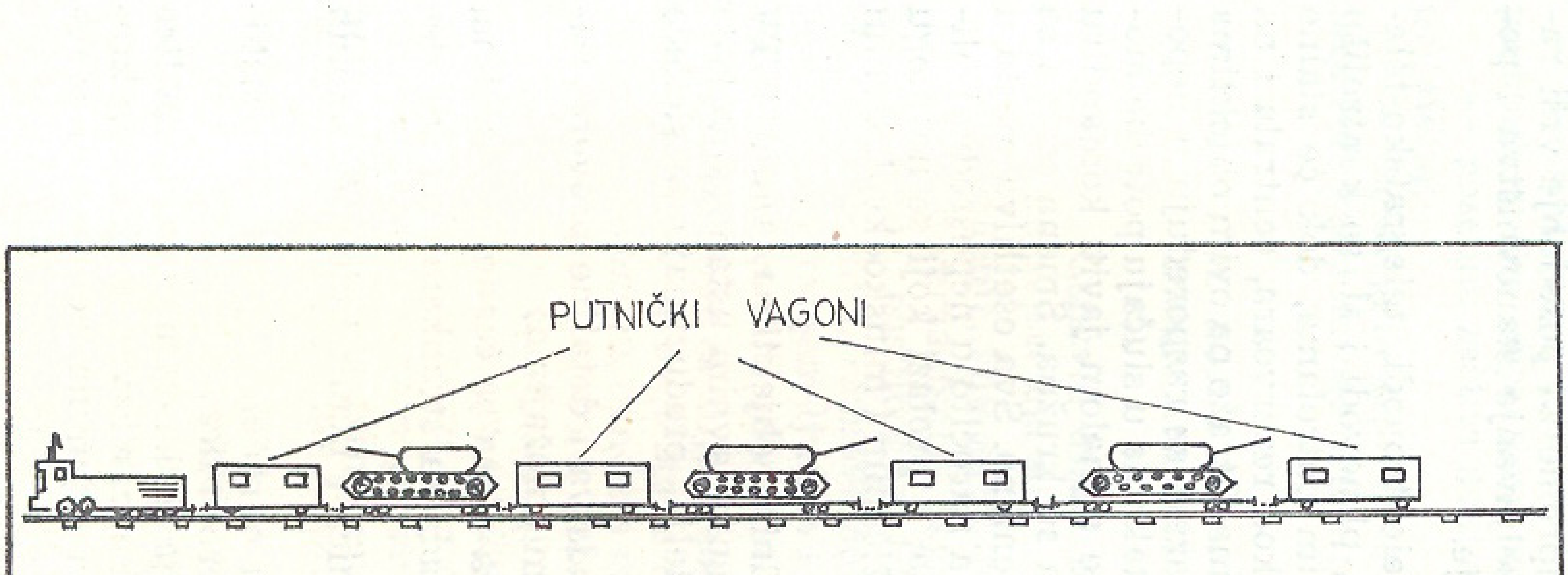
183. — Automobilske i tovarne transportne kolone se redovno osiguravaju. Borbena vozila se obično raspoređuju na čelu i začelju kolone, a ako je kolona izdužena i između ostalih vozila. Zaštita se vrši istovremeno i letelicama koje neprekidno prate kretanje kolone. Posebna pažnja se poklanja tajnosti sastava pojedinih transportnih kolona, pravaca kretanja i vremena polaska.

184. — Transportne železničke kolone neprijatelj će kombinovati sa putničkim vagonima sa civilnim stanovništvom, (slika 7) dok će u pojedinim slučajevima koristiti oklopne vozove, koji se, zavisno od situacije, mogu kretati pre ili posle glavne kompozicije. Pre polaska kompozicije često se upućuju otvoreni vagoni, natovareni peskom, kao zaštita glavne kompozicije, za slučaj da pruga bude minirana ili porušena. Red vožnje vozova je promenljiv i čuva se u najvećoj tajnosti.

185. — Rejone rasporeda raketnih i artiljerijskih jedinica neprijatelj će prethodno pripremiti za

Sl. 6 — Čišćenje prostora u zahvatu komunikacija

Sl. 7 — Mešovita kompozicija putničkog i vojnog transporta

posedanje. U sklopu pripreme za posedanje vrši raščišćavanje zemljišta, iseljavanje stanovništva i postavlja kružno osiguranje.

186. — Vodovodi, elektrovodi, telegrafsko-telefonske linije, naftovodi, plinovodi i sl. se kontrolišu iz vazduha i povremenim patrolama, dok će stalne posade biti razmeštene kod rezervoara, centrala i na drugim osetljivim mestima. Straže na ovim objektima su noću pojačane, a stražari se raspoređuju u neposrednoj blizini objekta, tako da u slučaju potrebe mogu pozvati glasom ili se signalom javiti komandiru straže. Polja osmatranja su kružna. Smena straža se načelno ne vrši jednovremeno. Sva osetljiva mesta u zoni osmatranja straže, a naročito u neposrednoj blizini, dobro su osvetljena, a prolazi koji se ne mogu osmatrati, su zaprečeni žičanim i minskoeksplozivnim preprekama.

187. — U komunalnim objektima, radio i TV centrima, poštama i drugim javnim ustanovama koje su značajne za neprijatelja, preduzimaju se sledeće mere:

— pažljiv izbor ljudstva i detaljne provere, naročito za lica na ključnim položajima;

— detaljna kontrola ulaza sa čestim pretresima,

— ograničavanje rada sa strankama na određeno vreme u toku dana;

— provera propusnica i ličnih indentifikacionih dokumenata;

— zabrana ulaza u određene zgrade ili prostorije, sem ograničenom broju lica,

— praćenje kretanja (prismotra) zaposlenih lica u vanradnom vremenu i ograničavanje njihovog kretanja samo u određenim rejonima, zonama ili pravcima;

— ispitivanje rodbinskih i drugih veza lica zaposlenih u tim objektima-ustanovama;

— posebna zaštita dokumenata značajnih za neprijatelja;

— izolacija ili zaprečavanje pomoćnih ulaza, prolaza i sl., kao i mnoge druge mere.

2. USLOVI OD KOJIH ZAVISI USPEŠNO IZVOĐENJE DIVERZANTSKIH DEJSTAVA

188. — Osnovni uslovi od kojih zavisi uspeh diverzantskim dejstvima su:

Iznenađenje, koje se postiže tajnošću priprema za izvođenje diverzantskog dejstva, originalnim taktičko-tehničkim postupcima, umešnošću u planiranju objekata dejstva, raznovrsnom primenom lukavstva, veštim maskiranjem ljudstva i sredstava, izborom pogodnih vremenskih uslova za dejstvo i sl.

Brzina dejstva koja omogućuje da diverzanti izvrše zadatak pre nego što je neprijatelj u mogućnosti da spreči diverziju, odnosno da se snađe radi izvršenja protivdejstava ili potere. Brzina dejstva ne sme ići na štetu kvaliteta određenih tehničkih postupaka. Ona se može postići solidnom uvežbanošću ljudstva, veoma visokim psihofizičkim sposobnostima diverzanata, podešenošću borbenih sredstava i opreme, energičnošću i brižljivo pripremljenim planom dejstva. Brzina dejstva je od bitnog uticaja i na postizanje iznenađenja.

Pravilan izbor objekta dejstva što se postiže detaljnim poznavanjem neprijatelja i zemljišta, stalnim praćenjem i izučavanjem njegovog sistema odbrane i zaštite, poznavanjem opšte situacije u rejonu, odnosno na teritoriji dejstva, idejom koja je usklađena

sa ostalim borbenim dejstvima i ciljem koji se želi postići, celishodnošću dejstva u odnosu na planirane efekte diverzantskog dejstva, značajem i važnošću objekata dejstva, posledicama koje mogu nastati po neprijatelja i sl. Što je planirani objekat dejstva bolje izabran, postoje realne mogućnosti za postizanje većeg uspeha. Izbor objekta ima poseban uticaj na angažovanje odgovarajućih snaga i sredstava u konkretnoj situaciji.

Lična hrabrost, odvažnost i smelost diverzanata je jedan od izuzetno bitnih uslova za uspeh u diverzantskim dejstvima. Nekada i manje grupe, čak i pojedinci, mogu kvalitetno izvršiti zadatak, ako su hrabri i odvažni, tim pre što pri izvođenju diverzantskih dejstava nije značajan odnos snaga. Za svakog diverzanta posebno je važna samoinicijativa i hladnokrvnost, naročito u kritičnim situacijama, koje su u diverzantskim dejstvima česte.

Osposobljenost i opremljenost diverzanata odgovarajućim borbenim sredstvima i opremom su značajni elementi od kojih zavisi uspeh diverzantskih dejstava. Diverzant mora biti stručno osposobljen do majstorstva, tako da može i samostalno da rešava pojedine zadatke. Ako su diverzanti osposobljeni u psihofizičkom pogledu, postupcima u izvođenju diverzantskih dejstava, ako imaju razvijen osećaj za budnost i bezbednost, te stručno osposobljeni u iznalaženju tehničkih rešenja, sa odgovarajućim borbenim sredstvima i bez njih onda su i izgledi za uspeh pri izvršenju zadatka veći.

Pored navedenih osnovnih uslova od kojih zavisi uspeh u izvođenju diverzantskih dejstava, veoma je važna saradnja, odnosno sadejstvo sa ostalim učesnicima u diverzantskim dejstvima i stanovništvom na određenoj teritoriji.

3. OSNOVNA OBELEŽJA IZVOĐENJA DIVERZANTSKIH DEJSTAVA

189. — U izvođenju diverzantskih dejstava veoma je teško predvideti sve postupke jedinice ili pojedinca, jer su ova dejstva po svojoj prirodi veoma bogata, raznovrsna, promenljiva i uslovljena konkretnim prilikama. Najčešće se ideje u realizaciji pojidinih postupaka javljaju spontano, samoinicijativno i u okolnostima koje određuju primenu najcelishodnijih rešenja. Načelno, diverzantska dejstva imaju sledeća osnovna obeležja, kao što su:

— iznenađenje,
— brzina dejstva,
— drskost — odlučnost,
— ofanzivnost,
— masovnost,
— primena lukavstva,
— pokretljivost,
— usklađenost,
— racionalnost u angažovanju snaga i sredstava, i
— saradnja sa stanovništvom.

190. — Iznenađenje u izvođenju diverzantskih dejstava mora biti potpuno, kako po mestu i vremenu, tako i po načinu dejstva i primeni borbenih sredstava. Da bi se postiglo iznenađenje, neophodno je da diverzantski odred (vod-grupa) strogo vodi računa o tajnosti pokreta i prisustva na određenoj teritoriji, da se prikriveno izvedu sve pripreme, da se prate svi pokreti i postupci neprijatelja i da se detaljno poznaje zemljište na kome se izvode diverzantska dejstva. Tajnost mora biti neprekidna i organizovana do tog stepena da neprijatelj ni u najširim organizovanim i usmerenim aktivnostima i protivdejstvima ne može

otkriti diverzantsku jedinicu i njene namere. Ako se u diverzantskim dejstvima angažuju jedinice ili pojedinci van sastava diverzantske jedinice ili stanovništvo, treba obezbediti i tajnost njihovih postupaka i radnji u svim situacijama i na svim nivoima. Da bi se postiglo iznenađenje u potpunosti, neophodno je poznavati i psihologiju neprijatelja, njegove navike, način ponašanja, strukturu i raspored jedinica, raspored objekata, način njihovog obezbeđenja, mogućnosti koje mu stoje na raspoloženju za brzu intervenciju i sl.

191. — Brzina u izvođenju diverzantskih dejstava mora se ispoljiti u svim situacijama. Diverzije po dužini trajanja moraju biti veoma kratke, od nekoliko minuta. Zbog toga je potrebno pravovremeno izvršiti pravovremene i opsežne pripreme ljudstva i borbenih sredstava te izabrati onaj način dejstva koji se može brzo realizovati. Brzim izvođenjem diverzantskih dejstava neprijatetlj se parališe i dovodi u bespomoćno stanje. Svako prihvatanje borbe i dozvoljavanje neprijatelju da se sredi, dovodi diverzantsku jedinicu u težu situaciju i, kako vreme odmiče neprijatelju ide u prilog. Zbuniti neprijatelja i sprečiti njegovu intervenciju na mestu izvođenja diverzantskog dejstva može se postići jedino brzim — munjevitim dejstvom.

192. — Drskost — odlučnost u diverzantskim dejstvima treba primeniti uvek kada se može obezbediti iznenađenje i mogućnost za postizanje većeg uspeha. Drskost se primenjuje u vremenu i na mestima gde se neprijatelj najmanje nada i kada se oseća potpuno bezbednim za svoje snage i sredstva. Načelno se diverzantska dejstva izvode noću i u uslovima slabe dnevne vidljivosti. Međutim, ona mogu biti izvedena i u sred dana uz najveće mere predostrožnosti i budnosti koje će neprijatelj preduzeti. Isto tako drskost

treba ispoljiti i u odnosu na objekat dejstva, tako da diverzantska dejstva izvede na onaj objekat za koji neprijatelj smatra da je osiguran od bilo kakve ugroženosti. Drskost treba primeniti i u odnosu na borbeno sredstvo kojim se izvode diverzantska dejstva.

193. — Ofanzivnost diverzantskih dejstava se postiže neprekidnim izvođenjem diverzantskih dejstava makar i na manje objekte. I u otežanim prilikama, kada uslovi za dejstva krupnijih jedinica nisu celishodni, stalnim diverzantskim dejstvima neprijatelja treba iscrpljivati i nanositi mu gubitke u živoj sili i tehničkim sredstvima. Iznenadno se pojaviti, izvršiti brzo diverzantsko dejstvo i izčeznuti u nepoznatom pravcu da bi se na sledećem mestu (rejonu) izvela nova diverzija — treba da bude stalna praksa diverzantskih jedinica.

194. — Masovnost diverzantskih dejstava postiže se brojnim učešćem u diverzantskim dejstvima, ne samo diverzantskih jedinica, već i drugih jedinica JNA i TO, kao i organizovanim učešćem stanovništva na PZT. Isto tako ona se postiže jednovremenim dejstvima na širem prostoru, na više neprijateljevih objekata. Pod masovnim diverzantskim dejstvima treba podrazumevati i njihov jak intenzitet na celoj teritoriji gde ima neprijateljevih snaga i objekata. Time se neprijateljeve snage drže u stalnoj psihičkoj i fizičkoj napetosti, iščekivanju i neizvesnosti, tako da se nigde ne oseća sigurnim. Na taj način mu se nameće uvećano angažovanje ljudstva za zaštitu svog borbenog poretka i objekata.

195. — Primena lukavstva treba da bude stalna praksa u diverzantskim dejstvima. Lukavstva treba birati i primenjivati u skladu sa određenom situacijom, tako da budu raznovrsna, duhovita i nova za ne-

prijatelja. Sva lukavstva treba da budu uverljiva i da neprijatelja dovedu u zabludu, da ga navedu na pogrešne procene, kako bi korišćenjem raznih varki i obmana bio doveden u što teži položaj. Treba imati u vidu da i neprijatelj mnoga lukavstva poznaje i da će ih i on primenjivati. Zato treba biti pronicljiv i stalno iznalaziti nova i kvalitetnija rešenja.

196. — Pokretljivost diverzantskih jedinica treba da bude stalna, jer se time može obezbediti dejstvo na više objekata i izbeći protivdejstva neprijatelja. Stalni brzi pokreti u različitim pravcima dovode neprijatelja u nedoumicu o našim namerama i otežavaju mu praćenje naših jedinica i efikasno suprotstavljanje, odnosno zaštitu svojih objekata. Pokretljivost se postiže izborom odgovarajućih transportnih sredstava i dobrom psihofizičkom spremnošću diverzanata, kao i odgovarajućom opremljenošću diverzantskih jedinica. Zato diverzanti i diverzantske jedinice sobom nose samo najneophodnija sredstva i opremu bez koje se planirana diverzantska dejstva ne mogu izvršiti, dok ostala borbena sredstva i opremu ostavljaju na sigurno mesto. Posebno je važna podešenost lične opreme diverzanata u skladu sa predstojećim zadatkom i načinom izvođenja diverzantskih dejstava. Pokreti treba da budu pretežno po grupama i vodovima, pri čemu primenjivati razne obmane, te uništavanje tragova i maskiranje.

197. — Usklađenost diverzantskih dejstava sa ostalim borbenim dejstvima u određenoj zoni (pravcu) mora biti neprekidna. Prema opštoj zamisli borbenih dejstava na određenoj teritoriji, dejstva diverzantskog odreda (voda-grupe) treba vešto ukomponovati i podrediti osnovnom zadatku oružane borbe. Angažovanje diverzantskog odreda (voda-grupe) potrebno je sinhronizovati po vremenu, mestu, objektima dejstva, načinu izvođenja diverzantskog dejstva i primeni odgovarajućih sredstava, sa drugim jedinicama. Tom prilikom treba ostvariti veoma precizno sadejstvo, kako bi se postiglo najveći uspeh. Za usklađenost i celishodno angažovanje diverzantskih jedinica odgovoran je komandant, odnosno štab koji organizuje borbena dejstva na određenoj teritoriji. Svako angažovanje odreda (voda-grupe), samostalno ili u sastavu druge veće jedinice, mora biti u skladu sa opštim ciljem dejstva.

198. — Racionalnost snaga i sredstava treba da bude stalno prisutna pri izvođenju diverzantskih dejstava. Ona se ogleda u angažovanju samo određenih snaga i sredstava, zavisno od rezultata koji se žele postići diverzantskim dejstvom. Treba težiti da se cilj ostvari sa najmanjim brojem ljudstva i uz najmanje gubitke, te solidnim pripremama, u kojima će se stvoriti povoljniji uslovi za postizanje većeg uspeha. Veštim angažovanjem pojedinaca i jedinice u celini u skladu sa izborom cilja i pravovremenim i brzim pokretima diverzantskih jedinica, kao i izborom odgovarajućeg načina izvođenja diverzantskog dejstva mogu se postići krupniji rezultati i sa angažovanjem manjih snaga, pa čak i pojedinaca. Racionalnost treba primeniti i u trošenju diverzantskih borbenih sredstava i materijala, naročito kritičnih, odnosno onih čije je dobijanje u ratnim uslovima otežano.

199. — Saradnja sa stanovništvom na teritoriji na kojoj se izvode diverzantska dejstva predstavlja izuzetno važan činilac za postizanje uspeha. Ona se mora ostvariti naročito u pripremama za izvođenje diverzantskih dejstava. Posebno je važno da se angažuju ona lica koja mogu dati maksimalnu pomoć na prikupljanju podataka o neprijatelju, u nabavci

pojedinih sredstava, u toku baziranja diverzantske jedinice, kao vodiči i sl. Saradnja sa stanovništvom mora biti neprekidna, s tim što strogo treba voditi računa o budnosti.

200. — **Izvođenje diverzantskih dejstava** obuhvata sledeće faze:

— približavanje diverzantske jedinice (pojedinaca) u rejon (mesto, objekat) izvođenja diverzantskog dejstva;

— izvođenje diverzantskog dejstva;

— izvlačenje posle izvršenog zadatka.

Diverzantski odred do objekta dejstva kreće se po vodovima ili po grupama. Diverzantski vod se dovodi po grupama a diverzanti se u grupi kreću prema objektu dejstva pojedinačno.

Načelno dovođenje jedinice ka objektu dejstva, izvodi se iz različitih pravaca, prikrivreno i u najvećoj tajnosti. Ako je diverzantska jedinica prinuđena da koristi jedan pravac približavanja, onda se ono izvodi po grupama ili pojedinačno sa međusobnim odstojanjem. Ovo odstojanje se prilagođava zemljištu i aktivnosti neprijatelja kao i vremenskim uslovima. Pri korišćenju prevoznih sredstava u toku približavanja (automobila, bicikla, oklopnih transportera, helikoptera, čamaca, splavova i sl.) ili konja, maksimalno voditi računa o maskirnim merama, prevozna sredstva koristiti samo do određenog rejona, odakle približavanje nastaviti marševanjem. Izuzetno, diverzantske jedinice mogu se u rejon izvođenja diverzantskih dejstava prebacivati i padobranskim desantom.

201. — Ako se diverzantska jedinica iz pozadine dovodi ka objektu dejstva u zahvatu fronta, koristiće neposednute i slabije branjene položaje, međuprostore u borbenom poretku neprijatelja, teže pristupačno i pokriveno zemljište ili razne prirodne pogodnosti zemljišta (jaruge, potoke i sl.) s ciljem da se neopaženo i pravovremeno privuče objektu dejstva.

202. — Ako se diverzantska jedinica ostavlja u neprijateljevoj pozadini, načelno se po vodovima ili grupama prikriva na skrovitim mestima (pećinama, vrtačama, propustima, grobljima, gustoj šumi, zemunicama i sl.) a u najpogodnijim uslovima kreće na izvršenje zadatka, vodeći računa da ne bude otkrivena. Ako navedenih objekata nema, izrađuje tajne baze.

203. — Diverzanti se pojedinačno ili u grupama mogu približiti objektu dejstva koristeći njegova saobraćajna sredstva (voz, autobus i drugo) ili kretanjem peške, zatim mešanjem sa stanovništvom, korišćenjem falsifikovanih dokumenata o ličnom identitetu, itd. U svim slučajevima, kada je to moguće, pribegavati raznim varkama, naročito na PZT imitirajući psihofizičke nedostatke (slepilo, hromost nemost, gluvoću i drugo).

204. — Pri planiranju i izvođenju diverzantskih dejstava treba se pridržavati sledećeg:

— svakoj diverzantskoj jedinici (pojedincu) odrediti konkretan zadatak sa različitim mogućnostima u njegovoj realizaciji, polazeći od najtežih okolnosti pri njegovom izvršenju;

— za pojedine složenije postupke određivati najsposobnije, prema sklonostima, obučenosti, odvažnosti i sl.,

— sve radnje, zavisno od vrste diverzantskih dejstava treba izvoditi brzo, ali ne na račun kvaliteta;

— energičnost i upornost mora biti do kraja ispoljena kako kod pojedinaca, tako i jedinice kao celine, vodeći pri tom računa da se i nepredviđene teškoće savladaju u cilju izvršenja zadatka;

— maksimalno ispoljiti samoinicijativu u okviru dodeljenog zadatka, ne menjajući zamisao dejstva, sem u izuzetno povoljnim prilikama kada se celishodnim postupcima može ubrzati proces i uvećati krajnji rezultati diverzantskog dejstva;

— uvek birati onaj način izvođenja diverzija, koji obezbeđuje najveći uspeh i najefikasniju primenu odgovarajućeg borbenog sredstva, zavisno od konkretnih uslova;

— voditi računa da se pravovremeno odabere najosetljivije (najranjivije) mesto, odnosno objekat i težište ispoljiti na njemu;

— rasporedom pojedinaca ili jedinice obezbediti u svim uslovima diverzantskih dejstava da ne dođe do sopstvenih gubitaka od vlastite vatre;

— pri izazivanju eksplozija, požara, poplava i sl. voditi računa da se ljudstvo pravovremeno ukloni iz zone opasnosti ili zauzme sigurne zaklone;

— u diverzijama koje se realizuju vatrom iz naoružanja ispoljiti jednovremeno dejstvo u najpogodnijem momentu, s tim što signal (znak) za dejstvo mora biti vidljiv i jasan ako se prenosi glasom ili sredstvima veze;

— preciznost u sinhronizaciji diverzantskih dejstava u celini mora biti do krajnjih mogućnosti obezbeđena;

— nikada ne dozvoliti da jedinica (pojedinac) ostane bez najneophodnijeg ličnog oružja i municije za samoodbranu i eventualno dejstvo u toku izvlačenja posle izvršenog zadatka.

205. — U toku izvlačenja i povlačenja pridržavati se sledećih načela:

— izvlačenje i povlačenje izvoditi što je moguće brže, po unapred određenim i odvojenim pravcima, koji omogućavaju najbolju zaštitu od eventualnih protivdejstava i potere neprijatelja (slika 8);

— uvek određivati više pravaca izvlačenja i povlačenja;

— tragove po mogućstvu neutralisati ili maskirati;

— izvoditi razne varke i obmane o pravcima izvlačenja i povlačenja, kako bi neprijatelja doveli u nedoumicu o stvarnim pravcima kretanja jedinice posle izvršenog zadatka;

— kad god je moguće, različitim sredstvima (minama iznenađenja, automatskim i poluautomatskim oružjem) sprečavati dejstva neprijatelja u toku izvlačenja i povlačenja;

— izbegavati otkriveno zemljište i uspone, ako je to moguće;

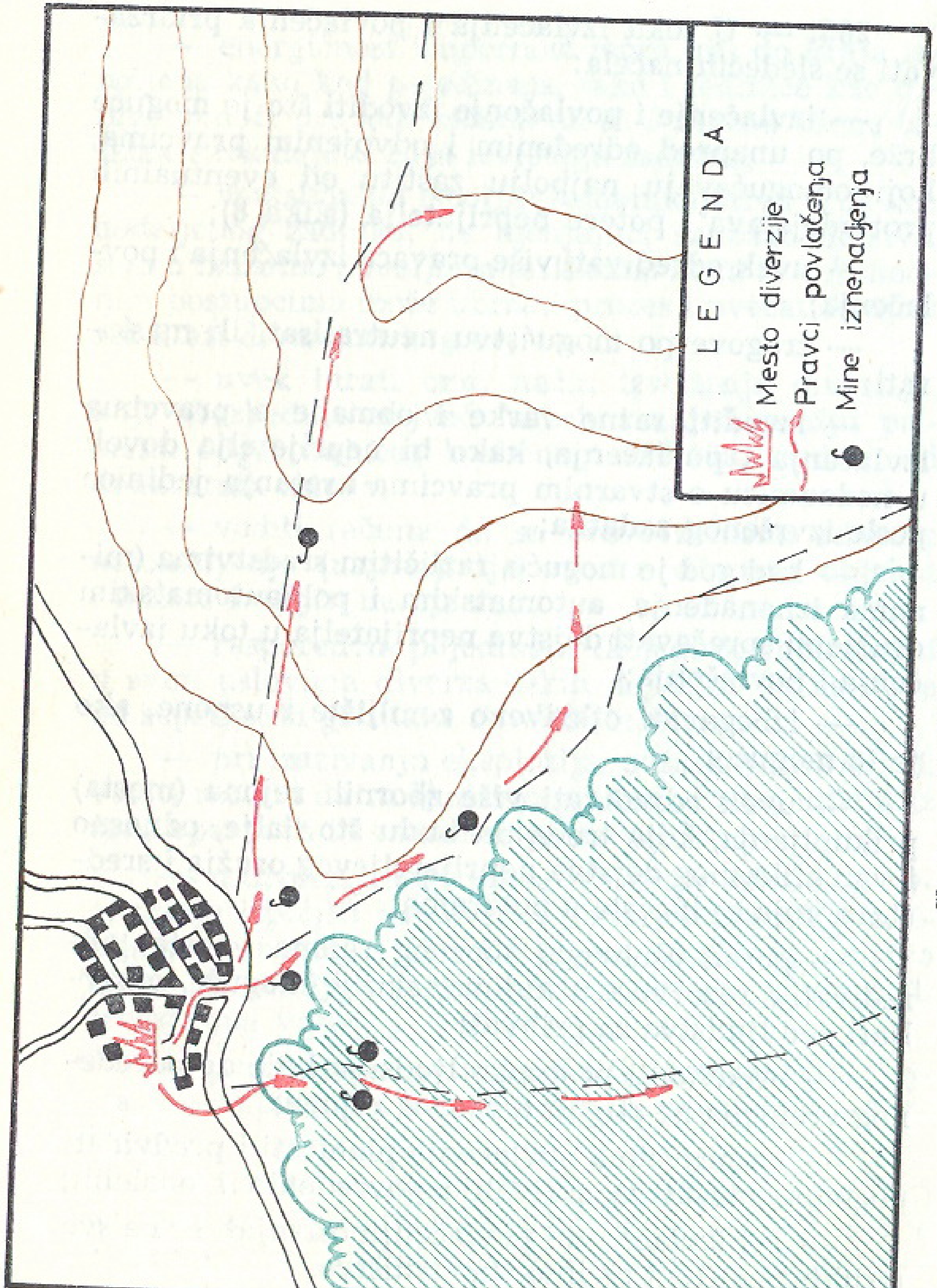
— uvek određivati više zbornih rejona (mesta) prikupljanja, koja treba da budu što dalje, odnosno izvan efikasnog dejstva neprijateljevog oružja i sredstava koja se koriste u poterama;

— pored osnovnog zbornog rejona (mesta) određivati i rezervne, u kojima, ako je moguće, ostavljati deo ljudstva za prihvat;

— predvideti postupke ljudstva koje do određenog vremena ne stignu u zborne rejone;

— na pravcima povlačenja planirati i predvideti pogodna mesta za skrivanje povređenih i obolelih;

— pri izvlačenju i povlačenju oslanjati se na sve strukture ONO i civilno stanovništvo.

Sl. 8 — Povlačenje nakon diverzije

4. USLOVI U KOJIMA SE IZVODE DIVERZANTSKA DEJSTVA

206. — Diverzantska dejstva se izvode u zahvatu fronta i na privremeno zaposednutoj teritoriji.

Uslovi u kojima se izvode diverzantska dejstva su teški i složeni, a zavise od:

— vrste i faze rata;

— koncentracije agresorovih snaga, mera i postupaka koje preduzima za zaštitu svog borbenog poretka i objekata koje koristi;

— opšte situacije na vojištu, odnosa snaga i sredstava i aktivnosti neprijatelja u pojedinim rejonima (pravcima), odnosno zonama dejstva;

— geografskog sklopa zemljišta, naseljenosti, pokrivenosti i rasporedu potčinjenih objekata dejstva;

— rasporeda i mogućnosti sopstvenih snaga i njihove opremljenosti, odnosno snabdevenosti borbenim sredstvima.

207. — **U zahvatu fronta** je veća aktivnost i gustina rasporeda neprijateljevog borbenog poretka. Gustina rasporeda neprijateljevih jedinica u zahvatu fronta nije ravnomerna. Bliže frontu, ona će biti veća, a po dubini slabija. Slabije posednuti biće i međuprostori, spojevi, teže prohodno i pokriveno zemljište, koje će biti konstantno osmatrano i kontrolisano savremenim tehničkim sredstvima sa zemlje i iz vazduha.

U zahvatu fronta diverzantski odred se može ubacivati ili ostavljati po vodovima i grupama, a ređe u celini. Potencijalni objekti dejstva su najčešće KM i njihovi elementi, vatreni položaji artiljerijskih i raketnih jedinica, pozadinski organi i osetljivi objekti na komunikacijama.

208. — Na privremeno zaposednutoj teritoriji (PZT) uslovi za izvođenje diverzantskih dejstava su znatno povoljniji. Neprijatelj će nastojati da dobro zaštiti važnije objekte, kao: KM operativnih i strategijskih komandi, raketne baze i položaje raketa velikog dometa, industrijska postrojenja, fabrike naoružanja i vojne opreme, rudnike, veće remontne zavode, aerodrome, važnije raskrsnice i sl.

209. — Pri dejstvu na PZT treba pravovremeno obezbediti potrebna borbena sredstva i snabdevanje iz tajnih skladišta i drugih mesnih izvora. Posebno je važno da se obezbedi tajnost baziranja diverzantskih jedinica, što zahteva čvrstu povezanost sa stanovništvom, partizanskim i jedinicama TO koje dejstvuju u određenoj zoni.

5. NAČINI IZVOĐENJA DIVERZANTSKIH DEJSTAVA

210. — Način izvođenja diverzantskih dejstava zavisi od mnogih činilaca, a naročito od:

— cilja dejstva,

— vrste objekta i njegovog rasporeda u borbenom poretku, odnosno u okviru opšteg rasporeda snaga neprijatelja;

— načina i stepena neprijateljevog obezbeđenja;

— mogućnosti prilaza objektu dejstva;

— jačine i sastava diverzantske jedinice;

— načina i stepena podrške diverzantskoj jedinici;

— doba dana i meteoroloških uslova i sl.

211. — Postupci pri izvođenju diverzantskih dejstava načelno su sledeći:

— neopaženo doći do objekta napada (u objekat) i u pogodnom trenutku napasti planirani cilj (živu

silu, materijalno-tehnička sredstva, objekat infrastrukture) naneti gubitke živoj sili ili je zarobiti, uništiti ili oštetiti materijalno-tehničko sredstvo ili objekat infrastrukture i brzo se povući na bezbedno mesto (u rejon);

— prići objektu napada na određenu udaljenost koja obezbeđuje uspešnu vatru raspoloživim naoružanjem, a zatim iznenadno, kratko i brzo izvršiti udar, nakon čega se jedinica povlači na bezbedno mesto. Ova diverzantska dejstva imaju prepadni karakter;

— prići neopaženo planiranom objektu za rušenje (deonici puta, mostu, železničkoj pruzi i sl.) izvršiti pripreme za delimično ili potpuno rušenje objekta. Aktiviranje punjenja na objektu, zavisno od vremena i uslova, može biti: dirigovano najpovoljnije vreme za aktiviranje je tada kad se jedinice neprijatelja nađu na samom objektu, da sama ž/s neprijatelja izazove aktiviranje ili vremensko posredstvom vremenskih upaljača.

Kombinacijom rušenja objekta i vatrenog udara sa bliskog odstojanja po neprijateljevoj ž/s koja se našla u rejonu objekta, postiže se najbolji efekat diverzantskog dejstva.

212. — Diverzantska dejstva izvode se neposrednim diverzantskim dejstvom i posrednim diverzantskim dejstvom.

Neposredna diverzantska dejstva izvode se direktnim napadom diverzantskih jedinica (samostalno ili u sadejstvu sa drugim jedinicama) neposredno na objekat dejstva.

Posredna diverzantska dejstva izvode se sa oruđima za podršku diverzantskih jedinica (formacijskim ili pridatim) sa udaljenosti koja im omogućava uspešno dejstvo po cilju.

213. — Diverzantska dejstva se mogu izvoditi diverzantskim napadima, prepadima i zasedama.

Diverzantski napad se izvodi spolja ili iznutra sa prethodno ubačenim diverzantima ili kombinovano uz istovremeno dejstvo spolja i iznutra. Cilj napada može biti: nanošenje selektivnih gubitaka u živoj sili i tehničkim sredstvima, uništenje ili oštećenje objekata, stvaranje dezorganizacije, zarobljavanje, psihofizičkog iznuravanja neprijatelja itd.

Diverzantski prepad se izvodi sa udaljenosti, ređe iz neposredne blizine. Ako se izvodi sa udaljenosti, vatra se ostvaruje minobacačima i lakim raketnim lanserima, načelno vatrenim udarom koji traje nekoliko minuta, sa čestim promenama vatrenog položaja. Iz neposredne blizine prepad se izvodi automatskim oružjem sa prigušivačima i drugim pogodnim sredstvima. Cilj prepada je najčešće uznemiravanje i stvaranje dezorganizacije i panike kod neprijatelja.

Zasedna diverzantska dejstva izvode se sa bliskih odstojanja na neprijatelja u pokretu. Cilj im je nanošenje gubitaka, uznemiravanje i onesposobljavanje objekata na komunikacijama i saobraćajnih sredstava neprijatelja.

Napadna, prepadna i zasedna dejstva na neprijatelja kombinuju se rušenjem, paljenjem, miniranjem, atentatima, hvatanjem i sl.

6. DIVERZANTSKI ODRED (VOD-GRUPA) U IZVOĐENJU DIVERZANTSKIH DEJSTAVA

214. — Dejstva diverzantskog odreda (voda-grupe) su veoma raznovrsna u odnosu na:

— način izvođenja i primenu taktičko-tehničkih postupaka i rešenja;

— vrstu, veličinu, strukturu, položaj i broj neprijateljevih objekata;

— upotrebu borbenih sredstava;

— zemljište na kome se izvode dejstva;

— jačinu snaga koje se angažuju, i

— vreme u kome se izvode diverzije.

Zbog toga, dejstva diverzantskog odreda ne smeju biti šablonska, već uvek treba primenjivati nova i za neprijatelja nepoznata tehnička rešenja i taktičke postupke. Na taj način on se dovodi u neizvesnost, stalnu nesigurnost i psihičku napetost, što ga iscrpljuje, otežava mu preduzimanje odgovarajućih mera zaštite i ograničava protivdejstva.

215. — Zavisno od borbene situacije i uslova u kojima odred dejstvuje, njemu se može odrediti jedan veći (složeniji) ili više manjih objekata dejstva. Načelno dejstvuje na više objekata, po vodovima i grupama u širem rejonu (zoni) ili pravcu.

216. — Ako odred izvršava jedan veći (složeniji) zadatak u kome se angažuje samostalno ili u sadejstvu sa drugim jedinicama, težište dejstava treba ispoljiti na vitalne elemente tog objekta, čijim bi se uništavanjem (onesposobljavanjem, dezorganizovanjem i sl.) naneli što veći selektivni gubici neprijatelju u živoj sili, odnosno njegovim borbenim ili tehničkim sredstvima. Raspored jedinica odreda (vodova i grupa) usklađuje se prema planu dejstva, vodeći pri tome računa o njihovim realnim mogućnostima za postizanje maksimalnog uspeha.

217. — Ako odred izvršava zadatak na više manjih, prostorno odvojenih objekata, težište dejstava usmerava se na najvažnije, čijim bi se uništenjem (onesposobljavanjem) umanjila vrednost i funkcionisanje ostalih objekata. Važnost objekta ne mora uvek

biti određena njegovom veličinom, već značajem koji ima za neprijatelja. Diverzantska dejstva na više manjih objekata mogu se izvršavati jednovremeno ili uzastopno — u različitim vremenskim intervalima, što u zapovesti (naređenju) reguliše komandant odreda.

1) Izbor objekata dejstva

218. — Objekti dejstva diverzantskog odreda (voda-grupe) su veoma brojni, raznovrsni po prirodi, veličini, strukturi, mestu, stepenu zaštite, položaju u odnosu na ostale objekte i dr. Mnogi od njih javiće se kao novi u toku rata.

Pri izboru objekata dejstva, pored ostalih elemenata treba voditi računa da se:

— postigne potpuno iznenađenje;

— diverzantska dejstva pravovremeno izvedu i usklade sa ostalim borbenim dejstvima i opštom situacijom u određenom rejonu (na pravcu) ili zoni;

— nanesu što veći gubici neprijatelju, prvenstveno u selektivnoj živoj sili;

— neopaženo dođe do objekta dejstva ili u njegovu neposrednu blizinu, odakle se efikasno mogu iskoristiti borbena sredstva kojima raspolaže diverzantska jedinica;

— izvođenjem diverzantskih dejstava izazovu što veće posledice po neprijatelja;

— od strane neprijatelja ne može sprečiti izvođenje diverzantskog dejstva na planirani objekat i u planiranom vremenu;

— diverzantska dejstva izvedu sa što manje sopstvenih gubitaka;

— diverzantskim dejstvom na objekat postigne, pored fizičkog i maksimalni psihološki učinak na neprijatelja;

— može obezbediti potpuna tajnost priprema napada, i

— diverzantska jedinica što bezbednije može izvući posle izvršenog diverzantskog dejstva.

219. — Kada su borbena sredstva objekti diverzantskih dejstava i tada, ako je moguće vršiti selekciju, tj. usmeravati diverzije na borbena sredstva velike vatrene moći (avione, raketne uređaje i dr.).

Ako su objekti dejstva građevine, odnosno objekti infrastrukture, voditi računa uvek da se ne nanese šteta stanovništvu na određenoj teritoriji, odnosno da se ne razaraju nacionalna dobra zemlje, bez izuzetne potrebe.

Diverzantski odred izvodi diverzantska dejstva po naređenju pretpostavljene komande ili na inicijativu komandanta odreda, o čemu izveštava pretpostavljenu komandu.

(1) Objekti putnog, železničkog i rečnog saobraćaja

220. — Uspešno vođenje borbenih dejstava neprijatelja u mnogome zavisi od normalnog dotura i evakuacije, pa stoga suvozemne i vodene komunikacije su od posebnog značaja. Agresor je životno zainteresovan za uredno korišćenje i održavanje putnog, železničkog i rečnog saobraćaja, naročito na pravcima koji izvode ka frontu. Zbog toga će neprijatelj težiti da na važnim putnim, železničkim i vodenim komunikacijama obezbedi najosetljivije i najugroženije deonice i objekte (mostove, vijadukte, tunele, nadvožnjake, useke, nasipe, serpentine, raskrsnice, železničke stanice i razne uređaje na prugama, luke i pristaništa, važne raskrsnice — čvorišta i sl.). Za obezbeđenje ovih objekata on će koristiti posadne jedinice i savremena tehnička sredstva.

221. — U izvođenju diverzantskih dejstava na suvozemnim i vodenim komunikacijama diverzantske jedinice će najčešće izvršavati sledeće zadatke:

— izvođenje zaseda, prepada i napada na neprijateljeve transportne i druge kolone;

— onesposobljavanje važnijih i osetljivih deonica i puta ili železničke pruge i objekata na njima;

— postavljanje mina iznenađenja na pojedine objekte ili njihove delove;

— stvaranje oštećenja na kolovozu puta ili pruzi, na različite načine;

— zakrčivanje puta i pruge raznim sredstvima (neispravna vozila, drvena građa, kamen i sl.);

— zadimljavanje pojedinih deonica puta, pruge ili dela reke;

— oštećenje ili potapanje plovnih objekata na rekama;

— onesposobljavanje pristaništa, luka, sidrišta i sl.;

— zarobljavanje patrola, oduzimanje plena i sprečavanje pljačke;

— sprečavanje interniranja stanovništva određenim pravcem;

— sprečavanje rušenja pojedinih objekata pri povlačenju neprijatelja i sl.

Rasprostranjenost suvozemnih i vodenih komunikacija, kao i veliki broj osetljivih objekata na njima, daje velike mogućnosti diverzantskim jedinicama u izboru objekata za diverzantska dejstva.

222. — Pri izboru objekata na PZT za izvođenje diverzantskih dejstava treba se pridržavati sledećeg:

— onesposobljavati prvenstveno one objekte kod kojih ne postoji mogućnost obilaska ili je za njihovu opravku potrebno duže vreme, snage i sredstava;

— biraju se veći i važniji objekti, jer se njihovim onesposobljavanjem stvaraju prepreke koje zahtevaju više vremena za savlađivanje;

— onesposobljavati prvenstveno one objekte za koje je potrebno angažovati najmanje sopstvenih snaga, sredstava i vremena;

— obim i način onesposobljavanja određuje se za svaki objekat posebno, u zavisnosti od cilja koji se želi postići diverzantskim dejstvom;

— vreme (momenat) diverzantskog dejstva na objektu određuje se tako da se jednovremeno sa njegovim onesposobljavanjem nanesu agresoru i gubici u ž/s i materijalnim sredstvima.

223. — **Objekti putnog saobraćaja** su mnogobrojni, veoma raznovrsni i po konstrukciji složeni. Za njihovo potpuno onesposobljavanje potrebne su znatne snage, duže vreme, kao i veća količina minskoeksplozivnih sredstava. Mnogi od njih su u doba mira pripremljeni za rušenje, što u ratnim uslovima pojednostavljuje njihovo onesposobljavanje. Najosetljiviji i najunosniji objekti su: mostovi, tuneli, vijadukti, nadvožnjaci, podvožnjaci, deonice puta u useku, zaseku, nasipu, serpentine, potporni zidovi i sl.

224. — **Objekti železničkog saobraćaja** su osetljiviji za izvođenje diverzija u odnosu na putni saobraćaj. Važniji objekti na železničkom saobraćaju su:

— gornji stroj (železničke šine, skretnice, okretnice, uskrsnice, pragovi i sl.);

— signalni uređaji i uređaji za vezu;

— stanične zgrade i uređaji na njima;

— skladišta tehničkih sredstava i ubojnog materijala;

— remontne radionice,

— stanice za vodu (rezervoari, pumpe, vodocrpi);

— transformatori i električne instalacije (vodovi visokog napona, sklopke, stubovi i sl.);

— rampe (utovarno-istovarne), i

— vozovi (kompozicije vagona).

Izvođenjem diverzantskih dejstava na objekte železničkog saobraćaja postiže se uništavanje agresorove ž/s i MTS; prekid saobraćaja i prisiljavanje agresora da prebaci transport na putne komunikacije, komunikacije vodenog saobraćaja i vazdušnim putem; primoravanje agresora da pojača obezbeđenje pruge; ometanje prevoženja industrijskih proizvoda i sirovina; oslobađanje zatvorenika i interniraca; sprečavanje pljačke nacionalnih dobara, sprečavanje raseljavanja stanovništva i sl.

225. — Objekti rečnog saobraćaja. Bez obzira na tehničku opremljenost agresora, savlađivanje vodenih prepreka će za njega predstavljati »usko grlo«. Diverzantska dejstva na objekte rečnog saobraćaja u sklopu ostalih borbenih dejstava imaju veoma značajnu ulogu.

Objekti diverzantskih dejstava su: luke, pristaništa i uređaji u njima, plovna sredstva, brodogradilišta i remontne radionice, skladišta goriva i ubojnih materijala, naoružanja vojne opreme.

Izvođenje diverzantskih dejstava u zahvatu reka i kanala zahteva njihovo dobro poznavanje, a naročito mogućnosti najboljih prilaza; strukturu, veličinu i osetljivost objekata; osnovne karakteristike vodene prepreke (širine, dubine, brzine toka, sastava dna i sl.), rukovanje plovnim sredstvima. Za izvođenje diverzantskih dejstava u zahvatu reka i kanala angažuju se posebno obučene, osposobljene i opremljene jedinice za izvođenje diverzija pod vodom.

(2) Aerodromi i helidromi

226. — U nemogućnosti da se diverzanti ubace na aerodrom ili helidrom, izvode se diverzantska napadna i prepadna dejstva sa udaljenosti.

Diverzantska napadna dejstva moraju biti iznenadna, brza i kratka, a izvode se u sadejstvu sa jedinicama TO, koje slamaju spoljni otpor, dok diverzantski odred upada na aerodrom kroz međuprostore i drugim najpogodnijim načinima, s ciljem uništenja najosetljivijih objekata na njemu.

Prepadna diverzantska dejstva se izvode dejstvom pogodnih oruđa sa udaljenosti na koju se može neprimećeno i bezbedno prići. Prepad se vrši sa dva ili više položaja iz više oruđa brzom jednovremenom paljbom, sa čestom promenom vatrenih položaja, nakon čega se diverzantski odred ili njegovi delovi izvlače iz rejona dejstva. Najpogodnija oruđa su minobacači, bestrzajni topovi i laki raketni lanseri. Prepadi se načelno izvode noću i u uslovima slabe dnevne vidljivosti, a mogu se izvoditi i danju ako je zastupljen faktor iznenađenje.

Najveći rezultati se postižu ako se diverzantsko dejstvo na aerodromu izvodi osloncem na osoblje koje je na njemu zaposleno, odnosno kada se napad spolja sinhronizuje sa dejstvom iznutra.

(3) Komandna mesta

227. — Komandno mesto (KM) je rejon, prostorija ili mesto gde su smešteni ljudstvo, vozila i tehnička sredstva neprijatelja. Raspored elemenata KM, broj starešina, njihov razmeštaj, sistem uređenja i zaštite i dr., zavisi od veličine i vrste komande. Svaki element KM čini zasebnu celinu i načelno se razmešta odvojeno jedan od drugog, ali u međusobnoj

vezi. Pored grupe za komandovanje i operativnog centra, veoma značajni i osetljivi su centri veze, čijim se uništenjem parališe komandovanje.

Komandno mesto se obezbeđuje ljudstvom i tehničkim sredstvima. Veća KM obezbeđuju se osmatranjem iz vazduha (helikopterima), što umnogome otežava uspešno izvođenje diverzantskih dejstava.

228. — Diverzantske jedinice izvode diverzantska dejstva na KM diverzantskim napadima ili prepadima. Ako je komandno mesto razmešteno u naseljenom mestu, onda se za ubacivanje koriste tajne baze i skloništa, skriveni prilazi i prolazi.

Osnovni cilj ovih diverzantskih dejstava je nanošenje selektivnih gubitaka, uništenje sredstava veze i paralisanje sistema komandovanja.

Ako diverzantske jedinice nisu u mogućnosti izvršenja diverzije na celo KM, biraju samo one elemente KM koji su od bitnog uticaja za komandovanje (operativni centar, štab artiljerije, CV, grupa za komandovanje i razne grupe RU u okviru KM).

Posle izvršenog zadatka, izvlačenje se izvodi po manjim grupama i u raznim pravcima, zbog smanjenja efikasnosti neprijateljeve potere.

(4) Artiljerijski raketni položaji i oruđa

229. — Artiljerijske i raketne jedinice posedaju vatrene i tehničke položaje pretežno na manevarskom, slabo pokrivenom zemljištu, što u mnogome otežava neprimetan prilaz diverzantskih jedinica, posebno danju. Pored toga, ovi položaji se posebno obezbeđuju pojačanim fizičkim i tehničkim obezbeđenjem.

Kod planiranja, organizovanja i izvođenja diverzantskog dejstva na artiljerijske i raketne položaje postići onesposobljavanje artiljerijske jedinice za dejstvo i sprečavanje premeštanja artiljerije i raketnih jedinica na druge vatrene položaje.

Najosetljiviji objekti na artiljerijskim vatrenim položajima su artiljerijska oruđa, poljska skladišta ubojnih sredstava i transportna sredstva.

230. — Kod planiranja diverzantskih dejstava na raketne vatrene i tehničke položaje, voditi računa o vrstama bojevih glava, koje mogu biti punjene klasičnim ili nuklearnim eksplozivom. Aktiviranjem nuklearnih bojevih glava, nastali bi gubici kod sopstvenih snaga i stanovništva. Raketne jedinice su najosetljivije za vreme pokreta i u momentu posedanja raketnih položaja.

231. — Izvođenje diverzantskih dejstava na artiljerijske položaje vrši se napadnim dejstvima, a na neke objekte i prepadnim dejstvima (sa udaljenosti). Pri izvođenju napadnih dejstava potrebno je prethodno proučiti moguće prilaze za ubacivanje u rejone vatrenih položaja. Diverzantsko dejstvo se mora izvesti iznenadno, smelo, energično i brzo. Izvođenje diverzantskog dejstva na vatrene i tehničke položaje raketnih jedinica najcelishodnije je prepadima sa udaljenosti, dok se napadna diverzantska dejstva načelno izvode prilikom premeštanja ili za vreme posedanja vatrenog položaja, korišćenjem pokrivenog zemljišta, smanjenje vidljivosti i noći.

232. — Prepadna diverzantska dejstva na tehničke položaje RJ i na tehničke i pozadinske delove za obezbeđenje borbenih potreba najuspešnija su ako se izvode lakim lansirnim raketnim oruđima koja imaju veći efikasan domet.

233. — Na posade raketnih oruđa vrlo uspešna su diverzantska dejstva snajperskim puškama uz primenu prigušivača zvuka.

Snajperska dejstva mogu biti vrlo uspešna i na rakete postavljene na lansere, kada se gađaju rezervoari pogonskog raketnog goriva, koje je lako zapaljivo i dovodi do eksplozije rakete. Prepad se vrši danju sa prigušivačem zvuka, a na jednu raketu dejstvuje načelno par diverzanata.

Napadna diverzantska dejstva na elemente raketnog položaja izvode se iznenadno, brzo i smelo, načelno na tehničko osoblje, poslugu tehničkog položaja, uskladištene rakete i na raketno gorivo.

(5) Neprijateljeve jedinice na odmoru i u pokretu

234. — Za obezbeđenje jedinica na odmoru i u pokretu neprijatelj će najčešće preduzimati:
— neposredno obezbeđenje;
— daljno obezbeđenje;
— tehničko obezbeđenje;
— obezbeđenje snagama za intervenciju,
— obezbeđenje iz vazduha,
— izviđanje rejona za odmor;
— pretres i raščišćavanje terena — rejona za odmaranje;
— iseljavanje stanovništva, i
— zaprečavanje osetljivih pravaca.

Bez obzira na sve ove mere koje preduzima neprijatelj, diverzantska dejstva na jedinice u pokretu i odmoru biće često primenjivana.

Cilj dejstava na neprijateljeve jedinice na odmoru i u pokretu je:

— nanošenje gubitaka u ž/s i MTS;

— onemogućavanje dovođenja jedinica u planirane rejone;

— ometanje pokreta, stizanja na marševski cilj,

— prekid ili otežavanje snabdevanja i evakuacija;

— onemogućavanje izvlačenja snaga i posedanja novih položaja po dubini, i

— uznemiravanje i iznuravanje jedinica na odmoru i dr.

235. — Diverzantske jedinice izvode diverzantska dejstva na neprijateljeve jedinice u pokretu i na odmoru napadnim zasednim i prepadnim dejstvima sa udaljenosti, kao i rušenjem objekata eksplozivom, primenom vremenskih upaljača.

Napadna diverzantska dejstva izvode se najčešće u momentu prolaska neprijateljevih jedinica preko dela puta (mosta, vijadukta, tesnaca i sl.) na njene glavne snage ili jedinicu na odmoru.

236. — Kod diverzija sa udaljenosti treba težiti da se uvek izvode sa više pravaca i sa više vrsta oruđa. Za ovu vrstu diverzija treba pravovremeno i pripremiti vatrene položaje za oruđa i elemente za gađanje, privući municiju i oruđa, predvideti pravce povlačenja i postupke u raznim slučajevima.

Najpovoljnije vreme za izvršenje diverzantskih dejstava sa udaljenosti na jedinice koje su na odmoru je onda kada je najveći deo jedinica na okupu, kao: za vreme postrojavanja za obede, zanimanje, priredbe, bioskopske predstave, mitinge, smotre, dočeke i sl.

237. — Diverzantska dejstva na neprijateljeve jedinice u pokretu i na odmoru najbolje je izvoditi u sadejstvu sa partizanskim i teritorijalnim jedinicama.

(6) Pozadinske jedinice i ustanove

238. — Pozadinske jedinice i ustanove, posebno strategijsko operativne, načelno se razmeštaju na ve-

ćoj dubini, što olakšava bezbedniji prilaz diverzantskim jedinicama i omogućava uspešnije izvođenje diverzantskih dejstava.

239. — Najosetljiviji objekti u rejonu rasporeda pozadinskih jedinica su skladišta ubojnih sredstava i pogonskog materijala, vozni park i helidromi.

Pri planiranju diverzantskih dejstava na pozadinske jedinice i ustanove, treba voditi računa o cilju i rentabilnosti dejstva.

240. — Diverzantska dejstva na pozadinske jedinice i ustanove se načelno vrše prepadnim diverzantskim dejstvima sa udaljenosti, napadnim dejstvima, ili rušenjem objekata koje koriste pozadinske jedinice eksplozivom.

Dejstva sa udaljenosti načelno su efikasnija ako se raspolaže tačnim podacima o razmeštaju pojedinih elemenata pozadinskih jedinica i ustanova PKM. Vrše se MB i lakim raketnim lanserima, sa jednog ili više vatrenih položaja. Ova dejstva se izvode često, iznenadno i uvek sa drugih vatrenih položaja brzom paljbom i kratkim vatrenim udarima.

Napadna diverzantska dejstva na pozadinske jedinice i ustanove izvode se kada su poznati sistem obezbeđenja i njegove slabosti, kao i u uslovima kada se mogu koristiti noć, magla i druge vremenske nepogode. Najčešće se izvode u sadejstvu sa jedinicama TO, a mogu i samostalno.

(7) Snage i ustanove za kontrolu teritorije

241. — Za obezbeđenje vlasti i kontrolu teritorije na PZT neprijatelj će prvenstveno koristiti specijalne jedinice, a često i deo operativnih i pozadinskih jedinica, kao i snage kvislinga.

Te jedinice načelno organizuju: mesne, teritorijalne i kontrolne stanice u naseljenim mestima i na komunikacijama; stalne posade za obezbeđenje vitalnih objekata; jedinice za intervencije, kao i razne ustanove za funkcionisanje okupacione vlasti.

Sve ove snage i objekti neprijatelja su vrlo značajni ciljevi za izvođenje diverzantskih dejstava. Diverzantske jedinice i jedinice TO namenjene za masovna diverzantska dejstva na PZT, dejstvovaće na policijske stanice, vršiti atentate na pojedine istaknute kvislinge i više oficire; na razne formacije agresora i druge objekte koji su značajni za funkcionisanje okupacione vlasti.

242. — Svaki objekat po svojoj strukturi i veličini je različit, pa će i načini izvođenja diverzantskih dejstava biti različiti, ne samo u taktičkim postupcima, već i u tehničkim rešenjima, odnosno vrsti upotrebljenog naoružanja, sredstava i opreme. Bez obzira što će neprijatelj preduzimati razne mere i postupke, mnogi objekti biće dostupni diverzantskim jedinicama, ako se primeni lukavstvo.

243. — U izvođenju napada na pojedine istaknute ličnosti neprijatelja i diverzantskih dejstava na neke osetljive objekte, mora se voditi računa da se izvode planski, uz punu saglasnost pretpostavljenih vojnih ili političkih vlasti na PZT.

244. — Sva dejstva koja se izvode na objekte ove vrste moraju biti dobro pripremljena. Prethodno se moraju prikupiti potpuni podaci o neprijatelju, sistemu obezbeđenja, mogućnosti intervencije, njegovim namerama, a pri napadu na ličnosti potrebni su podaci o ličnosti (odlaska i dolaska na posao, pravci kretanja i zadržavanja, navike i sl.); mestu za izvršenje diverzije i mnogi drugi. Prilikom izvr-

šenja diverzantskog dejstva, diverzanti se ne vraćaju na isto mesto odakle su krenuli, a ako se diverzantsko dejstvo izvodi u privremeno zaposednutom gradu onda koristiti više tajnih baza. Kada se donese odluka o likvidaciji domaćih izdajnika, o njima se posebno prikupljaju detaljniji podaci, a likvidacija se realizuje u najpogodnijim uslovima za izvršioce. Radi što uspešnijeg izvršenja zadatka neophodno je pratiti pokrete, način života, navike, mesta boravka i sl. Najpogodniji načini likvidacije su: iz zasede, u susretu iz neposrednog odstojanja, otmicom, izazivanjem saobraćajnog udesa, minama iznenađenja, snajperskim oružjem, bombama i slično. Vrsta oružja se bira prema određenim uslovima od hladnog, bešumnog ili drugih vrsta naoružanja i sredstava.

7. DIVERZANTSKI ODRED (VOD-GRUPA) U PROTIVDIVERZANTSKIM I PROTIVTERORISTIČKIM DEJSTVIMA

245. — Diverzantski odred (vod-grupa) će se retko angažovati u protivdiverzantskim i protivterorističkim dejstvima.

Anagožavanja diverzantske jedinice za ova dejstva vrši će se po naređenju pretpostavljene komande, u sledećim situacijama:

— kada nema na raspolaganju drugih slobodnih snaga za ova dejstva;

— kada te snage nisu dovoljne, i

— kada je diverzantska jedinica napadnuta od strane diverzantskih i terorističkih snaga.

246. — Diverzantski odred može se angažovati za protivdiverzantska i protivteroristička dejstva kao celina ili po delovima (vodovima i grupama).

Dejstva se mogu izvoditi samostalno ili u sadejstvu sa ostalim snagama u sopstvenoj pozadini, u zahvatu fronta i na PZT.

247. — Komandant diverzantskog odreda, kad primi zadatak procenjuje situaciju, u kojoj, pored ostalog, donosi zaključke o:

— jačini, sastavu i namerama neprijatelja;

— verovatnim objektima dejstva;

— mogućnostima neprijatelja za izvršenje zadatka u odnosu na vreme, mesto i objekte dejstava i snagama koje se nalaze na obezbeđenju tih objekata;

— najverovatnijim načinima dejstava koja će primeniti;

— stanju, rasporedu i mogućnostima odreda;

— merama koje treba preduzeti da bi se pravovremeno pripremile snage za dejstva. Ako je potrebno komandant ceni i ostale elemente za dejstva, kao što su: vreme, zemljište, susedi, ostali osetljivi objekti na teritoriji, oslonci koje može imati neprijatelj, mogućnosti neprijateljevog izvlačenja helikoptera, itd.

Na osnovu procene situacije, komandant odreda donosi odluku i izdaje zapovest koja se u suštini ne razlikuje od zapovesti za ostala dejstva.

248. — U borbi protiv diverzantskih i terorističkih snaga pridržavati se sledećih načela:

— borbu protiv ovih snaga preduzimati jedinicom najmanje jačine diverzantski vod, izuzetno diverzantska grupa;

— kada je god to moguće za podršku, izviđanje, osmatranje i brzo prebacivanje snaga, angažovati helikoptere;

— jedinicu naoružati sa što više automatskog oružja, snabdeti dovoljnom količinom municije i za-

štitnih sredstava i osamostaliti je u pogledu pozadinskog obezbeđenja, a posebno sanitetskog zbrinjavanja (obavezno imati lekara);

— za prebacivanje jedinica do polaznih rejona za dejstva, obavezno koristiti najbrža prevozna sredstva.

249. — Diverzantski odred u borbi protiv diverzantskih i terorističkih snaga može primeniti sledeće načine dejstva:

— blokada teritorije;
— pretraga (pretres) terena;
— zaseda;
— potera za grupama ili pojedincima koji su se izvukli;
— neposredan udar.

250. — Blokadu teritorije (rejona, objekta) diverzantski odred vrši sa ciljem da se okruže neprijateljeve diverzantske ili terorističke snage i da im se onemogući izvlačenje.

Blokadu manjeg rejona (objekta) diverzantski odred može vršiti sam, dok je za blokadu većih rejona neophodno angažovanje i drugih snaga.

U blokirani rejon ubacuje se deo snaga koji vrši pretres i otkrivanje neprijatelja. Veza između ovih snaga mora biti stalna i neprekidna.

Jačina jedinice koja pretresa blokirani rejon zavisi od jačine neprijatelja, zemljišta, stanja na teritoriji, vremenskih i meteoroloških uslova.

251. — Pretragu terena diverzantski odred vrši sa ciljem pronalaženja i uništenja neprijateljevih ubačenih diverzantskih ili terorističkih snaga.

Pretraga se izvodi isključivo danju i vrši se odeljenjskim (grupnim) kolonama. Noću se zastaje na dostignutim linijama i poredak se zgušnjava. Mogu se angažovati i vodiči koji dobro poznaju zemljište.

Snage koje vrše pretragu moraju imati rezervu radi eventualne intervencije.

Posle otkrivanja neprijatelja uspostavlja se sa njim kontakt koji se ne sme prekinuti.

Na pravac izvlačenja upućuje se deo snaga iz rezerve sa najbržim prevoznim sredstvima.

Diverzantski odred teži da okruži neprijateljeve snage i da ih dovede u takav položaj da ne mogu izaći iz okruženja.

Ukoliko ima dovoljno snaga, okruženje se izvodi sa dva i više obruča.

252. — Diverzantski odred (vod-grupa) organizuje zasedu sa ciljem da se na određenom mestu sačekaju neprijateljeve ubačene snage i brzim i iznenadnim dejstvima sa bliskih odstojanja unište ili zarobe.

Jačina snaga u zasedi je načelno od grupe do voda vojnika — diverzanata.

Po mestu postavljanja može biti: čelna, bočna i kombinovana, a u odnosu na objekat, jednostrana, dvostrana, spoljna ili unutrašnja. Diverzantski odred može jednovremeno postavljati više zaseda.

Borbeni poredak snaga u zasedi sastoji se načelno od: snaga za osmatranje, snaga za hvatanje i snaga za vatreno dejstvo. B/P može biti i drugačiji što zavisi od cilja postavljanja zasede.

Pri postavljanju zaseda noću i u uslovima slabe vidljivosti uvek treba primenjivati optoelektronska sredstva za osmatranje i gađanje. Uspeh zasede prvenstveno zavisi od tajnosti, brzine dejstva i iznenađenja.

253. — Neposredni udar se zasniva na brzom, iznenadnom i dobro organizovanom dejstvu po neprijatelju. Primenjuje se po otkrivenim diverzantskim ili terorističkim snagama. Ovaj način dejstva

onemogućuje neprijatelju izvlačenje i preživljavanje. Prema potrebi, može se prethodno izvršiti blokada prilaza rejonu izvršenja neposrednog udara radi izolacije neprijatelja.

Kod neposrednog udara može se primeniti više varijanti dejstva, kao:

— kombinacijom više zaseda (stalnih i pokretnih) sa snagama za izvođenje udara, koje mogu biti ojačane lakim oklopnim ili drugim transportnim sredstvima;

— helikopterski desant sa prethodnim vatrenim udarom ili bez njega, po rejonu iskrcavanja;

— dejstvom iz vazduha ili sa kopna radi neutralisanja neprijatelja i

— razne druge mogućnosti.

Koji će se od ovih načina dejstva primeniti zavisi od konkretnih uslova.

Najbolji rezultati u borbi protiv diverzantskih i terorističkih snaga postižu se pravovremenim prikupljanjem podataka o mestu, jačini i dejstvu diverzantskih i terorističkih snaga; tajnim pripremama i iznenadnim dejstvom.

254. — Diverzantski vod može izvoditi protivdiverzantska i protivteroristička dejstva samostalno, u sastavu diverzantskog odreda ili u sastavu jedinice kojoj je pridat.